



VALSTS STRATĒĢISKAIS IETVARDOKUMENTS 2007.-2013. GADA PERIODAM

CCI: 2007LV161NS001

LR FINANŠU MINISTRIJA
RĪGA
2007. GADS





VALSTS STRATĒGISKAIS IETVARDOKUMENTS 2007.-2013. GADA PERIODAM

CCI: 2007LV161NS001

LR FINANŠU MINISTRIJA

RĪGA

2007. GADS

SATURS

ATTĒLU RĀDĪTĀJS	4
TABULU RĀDĪTĀJS.....	4
SAĪSINĀJUMI.....	5
1. IEVADS.....	7
1.1. SF un KF plānošanas dokumenti	7
1.1.1. Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes.....	8
1.1.2. Valsts stratēģiskais ietvardokuments	8
1.1.3. Darbības programmas.....	9
1.2. Vispārējās situācijas apraksts.....	9
1.2.1. Ģeogrāfiskā situācija.....	9
1.2.2. Administratīvais ietvars	9
1.2.3. Demogrāfiskā situācija	9
1.2.4. Dabas resursi un vides kvalitāte.....	10
1.2.5. Bioloģiskā daudzveidība	12
1.2.6. Makroekonomiskā situācija.....	13
1.3. ES fondi 2004.-2006.gada plānošanas periodā	19
1.3.1. Struktūrfondi 2004.-2006.gada plānošanas periodā.....	20
1.3.2. ISPA un Kohēzijas fonds 2000. – 2006.gadu periodā.....	24
1.3.3. Kopienas iniciatīvas 2004. – 2006.gadu plānošanas periodā	25
1.3.4. ELVGF Garantiju daļas finansējums	27
2. STRATĒĢIJA	28
2.1. SVID analīze.....	28
2.2. VSID stratēģija	37
2.2.1. Stratēģijas pamatprincipi	37
2.2.2. Stratēģijas saikne ar SVID analīzi.....	37
2.2.3. Mērķi un prioritātes.....	38
2.2.4. Tematiskā ass Nr.1 – cilvēku resursu attīstība un efektīva izmantošana.....	39
2.2.5. Tematiskā ass Nr.2 – konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku	40
2.2.6. Tematiskā ass Nr.3 – publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai.....	42
2.2.7. Horizontālās prioritātes	43
2.2.8. Saikne starp stratēģiju un DP	44
2.2.9. Atbalsta koordinācija.....	45
3. DARBĪBAS PROGRAMMU APRAKSTS.....	46
3.1. „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, Eiropas Sociālā fonda darbības programma.....	46
3.1.1. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008.gadam.DP mērķis.....	46
3.1.2. DP virzieni.....	46
3.1.3. DP ieviešana	51
3.2. „Uzņēmējdarbība un inovācijas”, Eiropas Reģionālās attīstības fonda darbības programma	52
3.2.1. DP mērķis	52
3.2.2. DP virzieni.....	52
3.2.3. DP ieviešana	54
3.3. „Infrastruktūra un pakalpojumi”, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda darbības programma	55
3.3.1. DP mērķis	55
3.3.2. DP virzieni.....	55
3.3.3. DP ieviešana	63
4. FINANSĒŠANAS PLĀNS	64

5. STRUKTŪRFONDU UN KOHĒZIJAS FONDA VISPĀRĒJAIS VADĪBAS IETVARŠ UN ADMINISTRATĪVĀ KAPACITĀTE	65
5.1. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda vispārējais vadības ietvars	65
5.1.1. Vadošā iestāde	66
5.1.2. Maksājumu iestāde	66
5.1.3. Atbildīgās un sadarbības iestādes, kas veic starpniek institūciju funkcijas	66
5.1.4. Revīzijas iestāde	67
5.1.5. Sertifikācijas iestāde	67
5.1.6. Iepirkumu uzraudzības birojs	67
5.1.7. Uzraudzības komiteja	67
5.2. Partnerība	69
5.3. ES fondu vadībā iesaistīto iestāžu administratīvā kapacitāte	70
6. INFORMĀCIJAS UN PUBLICITĀTES NODROŠINĀŠANA	72
7. STRUKTŪRFONDU UN KOHĒZIJAS FONDA DARBĪBAS PROGRAMMU KOORDINĀCIJA UN KOORDINĀCIJA AR CITIEM ATBALSTA MEHĀNISMIEM	76
7.1. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordinācija	76
7.2. Darbības programmu koordinācija ar citiem atbalsta mehānismiem	76
8. INFORMĀCIJA PAR SĀKOTNĒJO (EX-ANTE) IZVĒRTĒŠANU UN STRATĒĢISKO IETEKMES UZ VIDĪ NOVĒRTĒJUMU, KĀ ARĪ IEVĒROTĀS REKOMENDĀCIJAS	77
8.1. Sākotnējās izvērtēšanas process	77
8.1.1. Sociālekonomiskās analīzes un izstrādātās stratēģijas atbilstības identificētajām vajadzībām novērtējums	77
8.1.2. Izstrādātās stratēģijas pamatojuma un stratēģijas atbilstības novērtējums	77
8.1.3. Izstrādātās stratēģijas atbilstības novērtējums Kopienas kohēzijas stratēģiskajām pamatnostādnēm un Latvijas nozares politikām	78
8.1.4. Sagaidāmo rezultātu un ietekmes novērtējums	78
8.1.5. Plānoto ieviešanas sistēmu novērtējums	78
8.2. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums	78
9. PIELIKUMI	80

ATTĒLU RĀDĪTĀJS

Attēls Nr. 1: ES un Latvijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentu hierarhija	7
Attēls Nr. 2: Iedzīvotāju skaita izmaiņas no 1999. līdz 2005.gadam	9
Attēls Nr. 3: Virszemes ūdens ekoloģiskā kvalitāte Latvijā	10
Attēls Nr. 4: Siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoms Latvijā 1990.-2020.gadā	11
Attēls Nr. 5: Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars 1960.-2004.gadā	12
Attēls Nr. 6: IKP dinamika Latvijā un ES-25 1997.-2006.gadiem, procentos pret iepriekšējo gadu	13
Attēls Nr. 7: Eksporta un importa dinamika 1996. – 2006.gadam (milj. latu)	13
Attēls Nr. 8: HPCI (12 mēnešu vidējā) dinamika Latvijā un ES-25 mēnešu griezumā	14
Attēls Nr. 9: Lata kurss pret eiro un ASV dolāru 2000-2006	15
Attēls Nr. 10: Maksājumu bilances tekošais konts, % no IKP	15
Attēls Nr. 11: Tekošais konts, investīcijas un uzkrājumi, % no IKP	16
Attēls Nr. 12: Vispārējās valdības budžeta bilance 2001.-2006.g., % no IKP	17
Attēls Nr. 13: Vispārējās valdības parāds 2001.-2006.g., % no IKP	17
Attēls Nr. 14: Nodokļu ieņēmumi 2001.-2005.g., % no IKP	17
Attēls Nr. 15: IKP attīstība vidējā termiņā, pieaugums salīdzināmās cenās	19

TABULU RĀDĪTĀJS

Tabula Nr. 1: Iedzīvotāju skaita izmaiņu prognozes	10
Tabula Nr. 2: Pašvaldību budžetu rādītāji.....	18
Tabula Nr. 3: Nodarbinātības līmenis (%).....	18
Tabula Nr. 4: Struktūrfondu finansējums (t.sk valsts budžeta līdzfinansējums) 2004.–2006.gada periodam	20
Tabula Nr. 5: Institucionālā sistēma ES struktūrfondu ieviešanai.....	21
Tabula Nr. 6: ISPA un Kohēzijas fonda finansējums 2000.–2006.gada periodā.....	24
Tabula Nr. 7: Institucionālā sistēma Kohēzijas fonda ieviešanai	24
Tabula Nr. 8: Kopienas iniciatīvas Equal finansējums 2004.-2006.gada periodam	25
Tabula Nr. 9: Institucionālā sistēma Kopienas iniciatīvas Equal ieviešanai.....	26
Tabula Nr. 10: Kopienas iniciatīvas Interreg finansējums 2004.-2006.gada periodam	26
Tabula Nr. 11: Institucionālā sistēma Kopienas iniciatīvas Interreg ieviešanai.....	26
Tabula Nr. 12: ELVGF Garantiju daļas finansējums 2004.-2006.gada periodā	27
Tabula Nr. 13: Institucionālā sistēma ELVGF Garantiju daļas ieviešanai	27
Tabula Nr. 14: Finansēšanas plāns 2007. – 2013.gada periodam	64
Tabula Nr. 15: SF un KF vispārējais vadības ietvars.....	68

SAĪSINĀJUMI

AI	–	Atbildīgā iestāde
ANO	–	Apvienoto Nāciju Organizācija
ASV	–	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	–	Ārvalstu tiešās investīcijas
CFLA	–	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	–	Centrālā Statistikas pārvalde
DP	–	Darbības programma
EEZ	–	Eiropas Ekonomiskā zona
EF	–	Eiropas fondi: ERAF, ESF un KF
EK	–	Eiropas Komisija
ELVGF	–	Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds
EM	–	Ekonomikas ministrija
ERAF	–	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	–	Eiropas Savienība
ES-10	–	2004.gada 1.maijā ES paplašināšanās rezultātā ES pievienojušās 10 dalībvalstis
ES-15	–	ES dalībvalstis pirms 2004.gada 1.maija ES paplašināšanās
ES-25	–	ES dalībvalstis pēc 2004.gada 1.maija ES paplašināšanās
ESF	–	Eiropas Sociālais fonds
EUR	–	eiro
EUROSTAT	–	Eiropas statistikas birojs
FM	–	Finanšu ministrija
HES	–	hidroelektrostacija
HPCI	–	Harmonizētais patēriņa cenu indekss
ĪADT	–	īpaši atbalstāmā teritorija
IKP	–	Iekšzemes kopprodukts
IKT	–	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IP	–	Ietvara programma
IT	–	Informācijas tehnoloģijas
ĪUMEPLS	–	Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts
IZM	–	Izglītības un zinātnes ministrija
KF	–	Kohēzijas fonds
KSP	–	Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes ekonomiskai, sociālai un teritorijas kohēzijai
LAP	–	Lauku attīstības plāns, kas ietver arī Eiropas Lauksaimniecības vadības un garantiju fonda Garantiju sadaļas finansējuma nosacījumus
LAS	–	Lauku attīstības stratēģija 2007. – 2013.gada periodam (sagatavo Zemkopības ministrija)
LBAS	–	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK	–	Latvijas Darba devēju konfederācija
LGS	–	Valsts akciju sabiedrība „Latvijas gaisa satiksme”
LM	–	Labklājības ministrija
LNLP	–	Latvijas Nacionālā Lisabonas programma
LPS	–	Latvijas Pašvaldību savienība
LU	–	Latvijas Universitāte
LU BMC	–	Latvijas Universitātes Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs
LU CFI	–	Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts
LVL	–	lats
LZP	–	Latvijas zinātnes padome
MI	–	Maksājumu iestāde
MK	–	Ministru Kabinets
MVK	–	Mazā vidējā komercdarbība
MVU	–	Mazie un vidējie uzņēmumi
NAP	–	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam
NMP	–	neatliekamā medicīniskā palīdzība
NVA	–	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	–	nevalstiskās organizācijas
OECD	–	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OSI	–	Organiskās sintēzes institūts
P&A	–	Pētniecība un attīstība
PKIVA	–	Profesionālās karjeras izvēles valsts aģentūra

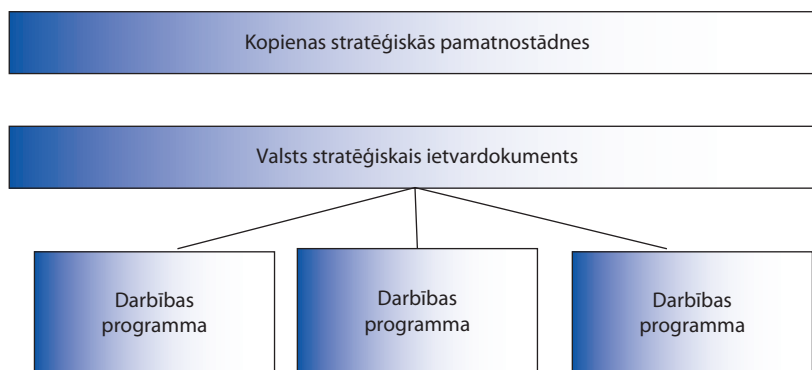
PSRS	-	Padomju sociālistisko republiku savienība
PVA	-	primārā veselības aprūpe
PVN	-	Pievienotās vērtības nodoklis
RAPLM	-	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
RTU	-	Rīgas Tehniskā universitāte
SDO	-	Starptautiskā darba organizācija
SDR	-	“Special Drawing Right” - valūtu grozs, kas ietver ASV dolāru, eiro, Lielbritānijas mārciņu un Japānas jenu
SEI		Sertifikācijas iestāde
SEZ	-	speciālā ekonomiskā zona
SF	-	ES struktūrfondi
SI	-	Sadarbības iestāde
SKDS	-	Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs “Sociāli korelatīvo datu sistēmas”
SM	-	Satiksmes ministrija
TVS	-	Tautsaimniecības vienotā stratēģija
USD	-	ASV dolārs
VAS	-	Valsts akciju sabiedrība
VDI	-	Valsts darba inspekcija
VidM	-	Vides ministrija
VI	-	Vadošā iestāde
VIP	-	valsts investīciju plāns
VK	-	Valsts kase
VKanc	-	Valsts kanceleja
VIAA	-	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VKM II	-	Valūtas kursa mehānisms II
VM	-	Veselības ministrija
VOAVA	-	Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūra
VPD	-	vienotais programmdokuments
VSID	-	Valsts stratēģiskais ietvardokuments
ZVFI	-	Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments

1. IEVADS

1. Eiropas Savienības kohēzijas politika ir kopēja ES politika, kuras mērķis ir mazināt būtiskas dažādu reģionu sociālekonomiskā attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu atpalicību.
2. Iestājoties Eiropas Savienībā, Latvijai kā vienam no mazāk attīstītajiem ES reģioniem ir iespēja iesaistīties ES reģionālās politikas īstenošanā, izmantojot ES sniegto finanšu palīdzību ekonomiskai un sociālajai attīstībai. 2004.-2006.gada plānošanas periodā lielākie finanšu instrumenti, kuru ietvaros Latvija saņēma finanšu palīdzību, ir ES struktūrfondi un Kohēzijas fonds. Papildus tam Latvija saņem finanšu līdzekļus arī Eiropas Kopienas iniciatīvu *Equal* un *Interreg* ietvaros. Uz finansējumu no visiem minētajiem finanšu avotiem var pretendēt laika posmā no 2004. līdz 2006.gadam (un izmantot to līdz 2008.gadam, bet Kohēzijas fonda gadījumā – līdz 2010.gadam). Šis periods atbilst 2000.-2006.gada ES daudzgadu finanšu ietvaram. 2000.-2006.gadu periodam ir apstiprināti gan SF un KF finansējuma apjomi, gan arī finanšu instrumentu darbību regulējošie normatīvie akti.
3. Sākoties jaunajam ES daudzgadu finanšu ietvaram 2007.-2013.gadā, tiek noteikti gan jauni SF un KF finansējuma apjomi, gan izstrādāts jauns to izmantošanas tiesiskais regulējums, gan arī sagatavoti plānošanas dokumenti atbalstāmajās teritorijās.
4. Ņemot vērā to, ka Latvijas iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju 2004.gadā atbilda tikai aptuveni 40% no ES vidējā rādītāja, 2007.-2013.gada programmēšanas perioda ietvaros valsts var pretendēt gan uz SF, gan uz KF finanšu līdzekļiem. Saskaņā ar ES Ministru Padomes lēmumu par ES daudzgadu finanšu ietvaru 2007.-2013.gadam, Latvijai kopējais pieejamais finansējums VSID ietvaros ir 4.53 miljardi eiro kohēzijas politikas mērķu īstenošanai.
5. SF ieviešanu 2007.-2013.gadā reglamentē virkne ES normatīvo aktu, nozīmīgākais no kuriem ir Padomes 2006.gada 11.jūlija regula Nr.1083/2006, kas nosaka vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999.
6. Savukārt Latvijas normatīvo aktu sistēmā SF un KF ieviešanu regulē Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums, kas stājās spēkā 2007.gada 1.martā. Likums nodrošina pilnīgu fondu vadības prasību ieviešanas pamatu un nepieciešamās pilnvaras fondu vadībā iesaistītām institūcijām. Saskaņā ar likumā noteikto deleģējumu virkne Ministru kabineta noteikumu paredz detalizētus nosacījumus, kas regulē fondu vadību un paredz prasības dažādos fondu vadības posmos.
7. Ministru kabineta uzdevumā Finanšu ministrija ir izstrādājusi Konceptiju par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda plānošanas un vadības sistēmu 2007.-2013.gadā, kas apstiprināta MK 2005.gada 18.oktobrī.
8. MK apstiprinātā Konceptija paredz, ka Latvija turpinās SF un KF ieviešanu, izmantojot koncentrēto vadības modeli, nodrošinot pēctecību un koordināciju fondu vadībā. Vadošās iestādes uzdevumus arī 2007.-2013.gada programmēšanas periodā pildīs Finanšu ministrija.

1.1. SF un KF plānošanas dokumenti

9. Augstāk minētajās regulās tiek piedāvāts programmēšanu īstenot 3 līmeņos – ES līmeņa stratēģija (Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes), dalībvalstu stratēģija (Valsts stratēģiskais ietvardokuments) un dalībvalstu darbības programmas.



Attēls Nr. 1: ES un Latvijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentu hierarhija

1.1.1. Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes

10. KSP ir ES līmeņa politikas plānošanas dokuments, kurā definēti kohēzijas politikas finansējuma izlietošanas prioritārie virzieni, kuriem būtu jāparādās dalībvalstu izstrādātajos plānošanas dokumentos. KSP tiek sagatavotas kā kopienas līmeņa stratēģisks dokuments, kas nosaka vispārējo ietvaru Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīcijām 2007.-2013.gadu periodā. KSP paredzēts arī kā atsaucis dokuments, ko dalībvalstis un reģioni izmantotu, gatavojot savus individuālos ES fondu plānošanas dokumentus 2007.-2013.gada programmēšanas periodam.
11. 2005.gada 6.oktobrī Eiropas Savienības Padome apstiprināja Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes ekonomiskai, sociālai un teritoriālai kohēzijai 2007.-2013.gadā.
12. EK izstrādātais KSP projekts kā galveno mērķi izvirza nodrošināt labāku sasaisti starp kohēzijas politiku un ES kopējās konkurētspējas politiku (Lisabonas stratēģiju). Tiek uzskatīts, ka kohēzijas politika var būtiski veicināt Lisabonas stratēģijas izpildi, piemēram, nodrošinot labāku saikni starp publiskajām investīcijām un attiecīgajām politikām, ieviešot vidēja un ilgtermiņa investīciju stratēģijas, piesaistot līdzfinansējumu, piemēram, no nacionālajiem vai privātajiem finansēšanas avotiem.
13. KSP identificē trīs kopienas nozīmes prioritātes, katras prioritātes ietvaros norāda uz visatbilstošākajām investīciju jomām, kā arī katrā no jomām dod vadlīnijas dalībvalstīm, kas ļautu tām labāk sagatavot struktūrfondu un Kohēzijas fonda programmēšanas dokumentus. Tajā pašā laikā tiek atzīts, ka uz katru dalībvalsti vai reģionu ir jāskatās individuāli, jāveic tā analīze, uz kuras balstoties var izvēlēties vispiemērotāko investīciju politiku.
14. KSP norādīts, ka ekonomiskā izaugsme ir tieši saistāma ar nodarbinātības un produktivitātes pieaugumu. Lai to panāktu, ir jāveicina līdzsvarota attīstība un jāstiprina konkurētspēja uz zināšanām balstītā ekonomikā, to darot ar tādiem instrumentiem kā investīcijas infrastruktūrā, cilvēku kapitālā, inovācijās un piekļuvē informācijai. Līdz ar to KSP projekts piedāvā koncentrēties uz trīs prioritātēm:
 - Padarīt ES un tās reģionus par pievilcīgāku vietu investīcijām un darbam: Prioritāte aptver investīcijas infrastruktūrā un publiskajos pakalpojumos tādās jomās kā transports, vide, enerģētika, veselība u.c.
 - Uzlabot izaugsmei nepieciešamās zināšanas un inovācijas: Prioritāte vērsta uz atbalstu konkurētspējīgu un uz zināšanām balstītu inovatīvu uzņēmumu izveidei un attīstībai, kā arī labākai saiknei ar zinātnes un pētniecības institūcijām.
 - Vairāk un labākas darba vietas: Prioritāte aptver tādas jomas kā cilvēku piesaistīšana un noturēšana nodarbinātībā, darbaspēka pielāgošanas izmaiņām ekonomikā, investīcijas cilvēku kapitālā, piemēram, izglītībā un administratīvās spējas stiprināšanā.
15. KSP nosaka nepieciešamību risināt reģionu, pilsētu un lauku teritoriju specifiskās problēmas kā horizontālo tēmu. KSP arī nosaka galvenos stratēģiskos virzienus teritoriālajai sadarbībai – pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu līmeņos.

1.1.2. Valsts stratēģiskais ietvardokuments

16. VSID ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka kopējo ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda apguves stratēģiju, nodrošina koordināciju starp fondiem un DP.
17. VSID attiecas uz SF un KF finansējumu, kas Latvijai kā Konverģences mērķa (1.mērķa) teritorijai ir pieejams 2007.-2013.gada finansēšanas periodam (ar izmantošanas periodu līdz 2015.gadam).
18. VSID neattiecas uz Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējumu, kas Latvijai ir pieejams saskaņā ar ES Kohēzijas politikas 3.mērķi „Teritoriālā sadarbība”. Teritoriālā sadarbība tiks īstenota, gatavojot DP: pārrobežu sadarbības (tiešā pārrobežu sadarbība ar iekšējām un ārējām robežām), transnacionālās sadarbības (Baltijas jūras reģiona programma), starpreģionālās sadarbības (sadarbība visas Eiropas Savienības teritorijā). Atbildīgā institūcija par teritoriālo sadarbību Latvijā ir RAPLM.
19. VSID sastāv no divām principiālajām sadaļām:
 - stratēģiskā daļa, kas pamato prioritāšu izvēli un
 - operacionālā daļa, kas apraksta ieviešanas/ koordinācijas mehānismus, DP skaitu un saturu.
20. Atbilstoši Padomes 2006.gada 11.jūlija regulas Nr.1083/2006, kas nosaka vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999, nosacījumiem VSID ir jāsniedz sekojoša būtiskākā informācija:
 - analīze par valsts attīstības atšķirībām salīdzinājumā ar pārējām ES dalībvalstīm, vājām pusēm un potenciālu,
 - uz analīzes balstīta valsts stratēģija SF un KF izmantošanai, tajā skaitā tematiskās un teritoriālās prioritātes,
 - DP saraksts un īss raksturojums,
 - indikatīvais finansu piešķirums katram fondam sadalīts pa darbības programmām,
 - informācija par koordināciju starp DP un ar Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda aktivitātēm,
 - cita informācija, kas norādīta regulās.
21. VSID sagatavo Latvija un iesniedz Eiropas Komisijai. VSID sagatavošanas koordināciju ir uzņēmusies Finanšu ministrija.
22. VSID ir sagatavots, ņemot vērā konceptuālo dokumentu “Latvijas izaugsmes modelis: cilvēks pirmajā vietā”, Nacionālo attīstības plānu, Latvijas Nacionālo Lisabonas programmu.

1.1.3. Darbības programmas

23. Atbilstoši 2005.gada 18.oktobra Ministru kabineta lēmumam par Konceptiju par SF un KF ieviešanas modeli 2007.-2013.gadam Latvijā paredzēts izstrādāt trīs darbības programmas – vienu ESF DP, kas vērsta uz atbalstu nodarbinātībai un investīcijām cilvēku resursos, otro ERAF DP, kas vērsta uz uzņēmējdarbības¹, inovāciju un zinātnes, pētniecības atbalstu, un trešo ERAF un KF kopējo DP, kas vērsta uz infrastruktūras un publisko pakalpojumu uzlabošanu.
24. Atbilstoši vispārējās regulas projektam, katra DP iekļauj:
- situācijas analīzi,
 - prioritāšu izvēles pamatojumu,
 - sasniedzamo mērķu kvantifikāciju,
 - finanšu plānu, t.sk. provizorisko finansējuma sadalījumu atbilstoši atbalsta jomām,
 - koordinācijas un papildinātības starp SF/KF un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda darbībām nodrošināšanu,
 - DP ieviešanas nosacījumus,
 - lielo projektu sarakstu,
 - citu informācija, kas norādīta regulās.
25. DP sagatavo Latvija, apstiprina EK. DP sagatavošanu nodrošina FM, kas ir uzņēmusies DP vadošās iestādes funkcijas.

1.2. Vispārējās situācijas apraksts

1.2.1. Ģeogrāfiskā situācija

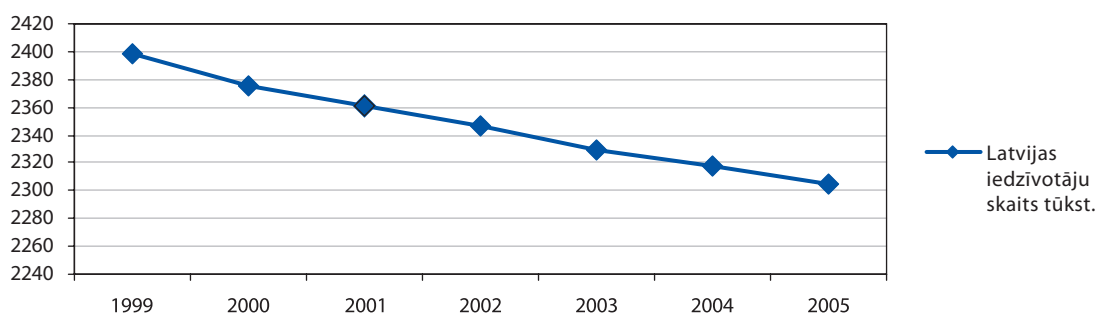
26. Latvijas Republika atrodas Eiropas ziemeļaustrumos, ekonomiski un politiski aktīvā Baltijas jūras reģionā. Latvija aizņem 64 589 km² lielu teritoriju. Valsts galvaspilsēta ir Rīga. Valsts robežojas ar Igauniju (ziemeļos), Krieviju (austrumos), Baltkrieviju (dienvidaustrumos) un Lietuvu (dienvidos).

1.2.2. Administratīvais ietvars

27. Latvijā ir 26 rajonu pašvaldības un 527 vietējās pašvaldības, to skaitā 53 rajona pilsētas un 7 republikas pilsētas, 432 pagastu pašvaldības un pēdējos gados ir izveidoti 35 novadi ar tajos ietilpstošajām teritoriālajām vienībām. Plānošanas vajadzībām valstī 2002.gadā ir izveidoti 5 plānošanas reģioni – Kurzemes, Latgales, Rīgas, Vidzemes un Zemgales.

1.2.3. Demogrāfiskā situācija

28. Laika periodā no 1999.gada sākuma līdz 2005.gada sākumam Latvijas iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 93 tūkstošiem. Latvijas iedzīvotāju skaits kopš 1989.gada samazinās, kas saistīts ar dabisko kustību, kā arī iedzīvotāju emigrācijas pārsvaru pār imigrāciju (skatīt Attēlu Nr.2).



Attēls Nr. 2: Iedzīvotāju skaita izmaiņas no 1999. līdz 2005.gadam Avots: Centrālā statistikas pārvalde (CSP)

29. Arī turpmāko desmitgažu laikā Latvijā būs vērojama iedzīvotāju skaita turpmāka samazināšanās².

¹ Šeit un turpmāk termins "uzņēmējdarbība" tiek lietots kā sinonīms terminam „komercdarbība” Komerclikuma izpratnē.

² Eurostat prognozes.

Tabula Nr. 1: Iedzīvotāju skaita izmaiņu prognozes

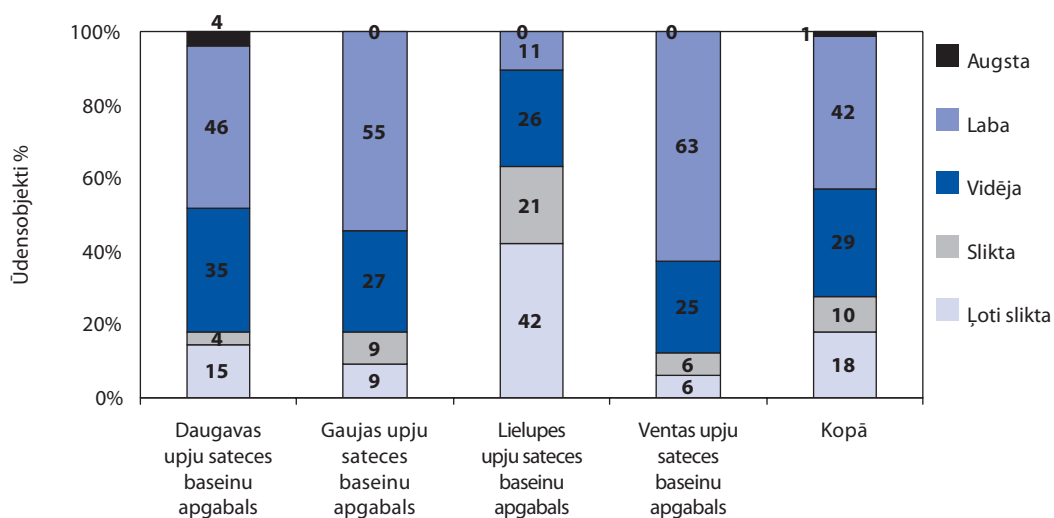
	Iedzīvotāju skaits uz 1.janvāri (milj.)				Iedzīvotāju skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2005.g.1.janvāri, %		
	2005 ³	2015	2025	2050	2015	2025	2050
ES-25	459,5	467,3	470,1	449,8	1,7	2,3	-2,2
ES-15	385,4	394,7	398,8	384,4	2,4	2,4	-0,3
Jaunās ES dalībvalstis	74,1	72,6	71,3	65,4	-2,1	-3,8	-11,7
Latvija	2,3	2,2	2,1	1,9	-4,4	-8,7	-17,4

Avots: Eurostat

30. Dzimstības procesos 2003.-2004.gadā bija vērojamas negatīvas tendences, taču 2005.gadā jaundzimušo skaits bija 21,5 tūkstoši jeb par 1163 bērniem vairāk nekā 2004.gadā. Uz 1000 iedzīvotājiem dzimstības līmenis pieauga par 1,5 %. Summārais dzimstības koeficients (vidējais bērnu skaits, kas varētu piedzimt sievietei viņas dzīves laikā, saglabājoties attiecīgā gada dzimstības līmenim) 2005.gadā pieauga salīdzinājumā ar 2004.gadu par 6 % un bija 1,31. Dzimstības koeficients tikai nedaudz pārsniedz pusi no lieluma (2,1 - 2,2), kas nepieciešams paaudžu nomaīnai. Zemie dzimstības rādītāji Latvijā novedīs pie ievērojamas darbaspēka resursu samazināšanās. Iespējamie zemās dzimstības iemesli ir vecāku ekonomiskās nestabilitātes izjūta, nepieciešamās infrastruktūras neesamība un nepieejamība, nestabila tiesiskā vide.
31. 1999.-2004.gadu periodā vidēji katru gadu Latvijā uz 1000 iedzīvotājiem nomiruši par 5-6 cilvēkiem vairāk nekā piedzimuši, 2005.gadā šis rādītājs bija 5 cilvēki. Šajā laika periodā ir vērojama arī negatīvā iedzīvotāju dabiskās kustības īpatsvara pakāpeniska samazināšanās. Dabiskais iedzīvotāju skaita samazinājums vidēji valstī 1999.gadā bija mīnus 5,6 cilvēki uz 1000 iedzīvotājiem, bet 2005.gadā - mīnus 4,9 uz 1000 iedzīvotājiem.
32. Vīriešu un sieviešu īpatsvars valsts kopējā iedzīvotāju skaitā vairāku gadu desmitu periodā Latvijā nav būtiski mainījies. 2005.gada sākumā vīriešu un sieviešu proporcija bija attiecīgi 46% un 54%.

1.2.4. Dabas resursi un vides kvalitāte

33. **Virszemes ūdeņi**, kurus veido vairāk nekā divpadsmit tūkstoši upju un strautu (tai skaitā, gandrīz astoņi simti upju, kas garākas par 10 km), vairāk nekā trīs tūkstoši ezeri un mākslīgās ūdenstilpes (tai skaitā, aptuveni deviņi simti ar platību lielāku par 10 ha), aizņem 3,7 % valsts teritorijas. Valstī kopumā 2004. gadā 43% no analizētajiem ūdensobjektiem atbilda augstai vai ļoti ekoloģiskai kvalitātei, kas ir sasniedzamais ES Ūdens struktūrdirektīvas mērķis 2015.gadā. Prasībām neatbilda 57% ūdensobjektu - 29% bija vidēja, bet 28% - slihta vai pat ļoti slihta kvalitāte (1. att.).

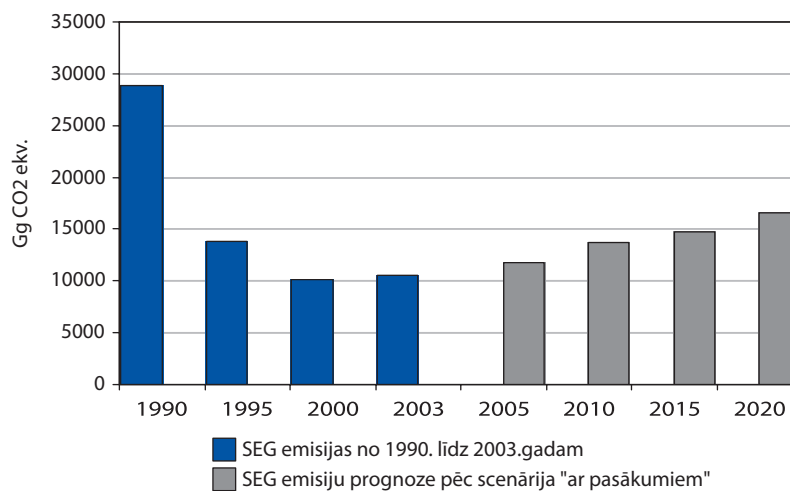


Attēls Nr. 3: Virszemes ūdens ekoloģiskā kvalitāte Latvijā

Avots: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, 2005

3 2005.gads – faktiskie dati, 2015., 2025., 2050.gadi – Eurostat prognozes.

34. Vislabākā virszemes ūdens ekoloģiskā kvalitāte ir bijusi Ventas apgabalā, kur 63% no novērtētajiem ūdensobjektiem bija ar labu ekoloģisko kvalitāti. Savukārt 63% no analizētajiem Lielupes apgabala ūdensobjektiem uzrādīja sliktu vai pat ļoti sliktu ekoloģisko kvalitāti. Galvenais iemesls tam ir intensīvā lauksaimnieciskā darbība Lielupes baseinā, t. sk. arī Lietuvas teritorijā.
35. **Piesārņojums no punktveida avotiem** rada nozīmīgu slodzi uz virszemes un pazemes ūdeņiem visos lielākajos Latvijas upju baseinos. Punktveida piesārņojuma dēļ pastāv risks, ka līdz 2015. gada beigām, kā to paredz Ūdens apsaimniekošanas likums un ES Direktīva 2000/60/EK, labu ūdens ekoloģisko kvalitāti nevarēs nodrošināt 41 upju ūdensobjektā un 6 ezeru ūdensobjektos. Savukārt 74 upju ūdensobjektos un 9 ezeru ūdensobjektos ir potenciāls risks, ka būs grūtības līdz 2015. gadam nodrošināt vismaz labu ūdens ekoloģisko kvalitāti.
36. Ar komunālajiem **notekūdeņiem** virszemes ūdens objekts nonāk ievērojama daļa ražošanas notekūdeņu. No kopējā valstī novadīto notekūdeņu apjoma, no kuriem ~30% nav nepieciešama attīrīšana, 2004.gadā ap 50% veido pilsētu un apdzīvoto vietu komunālo notekūdeņu izplūdes (Gaujas apgabalā ap 50%, Daugavas apgabalā ap 50%, Lielupes apgabalā ap 66%, Ventas apgabalā ap 63%). Lielākās organisko vielu un biogēno elementu (slāpekļa un fosfora) slodzes rada komunālās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Komunālo notekūdeņu attīrīšanas uzņēmumiem ir grūtības ievērot emisijai vidē noteiktos normatīvus, jo bieži vien ražošanas uzņēmumi tiem nodod notekūdeņus bez pienācīgas priekšattīrīšanas..
37. Visā Latvijā dzeramā ūdens centralizēto apgādi nodrošina **pazemes ūdens** avoti, izņemot Rīgu, kur ūdensapgādei pazemes ūdeņi tiek jaukti ar virszemes ūdeņi. Tas nozīmē, ka pazemes ūdens ir būtiskākais centralizētās ūdensapgādes avots Latvijā. Latvijai ir pietiekami pazemes ūdeņu krājumi, lai nodrošinātu kvalitatīvu dzeramo ūdeņi. Centralizētai ūdensapgādei galvenokārt izmanto artēziskos ūdeņus, bet viensētās un nelielās apdzīvotās vietās plaši izmanto gruntsūdeņus. Rīgā izmanto arī mākslīgi infiltrēto Baltezera ūdeņi un no Rīgas hidroelektrostacijas ūdenskrātuves ņemto Daugavas ūdeņi⁴. Tāpēc ūdens un tā kvalitāte ir viens no svarīgākajiem dabas resursiem, kas ikdienā nepieciešams gan iedzīvotājiem, gan arī uzņēmumiem.
38. **Gaisa piesārņojums** ir vides faktors, kas būtiski ietekmē iedzīvotāju veselību. Gaisa piesārņojums ietekmē plaušu un elpošanas ceļu slimību īpatsvara pieaugumu. Lielpilsētas autotransports pēc dažu piesārņojošo vielu emisijas kopapjoma ir kļuvis par nozīmīgu piesārņojuma avotu. Arī rūpniecisko objektu radītie izmeši un pārrobežu piesārņojums tikai situāciju padara sliktāku.
39. Salīdzinot ar 1990. gadu, kurš ES gaisa aizsardzības politikā tiek pieņemts par bāzes gadu, notikusi ievērojama gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanās. Latvijā laika periodā no 1990. līdz 2004. gadam kopējās sēra dioksīda emisijas ir samazinājušās par 96,1%, oglekļa dioksīda – 60,8%, metāna – 48,9%, vienvērtīgā slāpekļa oksīda – 62,3%, slāpekļa oksīda – 39,4%, oglekļa oksīda – 11,7%, nemetāna gaistošo organisko savienojumu – 35,3%, galvenokārt pateicoties Latvijas ekonomikas pārstrukturizācijai, energoefektivitātes palielināšanai, pārejai uz ekoloģiski tirākiem kurināmā veidiem, piemēram, no mazuta uz dabasgāzi, un ieviešot ES vides aizsardzības politiku.



Attēls Nr. 4: Siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoms Latvijā 1990.-2020.gadā

Avots: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, 2005

40. Lai uzlabotu gaisa kvalitāti, kā arī samazinātu gaisa piesārņojuma pārrobežu pārnēsi, jāsamazina gaisa piesārņojošo vielu emisijas, ko rada dažādas nozares – enerģētika, rūpniecība, lauksaimniecība, transports u.c. Galvenās gaisu piesārņojošās vielas, kuru emisijas ir jāsamazina, ir sēra dioksīds, slāpekļa oksīdi, gaistošie organiskie savienojumi (GOS) un amonjaks. Nozīmīgākās rūpniecības nozares Latvijā, kas veido lielāko daļu atmosfēru piesārņojošo emisiju

⁴ Avots: Nacionālais Vides politikas plāns 2004.-2008.gads, 2003.g.

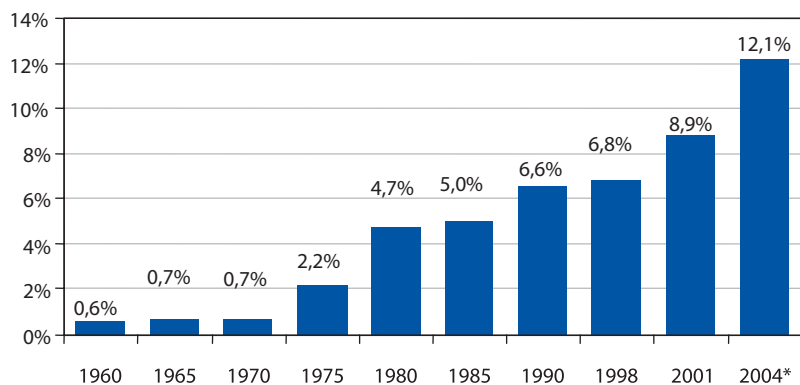
ir pārtikas rūpniecība, kokapstrāde, metālapstrāde un mašīnbūvniecība, vieglā un ķīmiskā rūpniecība. Sēra dioksīda, slāpekļa oksīdu un GOS emisiju summa no rūpnieciskās ražošanas (kurināmā patēriņš un rūpnieciskie procesi) 2004. gadā veidoja 16,53% no šo gāzu kopējām emisijām valstī. Transporta radītās sēra dioksīda emisijas veidoja 12% no kopējām emisijām.

41. Transporta radītās emisijas 2004.gadā bija 37% no kopējām CO₂ emisijām gaisā, 0,7% no kopējām CH₄, 6% no kopējām N₂O, 52% no kopējām NOx, 22% no kopējām CO, 15% no kopējām NMGOS un 12% no kopējām SO₂ emisijām.
42. Siltumnīcefekta gāzu (oglekļa dioksīds, metāns, vienvērtīgā slāpekļa oksīds u.c.) emisijas prognozes liecina, ka, realizējot patreizējo klimata pārmaiņu samazināšanas politiku lielākajās siltumnīcefekta gāzu emisiju radošajās nozarēs – enerģētiskā, transportā, lauksaimniecībā un atkritumu saimniecībā, Latvija spēs izpildīt ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolā noteiktās emisiju samazināšanas saistības 2008.-2012.gadā (šajā periodā kopējās siltumnīcefekta gāzu emisijas jāsamazina vismaz par 8%, salīdzinot ar 1990.gada līmeni), tomēr šīs politikas ietvaros plānotie emisijas samazināšanas pasākumi prasīs lielus ieguldījumus.
43. Līdz šim valstis vēl nav vienojušās par emisijas samazināšanas saistībām pēc 2012.gada, tomēr ES ir stingri paudusi nostāju, ka turpmāk emisiju samazinājumam jābūt vēl ievērojamākam - vismaz par 20-30% 2020.gadā un 60-80% 2050. gadā. Ņemot vērā Latvijas tautsaimniecības straujo izaugsmi, kā arī Latvijas ekonomikas salīdzinoši ciešo saistību ar siltumnīcefekta emisijām, sagaidāms, ka, lai sasniegtu augsto sagaidāmo emisiju samazinājuma līmeni, būs nepieciešami ievērojami papildu finanšu līdzekļi gan valsts, gan privātajā sektorā siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai.
44. Latvijā agrākās politiskās un ekonomiskās saimniekošanas rezultātā ir saglabājušās **pamestas un piesārņotas teritorijas**. Mainoties zemes īpašumtiesībām un likvidējoties piesārņojuma radītājiem, daudzos gadījumos nav iespējams piemērot principu „piesārņotājs maksā”. Daļa pamesto un piesārņoto teritoriju ir nonākušas valsts un pašvaldību pārziņā, bet daļu atguvušas privātpersonas, kurām trūkst nepieciešamo līdzekļu šo teritoriju sakārtošanai un attīrīšanai (sanācijai).

1.2.5. Bioloģiskā daudzveidība

45. Latvijā līdz šim reģistrēti 27,7 tūkstoši augu un dzīvnieku sugu, no tām 907 sugas novērtētas kā tādas, kurām nepieciešama īpaša aizsardzība un ir iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā⁵. Latvijā izveidota īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēma.⁶

46. Latvijā ir 632 **īpaši aizsargājamas dabas teritorijas** (t.sk. 295 dabas pieminekļi), kas aizņem 783 tūkstošus ha jeb 12,1% Latvijas sauszemes teritorijas, neskaitot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu. Papildus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām augu un dzīvnieku sugu, kā arī biotopu aizsardzībai tiek veidoti mikroliegumi.



Attēls Nr. 5: *Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju īpatsvars 1960.-2004.gadā*⁷
Avots: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, 2005

47. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmu veido: 4 dabas rezervāti, 278 dabas liegumi, 43 dabas parki, 3 nacionālie parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 295 dabas pieminekļi, kā arī 1 biosfēras rezervāts. Īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās vislielāko platību aizņem meži 49% un lauksaimniecības zemes 24%, savukārt 12% – ūdeņi, 14% – purvi un 1% citi biotopi.

5 Latvijas vides pārskats '98, Vides konsultāciju un monitoringa centrs, Rīga, 1999.

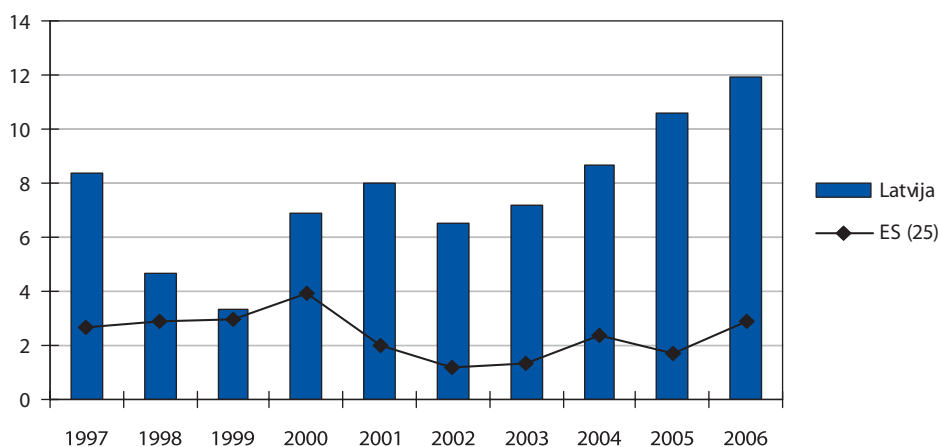
6 Pārskats par Valsts teritorijas izmantošanu, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga, 2001.

7 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts nav iekļauts.

1.2.6. Makroekonomiskā situācija

1.2.6.1. Iekšzemes kopprodukts

48. Pēdējos gados Latvijā ir vērojama strauja un noturīga ekonomiskā izaugsme. Laika posmā no 2000.-2006. gadam vidējais iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums salīdzināmās cenās bija 8,5% gadā. 2006.gadā iekšzemes kopprodukta pieaugums sasniedza 11,9%.



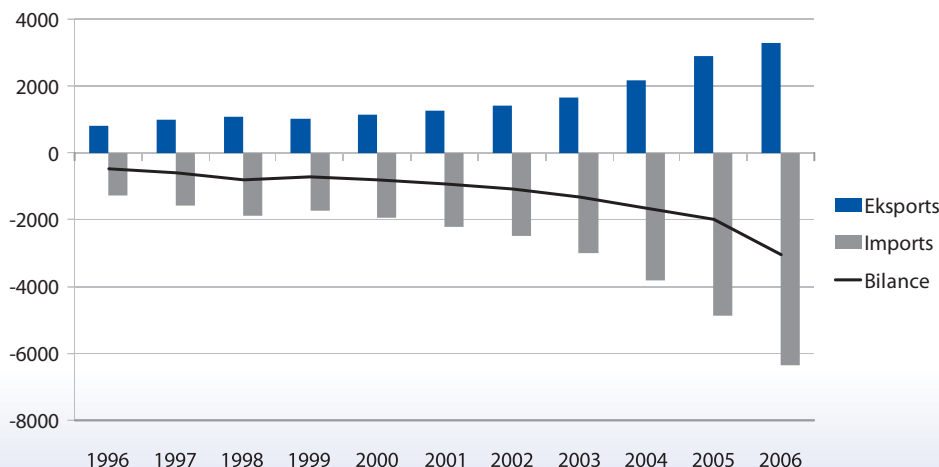
Attēls Nr. 6: IKP dinamika Latvijā un ES-25 1997.-2006.gadiem, procentos pret iepriekšējo gadu

Avots: Eurostat

49. Šādi attīstības tempi, kas būtiski pārsniedz ES-15 valstu izaugsmi un ir augstāki arī kā pārējās jaunajās dalībvalstīs, ir nodrošinājuši pakāpenisku konvergenci ar Eiropas Savienības vidējiem dzīves kvalitātes rādītājiem. Pēc Eurostat novērtējuma, Latvijas IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes standarta 2005.gadā sasniedza 48,6% no ES-25 vidējā, kas norāda uz būtisku progresu pēdējo gadu laikā. Tomēr, pat neskatoties uz šādu pozitīvu attīstību, Latvijas rādītājs joprojām ir zemākais ES (neskaitot Rumāniju un Bulgāriju, kuras ES pievienojās 2007.gadā). Turklāt Latvijā pastāv izteiktas sociālās un ekonomiskās attīstības atšķirības starp reģioniem. Vairāk nekā puse Latvijas iekšzemes kopprodukta veidoja Rīgas reģionā. 2004.gadā Rīgas reģiona īpatsvars valstī veidoja 58,1% no visa valsts iekšzemes kopprodukta.

50. Iekšzemes kopprodukta izaugsme balstās uz stabilo un straujo iekšzemes pieprasījuma attīstību, kur noteicošā loma ir privātā patēriņa un kopējā pamatkapitāla veidošanas pieaugumam. Privātā patēriņa attīstību nosaka aizvien pieaugošie iedzīvotāju ienākumi, nodarbinātības pieaugums, kredītēšanas dinamiska izaugsme un procentu likmju kritums. Investīciju augstos pieauguma tempus nosaka iekārtu un aprīkojuma modernizācija un celtniecības apjomu būtisks kāpums.

51. Eksporta pieaugums pēdējos gados arī ir bijis salīdzinoši augsts, tomēr tā apjoms ir ievērojami mazāks par importa apjomu un joprojām bilancē redzamas negatīvas tendences. 2006.gadā importa apjoms pārsniedza eksportu par apmēram 3000 miljoniem latu.



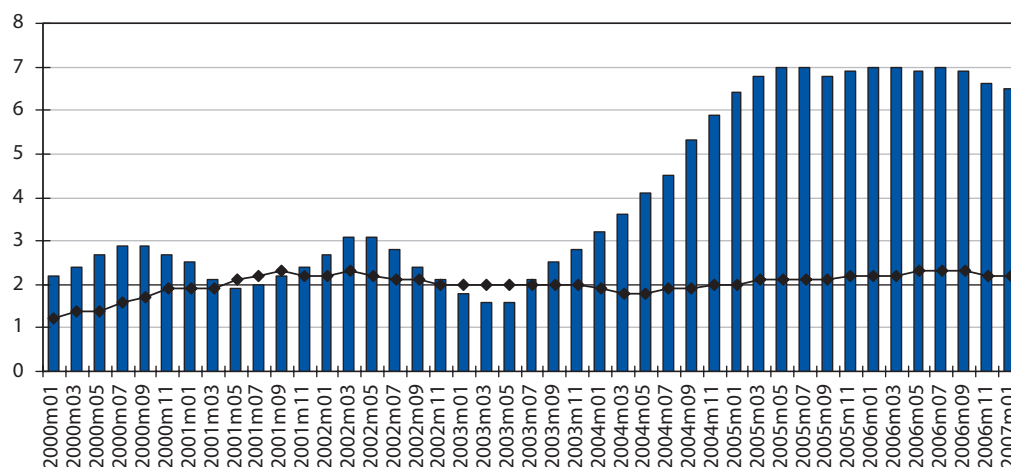
Attēls Nr. 7: Eksporta un importa dinamika 1996. – 2006.gadam (milj. latu)

Avots: CSP

52. Nozaru griezumā attīstība arī ir bijusi samērā līdzsvarota, straujais pieauguma tempus uzrādot gan privāto pakalpojumu nozarēm, gan apstrādes rūpniecībai, gan būvniecībai.
53. Darba ražīguma (produktivitātes) kāpums un ekonomikas pakāpeniska orientācija uz ražošanas un pakalpojumu sektoriem ar augstāku pievienoto vērtību ir pamats, kas nodrošinājis izaugsmes stabilitāti un ekonomiskā potenciāla pieaugumu. Atbilstoša un pārdomāta makroekonomiskā, investīciju un finanšu vides politika, labvēlīgs starptautisko kredītreitinga aģentūru novērtējums, iedzīvotāju un uzņēmēju pozitīvie paredzējumi par situācijas attīstību veicina investīciju ieplūdi un ekonomikas ilgtspēju.

1.2.6.2. Inflācija

54. Patēriņa cenu pieaugums laika posmā no 1999. līdz 2003. gadam bija salīdzinoši zems, un tas vidēji gadā nepārsniedza 3% līmeni. Šāds zems inflācijas līmenis apliecināja tautsaimniecības stabilos makroekonomiskos pamatus, ko nodrošināja atbilstošs ekonomisko politiku kopums, pakāpenisks konkurences līmeņa pieaugums un labvēlīga pasaules cenu attīstība.



Attēls Nr. 8: HPCI (12 mēnešu vidējais) dinamika Latvijā un ES-25 mēnešu griezumā

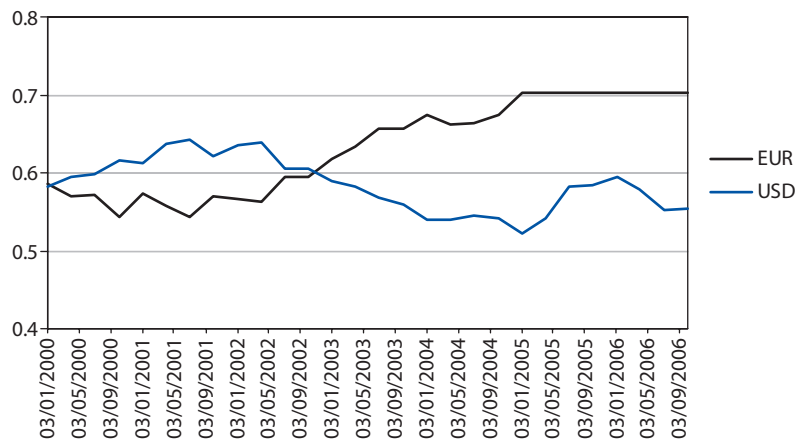
Avots: Eurostat

55. No 2003.gada otrās puses bija vērojams straujāks patēriņa cenu kāpums, 2004.gada beigās gada vidējais inflācijas līmenis sasniedza 6,2%. 2005.gada laikā Harmonizētā patēriņa cenu indeksa (HPCI) 12 mēnešu vidējais pieaugums būtiski nemainījās, un tas bija 6,9%, bet 2006.gada beigās un 2007.gada sākumā tika novērota HPCI krišanās, līdz 2007.gada janvārī tas sasniedza vairs tikai 6,5%.
56. Inflācijas līmeņa pieaugumu galvenokārt noteica piedāvājuma puses faktori, kuru ietekme bija radusies pakāpeniski visa gada laikā. Kā būtiskākos no tiem var minēt administratīvo cenu kāpumu, nodokļu politikas izmaiņas, palielinot akcīzes nodokļa likmi un paplašinot PVN bāzi, pieaugušās importa cenas, t.sk. īpaši naftas produktu un gāzes cenas, atsevišķas institucionālās izmaiņas saistībā ar dalību ES (piemēram, importa tarifu un nosacījumu izmaiņas u.c.) un pārtikas cenu pieaugums. Inflāciju šajā laika periodā pamatā izskaidroja piedāvājuma puses faktori, tomēr vienlaikus, saglabājoties ļoti augstiem izaugsmes tempiem, iezīmējās arī pieprasījuma faktoru ietekme. Latvijā atšķirībā no eiro zonas valstīm zināmā mērā iezīmējās arī augstās enerģijas inflācijas otrās kārtas efekti un inflācijas gaidu sindroms, ko uzrāda pieaugošais pamatinflācijas līmenis. 2005.gada cenu attīstību ietekmēja arī augstais eiro kurss 2004.gada beigās, kad notika lata pārsaiste no SDR uz eiro.
57. Būtisks faktors, kas veicināja inflāciju, ir arī nepietiekamais konkurences līmenis atsevišķos Latvijas tautsaimniecības sektoros, kas atvieglo un paātrina izmaksu pieauguma pārnesi uz gala patērētāju cenām. Savukārt 2006.gadā, pēc Latvijas Bankas viedokļa, lielāko ieguldījumu inflācijas pieaugumā nodrošināja pakalpojumu sektors.

1.2.6.3. Monetārā un valūtas kursa politika

58. Monetāro politiku Latvijā īsteno Latvijas Banka, kurai tās funkciju izpildei ir sniegta atbilstoša tiesiskā un praktiskā neatkarība. Saskaņā ar likumu „Par Latvijas Banku”, Latvijas Bankas galvenais mērķis ir cenu stabilitāte.
59. Lai nodrošinātu stabilitāti, Latvijas Banka 1994.gada februārī piesaistīja nacionālo valūtu SDR valūtu grozam. Fiksēta valūtas kursa politikas izvēlei bija vairāki izskaidrojumi – valūtas kursa stabilitāte novērš valūtas risku, samazina nenoteiktību, palielina sabiedrības uzticību centrālajai bankai un samazina inflāciju, veicina ieguldījumu ieplūšanu un līdz ar to arī tautsaimniecības tālāku attīstību. Sākotnējo izvēli par labu SDR noteica Latvijas ārējās tirdzniecības darījumos izmantoto valūtu struktūra, kas bija tuva SDR, kā arī tas, ka, piesaistot latu valūtu grozam, tas bija stabilāks attiecībā pret atsevišķām valūtām, nekā tas būtu iespējams, piesaistot to vienai valūtai.

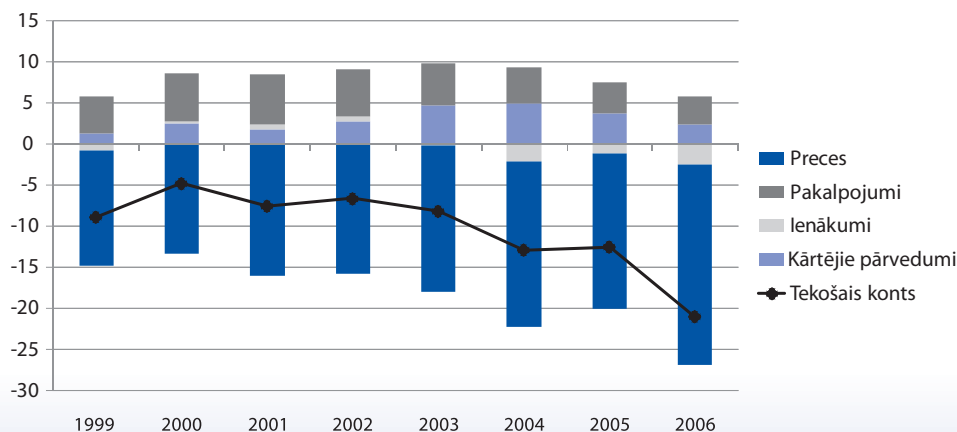
60. SDR piesaiste bija spēkā līdz 2005.gadam, kad atbilstoši iepriekš paziņotajiem plāniem notika piesaistes maiņa uz eiro. Lata piesaistes maiņu noteica Latvijas pievienošanās VKM II⁸ un sekojoši pēc nepieciešamo kritēriju izpildes plānotā pievienošanās monetārajai savienībai (eiro zonai). Turklāt šāds solis atbilst Latvijas tautsaimniecības attīstībai – aizvien lielāka loma Latvijas ārējās tirdzniecības norēķinos un arī iekšzemes finanšu darījumos ir tieši eiro. VKM II nozīmē to, ka vismaz divus gadus pirms eiro ieviešanas latam jābūt piesaistītam eiro un lata kurss attiecībā pret eiro drīkst svārstīties ne vairāk kā +/-15% robežās pret lata piesaistes kursu eiro. Latvijas Banka plāno nodrošināt šaurākas svārstību robežas attiecībā pret eiro nekā maksimāli pieļaujamās, tādējādi saglabājot lielāku lata stabilitāti attiecībā pret eiro.



Attēls Nr. 9: Lata kurss pret eiro un ASV dolāru 2000-2006
Avots: Latvijas Banka

1.2.6.4. Maksājumu bilance

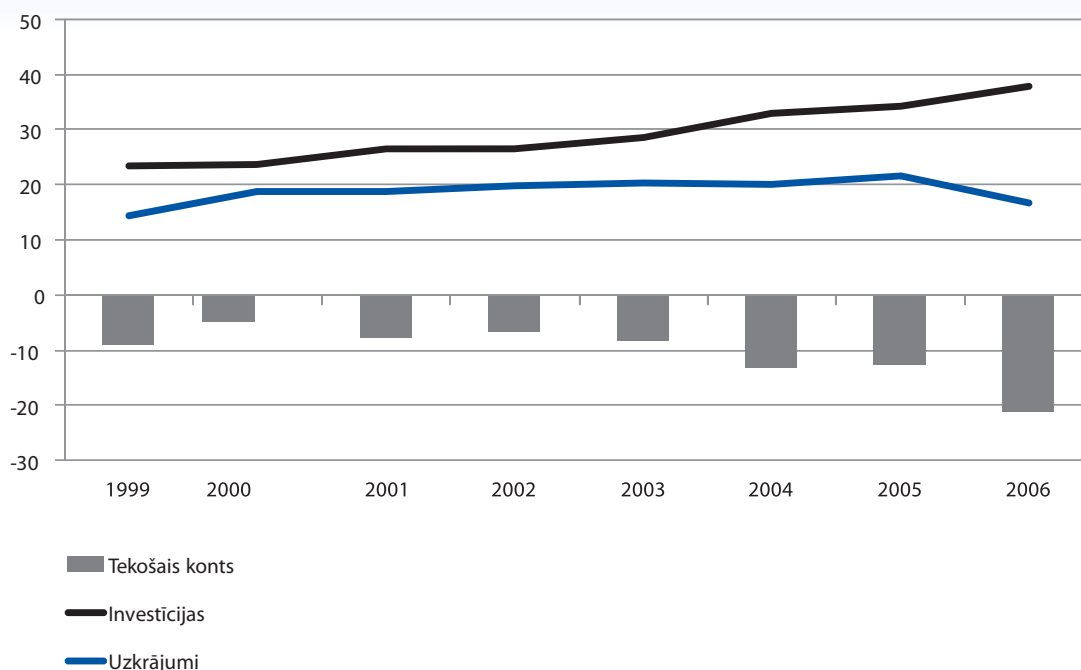
61. Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts laika posmā no 2000.gada līdz 2006.gadam ir bijis salīdzinoši augsts un tāds arī saglabāsies tuvākajos gados, kas galvenokārt atspoguļo nepietiekamos iekšzemes uzkrājumus investīciju nodrošināšanai sakarā ar tautsaimniecības restrukturizāciju. Galvenais augstā tekošā konta deficīta ietekmējošais faktors ir aizvien pieaugošais ārējās tirdzniecības deficīts.
62. 2000.gadā tekošā konta deficīts samazinājās, bet 2001.gadā, pasliktinoties ārējās tirdzniecības bilancei, tas atkal sāka pieaugt. No 2000.gada līdz 2002.gadam gandrīz 40% no ārējās tirdzniecības deficīta nosedza pozitīvā pakalpojumu bilance. Nākamajos gados, pieaugot pakalpojumu importa apjomiem, pakalpojumu bilances pozitīvais saldo ir samazinājies. Ienākumu bilance šajā periodā būtiski neietekmēja tekošā konta saldo, tomēr 2006.gadā, strauji pieaugot nerezidentu tiešo investīciju ienākumiem un nerezidentu citu ieguldījumu ienākumiem Latvijā, tā sasniedza -2,5 % no IKP. Kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo savukārt šajā periodā ir būtiski pieaudzis, galvenokārt, sakarā ar ES fondu līdzekļu pieejamību un ārvalstu privāto naudas līdzekļu ieplūdi. Negatīvo tekošā konta saldo pārsvarā finansē ārvalstu tiešās investīcijas un citas ilgtermiņa kapitāla plūsmas. Tekošā konta deficīta finansējuma struktūra liecina par ārvalstu investoru uzticību ekonomikas turpmākai attīstībai un valsts īstenotajai politikai Latvijā.



Attēls Nr. 10: Maksājumu bilances tekošais konts, % no IKP. Avots: CSP

⁸ Eiropas monetārās sistēmas Valūtas kursu mehānismā II Latvija tika uzņemta 2005.gada aprīlī.

63. Latvijā iekšzemes pieprasījums pārsniedz iekšzemes piedāvājumu un veidojas tekošā konta deficīts. Tas nozīmē, ka, lai finansētu iekšzemes investīcijas, jāizmanto arī ārvalstu uzkrājumi. Uzkrājumu līmenis attiecībā pret IKP Latvijas ekonomikā ir salīdzinoši nemainīgs (apmēram 20%), lai gan 2006. gadā ekonomiskās attīstības veicināšanai lielākā mērā tika izmantoti ārvalstu uzkrājumi. Straujāks kopējā kapitāla veidošanas pieaugums salīdzinājumā ar pārējo iekšzemes pieprasījuma posteņu pieaugumu norāda uz Latvijas tautsaimniecības produktīvās kapacitātes un ekonomikas konkurētspējas kāpumu.

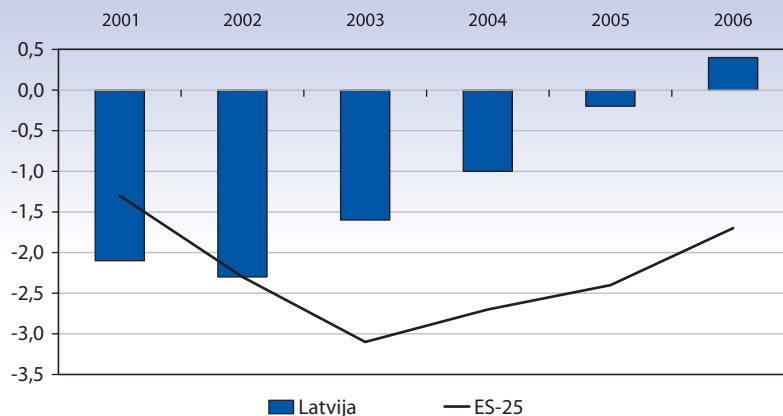


Attēls Nr. 11: *Teškoais kants, investīcijas un uzkrājumi, % no IKP*
Avots: CSP un Eurostat

64. 2005.gadā tekošā konta bilance uzlabojās, sekojot straujajam eksporta pieaugumam un pozitīvākai ieņēmumu bilancei, tomēr joprojām deficīta līmenis saglabājās augsts. 2006.gadā tirdzniecības deficīta palielināšanās pasliktināja maksājumu bilances tekošā konta bilanci.

1.2.6.5. Fiskālā politika

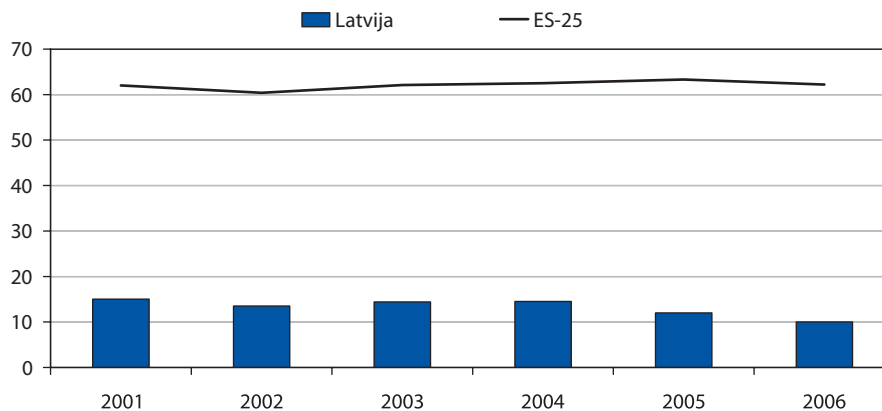
65. Latvijā realizētā fiskālā politika ir vērsta uz stabilas makroekonomiskās izaugsmes veicināšanu un inflācijas līmeņa pieauguma ierobežošanu. Fiskālai politikai ir jāsekmē ilgtspējīga un sabalansēta tautsaimniecības attīstība, tālāka strukturālo reformu īstenošana, sociālo un ekonomisko atšķirību samazināšana. Fiskālās politikas ietvaros ir nepieciešams noteikt maksimāli līdzsvarotu valsts budžeta ieņēmumu un izdevumu līmeni.
66. Latvijā ir vērojama pakāpeniska fiskālās situācijas uzlabošanās – kopš 2000.gada valsts budžeta deficīts vairs nav pārsniedzis 3% no IKP, un kopš 2003.gada Latvijas budžeta deficīts ir bijis būtiski zemāks nekā vidēji ES valstīs. Vispārējās valdības budžeta deficīta samazināšanos pēdējos gados pamatā ir noteicis pārpalikums sociālās apdrošināšanas budžetā, kā arī pakāpeniska fiskālās situācijas uzlabošanās pašvaldību budžetā. Kā faktoru, kas neļauj vēl straujāk samazināt budžeta deficīta apjomu, varētu minēt ierobežoto līdzekļu apjomu, kas tiek pārdalīts ar valsts budžeta palīdzību. Vienlaicīgi katru gadu ievērojami pieaug nepieciešamība finansēt esošās valsts funkcijas, kā arī jaunās prioritātes.
67. Likums „Par valsts budžetu 2007.gadam” (pieņemts Saeimā 2006.gada 19.decembrī) paredz valsts konsolidētā budžeta ieņēmumus 4 218,5 milj. latu apmērā, savukārt plānotie kopējie valsts budžeta izdevumi ir 4 396,4 milj. latu. Budžeta fiskālais deficīts ir plānots 177,8 milj. latu apmērā, kas veido 1,4% no iekšzemes kopprodukta.
68. Budžetā 2007.gadam paredzēts papildu finansējums sociāli jutīgajām sfērām - veselības aprūpes jomai, minimālās mēneša darba algas palielināšanai no 90 uz 120 latiem ar 2007.gada 1.janvāri, tiesnešu, tiesu darbinieku, prokuroru, prokuratūras darbinieku atalgojumu palielinājumam, investīcijām izglītības infrastruktūrā, profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu stipendiju palielināšanai, atalgojuma palielinājumam skatuves māksliniekiem. Ņemot vērā to, ka ir būtiski pieauguši valsts budžeta izdevumi sociālajām vajadzībām, struktūrfondu intervencei periodā no 2007.–2013. gadam būs vairāk jābūt virzītai uz tām jomām, kurās ir iespējams veicināt produktivitāti un izaugsmi.



Attēls Nr. 12: Vispārējās valdības budžeta bilance 2001.-2006.g., % no IKP

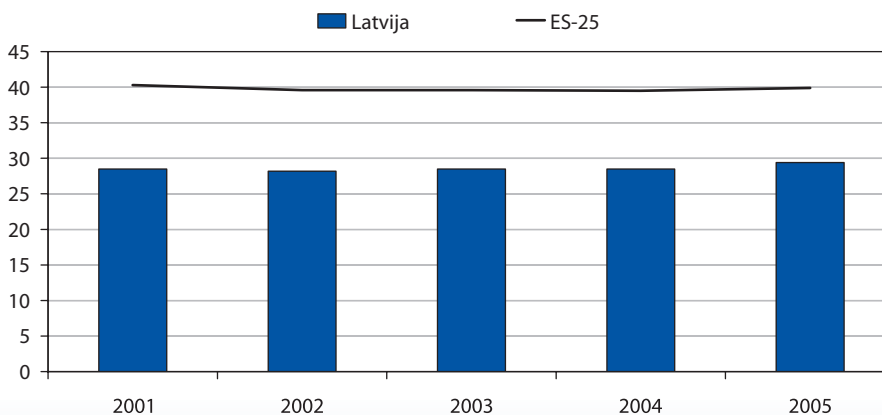
Avots: Eurostat

69. Valsts parāda līmenis pēdējos gados Latvijā ir bijis viens no zemākajiem Eiropas Savienības dalībvalstu vidū, un tā līmenis bija ievērojami zem Māstrihtas līgumā valdības kopējā parāda apjomam noteiktā kritērija, kas ir 60% no IKP.



Attēls Nr. 13: Vispārējās valdības parāds 2001.-2006.g., % no IKP. Avots: Eurostat

70. Svarīgs valdības uzdevums ir valsts konkurētspējas sekmēšana. Viens no valsts konkurētspējas paaugstināšanas instrumentiem ir fiskālās politikas ietvaros realizētā nodokļu politika. Iepriekšējos gados nodokļu politika pamatā ir bijusi vērsta uz nodokļa sloga samazināšanu uzņēmējdarbībā, vienlaicīgi lielu uzmanību pievēršot nodokļu iekasēšanas uzlabošanai. Valstī realizētās nodokļu politikas rezultātā kopējais nodokļu slogs Latvijā (atbilstoši EKS95 metodoloģijai) 2005. gadā sasniedza 29,4% no IKP, kas ir viens no zemākajiem rādītājiem Eiropas Savienības dalībvalstu vidū.



Attēls Nr. 14: Nodokļu ieņēmumi 2001.-2005.g., % no IKP

Avots: Eurostat

71. Pašvaldību budžetu attīstība pēdējos gados liecina, ka pamatā samazinās pašvaldību konsolidētā budžeta fiskālais deficīts, tomēr turpina saglabāties atšķirības pašvaldību spējā finansēt nepieciešamās funkcijas. Vidzemes reģionā izdevumi uz vienu iedzīvotāju par 15,4% pārsniedz valsts vidējo rādītāju, kamēr Latgales reģionā izdevumi uz vienu iedzīvotāju veido tikai 91,8% no valsts vidējā rādītāja.

	2001		2002		2003		2004	
	Fiskālā bilance (tūkst. latu)	Izdevumi uz vienu iedzīvotāju (lati)	Fiskālā bilance (tūkst. latu)	Izdevumi uz vienu iedzīvotāju (lati)	Fiskālā bilance (tūkst. latu)	Izdevumi uz vienu iedzīvotāju (lati)	Fiskālā bilance (tūkst. latu)	Izdevumi uz vienu iedzīvotāju (lati)
Valstī kopā	-28 118	224	-36 498	279	-12 932	305	648	347
Rīgas reģions	-23 039	251	-28 673	287	-7 455	300	13 283	396
- Vidzemes reģions	-1 501	220	-1 039	304	-1 181	352	-2 028	399
- Kurzemes reģions	259	226	-4 154	286	-1 403	299	-2 633	367
- Zemgales reģions	-1 751	203	230	262	-311	302	-3 300	365
- Latgales reģions	-2 085	180	-2 862	244	-2 582	280	-1 972	333

Tabula Nr. 2: Pašvaldību budžetu rādītāji⁹

Avots: CSP ikgadējais izdevums „Latvijas reģioni skaitļos”

1.2.6.6. Nodarbinātība

72. Nodarbināto skaitam Latvijā no 2000.gada ir izteikta pieauguma tendence, neskatoties uz nelabvēlīgiem demogrāfiskajiem rādītājiem, kuru dēļ iedzīvotāju skaits Latvijā nepārtraukti samazinās. Kopumā no 2000.gada līdz 2006.gadam nodarbināto skaits ir palielinājies par 15,6% un sasniedzis 1088 tūkstošus.

73. Nodarbinātības pieaugums ir cieši saistīts ar straujo tautsaimniecības attīstību un pieaugošo pieprasījumu pēc darbaspēka, kā arī notiekošo nodarbinātības pārstrukturizāciju nozaru griezumā. Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū ir samazinājies no 14,4% 2000.gadā līdz 6,8% 2006.gadā. Vienlaikus ir pieaudzis arī ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, ko daļēji ir ietekmējusi arī notiekošā pensionēšanās vecuma paaugstināšana.

74. Nodarbinātības līmenis Latvijā ik gadu palielinās un 2004.gadā sasniedza 62,3%, savukārt 2006.gadā nodarbinātības līmenis sasniedza 66,3%. Salīdzinot ar 2000.gadu, nodarbinātības līmenis ir pieaudzis gandrīz par 9 procentu punktiem.

Tabula Nr. 3: Nodarbinātības līmenis (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nodarbinātības līmenis (15-64)	57,5	58,6	60,4	61,8	62,3	63,4	66,3
Nodarbinātības līmenis sievietēm (15-64)	53,8	55,7	56,8	57,9	58,4	59,5	62,3
Nodarbinātības līmenis vecākiem cilvēkiem (55-64)	36,0	36,9	41,7	44,1	48,0	49,5	53,3

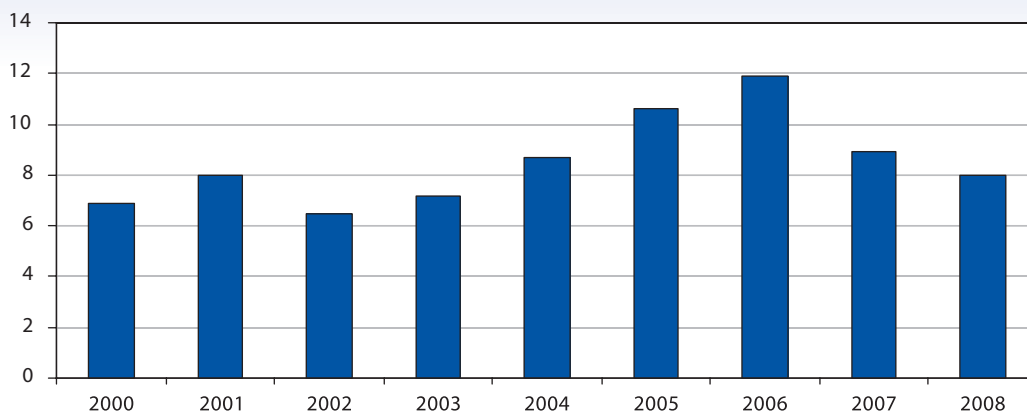
Avots: CSP

75. Galvenās problēmas Latvijas darba tirgū, kuras kavē straujāku situācijas uzlabošanu, ir saistāmas ar izteiktām nodarbinātības un bezdarba reģionālām atšķirībām — augstu bezdarba līmeni no Rīgas attālākos rajonos, īpaši Latgalē, tajā pašā laikā pastāvot noteiktas kvalifikācijas darbaspēka trūkumam Rīgā. Paaugstināts bezdarba līmenis jauniešiem, personām pēc bērna kopšanas atvaļinājuma, iedzīvotājiem ar vājām latviešu valodas zināšanām u.c. sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, ir vēl viena no Latvijas darba tirgus aktuālām problēmām. Problēmas ir saistītas arī ar relatīvi augsto nedeklarētās nodarbinātības līmeni atsevišķās tautsaimniecības nozarēs, kas samazina sociālās nodrošināšanas pabalstus un liedz samazināt darba nodokļu slogu, kas īpaši negatīvi ietekmē zema atalgojuma strādājošos. Kā arī ir novērojama atsevišķu darbaspēka grupu kvalifikācijas neatbilstība darba tirgus prasībām. Tāpat par būtisku problēmu atzīstama darbaspēka emigrācija uz citām ES dalībvalstīm, kam par iemeslu jāmin zemā darba samaksa.

9 Ieskaitot transfertus no centrālās valdības un pašvaldību savstarpējos norēķinus, kases uzskaites budžets, atbilstoši statistiskajiem reģioniem.

1.2.6.7. Vidēja termiņa attīstība un riski

76. Ekonomiskās situācijas analīze liecina, ka Latvijai ir labas perspektīvas saglabāt pašreizējos augstos pieauguma tempus arī vidējā termiņā. Par to liecina gan pieaugošais kapitāla apjoms, gan augstie produktivitātes pieauguma tempi. Tā veiktie aprēķini liecina, ka Latvijas potenciālais izaugsmes līmenis nākamajos gados sagaidāms 8-9% gadā.



Attēls Nr. 15: IKP attīstība vidējā termiņā, pieaugums salīdzināmās cenās

Avots: Eurostat (proгноzes 2007-2008)

77. Ekonomikas izaugsmi nākamajos gados noteiks gan ES, gan pasaules ārējās ekonomiskās konjunktūras apstākļi un tas, kādā veidā tiks nostiprināta Latvijas konkurētspēja vienota tirgus apstākļos, kā arī cik veiksmīgi Latvija spēs apgūt ES fondu līdzekļus. Ekonomikas attīstību vidējā termiņā turpinās ietekmēt augstais iekšzemes pieprasījums, eksporta, kā arī investīciju pieaugums.
78. Nelabvēlīgās demogrāfiskās izmaiņas vidējā termiņā vēl būtiski neietekmēs darba tirgu, turklāt bezdarba līmeņa samazināšanās un iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmeņa pieaugums nodrošinās nodarbināto skaita pakāpenisku pieaugumu. Lisabonas nodarbinātības mērķu sasniegšana dotu būtisku ieguldījumu attīstības ilgtspējas nodrošināšanā.
79. Kā būtiskus faktoros, kas pozitīvi ietekmēs Latvijas tautsaimniecības izaugsmi pārskatāmajā periodā, var minēt ES fondu līdzekļu ieplūdi un Latvijas gaidāmo dalību monetārajā savienībā. Šie faktori var ievērojami uzlabot gan potenciālās izaugsmes līmeni, gan arī reālo konverģences procesu, sekmējot Latvijas produktīvo kapacitāti un konkurētspēju. Straujā izaugsme atklāj aizvien jaunus esošās infrastruktūras trūkumus, nepieciešamību pēc papildus ieguldījumiem cilvēkresursos un pētniecībā, teritoriālo atšķirību mazināšanā. Latvijas izaugsmes tempiem atbilstošs investīciju, t.sk. arī struktūrfondu apjomu palielinājums un kvalitatīvs plānojums ļautu jau nākamo desmit gadu laikā paaugstināt IKP uz vienu iedzīvotāju līmeni līdz 70% no ES vidējā pēc pirktspējas paritātes standarta.
80. Lai tautsaimniecība spētu attīstīties tuvu tās potenciālajam līmenim, būtisks faktors ir valsts īstenotie makroekonomiskās politikas, kā arī savlaicīgi un atbilstoši struktūrpolitikas pasākumi. Notiekot straujai ekonomiskai izaugsmei, veidojas būtiski riski, kas saistīti ar makroekonomisko stabilitāti – inflācija, ārējais līdzsvars. Valdība ir apņēmusies ieviest inflāciju ierobežojošus pasākumus, it īpaši paredzot valsts budžeta deficīta novēršanu 2007.gadā, bezdeficīta budžetu 2008.gadā un budžeta pārpalikumu 2009. un 2010.gadā. Jau nākamajos gados inflācijas līmenis pakāpeniski samazināsies, vidējā termiņā atgriežoties pie inflācijas līmeņa, kas nepārsniedz 3%, notiekot pakāpeniskam cenu līmeņu izlīdzināšanās procesam. Ir sagaidāms, ka maksājumu bilances tekošā konta deficīts tuvākajos gados saglabāsies augsts, neskatoties uz straujajiem preču eksporta pieauguma tempiem, ko noteiks Latvijas importa būtiskais pārsvars pār eksportu un eksporta atkarība no importētajām starppatēriņa precēm. Runājot par tādu mazu un atvērtu ekonomiku kāda ir Latvija, nevar neminēt ārējās vides faktoru un risku iespējamo ietekmi, kas daudzos gadījumos var pārsniegt iekšējo faktoru ietekmi. Arī runājot par ārējiem riskiem, nepieciešams uzsvērt pārdomātu, pietiekami stingru un koordinētu fiskālo un monetāro politiku lomu šo risku iespējamo seku novēršanā un mazināšanā.

1.3. ES fondi 2004.-2006.gada plānošanas periodā

81. Latvijai kā 1.mērķa reģionam 2004.-2006.gadā pieejams finansējums ES struktūrfondu, Kohēzijas fonda, kā arī kopienas iniciatīvu EQUAL un INTERREG ietvaros. Latvijai ir pieejams finansējums arī Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda virzības daļas ietvaros.

1.3.1. Struktūrfondi 2004.–2006.gada plānošanas periodā

82. Latvijai kā 1.mērķa reģionam pieejams finansējums ES struktūrfondu – Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda virzības daļas un Zivsaimniecības vadības finansēšanas instrumenta – ietvaros.
83. ES struktūrfondu ieviešanu Latvijā līdzās ES un Latvijas normatīvajiem aktiem nosaka Vienotais programmdokuments un programmas papildinājums.
84. Tabulā norādīts pieejamais finansējuma apjoms 2004.–2006.gada periodam.

Tabula Nr. 4: Struktūrfondu finansējums (t.sk valsts budžeta līdzfinansējums) 2004.–2006.gada periodam

Fonds	Kopējais finansējums (EUR)
ERAF (59,96%)	497 595 291
ESF (21,47%)	176 936 156
ELVGF (14,68%)	138 643 255
ZVFI (3,89%)	44 062 205
Kopā (100%)	857 236 907

Avots: Finanšu ministrija

85. 2004.–2006.gada plānošanas periodā struktūrfondu apguvei tika izvirzīti trīs galvenie mērķi: Konkurētspējas attīstība un nodarbinātības veicināšana, Cilvēkresursu attīstība un Infrastruktūras attīstība. Pamatojoties uz šiem mērķiem, tika izvirzītas piecas prioritātes.

1.3.1.1. Prioritāte Nr.1 „Ilgspējīgas attīstības veicināšana”

86. Šī prioritātē veido 32,6% no 2004.–2006.gada SF plānošanas periodā pieejamā finansējuma. Prioritāte tiek līdzfinansēta no ERAF.
87. Šīs prioritātes ietvaros paredzēta vides infrastruktūras uzlabošana un tūrisma veicināšana, pieejamības un transporta sistēmas attīstība, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstība, kā arī izglītības, veselības aprūpes un sociālās infrastruktūras attīstība. Tiek īstenoti ūdenssaimniecības un sadzīves atkritumu infrastruktūras attīstības projekti, grants ceļu asfaltēšana, asfalta seguma uzlabošana, tiltu rekonstrukcija, kas nav iekļauti TEN, ir sociālās aprūpes iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma uzlabošanas projekti un projekti, kas saistīti ar informācijas sistēmu izveidi un attīstību vai publisko informācijas un komunikāciju pieejas punktu izveidi.

1.3.1.2. Prioritāte Nr.2 „Uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana”

88. Šī prioritātē veido 25% no 2004.–2006.gada SF plānošanas periodā pieejamā finansējuma. Prioritāte tiek līdzfinansēta no ERAF.
89. Šīs prioritātes ietvaros atbalsts tiek paredzēts inovāciju attīstībai, uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstībai, mazās un vidējās uzņēmējdarbības atbalsta pasākumu stiprināšanai, pieejas finansējumam maziem un vidējiem uzņēmumiem nodrošināšanai un atbalsts valsts pētījumiem.
90. Šo pasākumu ietvaros tiek atbalstīta saiknes starp uzņēmumiem un pētniecības iestādēm veidošana, lai veicinātu nacionālo inovāciju sistēmu, atbalsts paredzēts konsultācijām jauniem un esošiem uzņēmumiem, arī finanšu vadības konsultācijām, plānots finansiāls atbalsts uzņēmumiem ar jaunu produktu inovācijas spējām, kā arī vietu un telpu atjaunošana uzņēmējdarbības vajadzībām. Paredzēti konsultācijas un apmācības attiecībā uz obligātajām un brīvprātīgajām kvalitātes prasībām, izveidota iespēja ņemt aizdevumu (tā skaitā, mikrokredītus) jaunos uzņēmumu atbalstam.

1.3.1.3. Prioritāte Nr.3 „Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana”

91. Šī prioritātē veido 21,2% no 2004.–2006.gada SF plānošanas periodā pieejamā finansējuma. Prioritāte tiek līdzfinansēta no ESF.
92. Šīs prioritātes ietvaros tiek veicināta nodarbinātība, attīstīta izglītība un tālākizglītība un mazināta sociālā atstumtība. Aktivitātes ietver nodarbināto pārkvalifikācijas un kvalifikācijas paaugstināšanas veicināšanu, aktīvo nodarbinātības pasākumu attīstību bezdarbniekiem, apmācību nodrošināšanu uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai, subsidēto darba vietu nodrošināšanu un sociālo rehabilitācijas programmu piedāvājuma palielināšanu. ESF 2004.–

2006.gada periodā uzmanību pievērš arī uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības attīstībai, studiju programmu zinātņu un tehnoloģiju ietilpīgās nozarēs attīstībai un pieaugušo izglītības un apmācības iespēju paplašināšanai un profesionālās pilnveides kursu un moduļa tipa programmu attīstībai.

1.3.1.4. Prioritāte Nr.4 „Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana”

93. Šī prioritātē veido 14,6% un 3,9% no 2004.–2006.gada SF plānošanas periodā pieejamā finansējuma, līdzfinansējot attiecīgi no ELVGF un ZVFI.
94. Prioritātes ietvaros no ELVGF tiek atbalstītas investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos, lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana, lauku teritoriju attīstība un pārveidošanās veicināšana un mežsaimniecību attīstība. Paredzēts arī atbalsts jaunajiem zemniekiem un atbalsts vietējai rīcībai, kas ir Kopienas iniciatīvas Leader+ veida pasākums. Aktivitātes ietver, piemēram, jaunu ražošanas līdzekļu, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai, kā arī IT tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādi, ražošanai nepieciešamo ēku un būvju būvniecību, rekonstrukciju un renovāciju, jaunu noieta tirgu meklēšanu, lauksaimniecības produkcijas realizācijai, mārketinga procedūru pilnveidošanu, valsts un koplietošanas nosusināšanas sistēmu būvniecību, atbalstu papildus nodarbinātības iespēju radīšanai, investīcijas mežos, paaugstinot mežu ekonomisko vai ekoloģisko vērtību, aizaugošo lauksaimniecībā izmantojamo zemju attīrīšanu, vietējā līmeņa lauku attīstību veicinošas aktivitātes, apmācību organizēšanu un vadību un biznesa plānu izstrādāšanu.
95. Savukārt prioritātes ietvaros no ZVFI investīcijas paredzētas zvejas intensitātes sabalansēšanai, flotes atjaunošanai un zvejas kuģu modernizēšanai, zvejas un akvakultūras produktu apstrādes un mārketinga uzlabošana, zvejas ostu aprīkojuma un akvakultūras attīstībai un piekrastes zvejas attīstībai, kā arī sociālekonomiskiem pasākumiem, jaunu noieta tirgu apgūšanas veicināšanai un atbalstam ražotāju organizācijām. Šo pasākumu ietvaros tiek atbalstītas tādas aktivitātes kā zvejas intensitātes samazināšana, zvejas kuģus modernizācija, atbalsts zivju pārstrādei, akvakultūras uzņēmumu tehnoloģiskā modernizācija, modernas ostu infrastruktūras veidošana, atbalsta shēmas zvejniekiem, kuri ir spiesti aiziet no zvejniecības sakarā ar kuģu norakstīšanu, atbalsts projektiem, kas veicinās uz tirgu orientētas produkcijas ražošanu un atbalsts ražotāju organizāciju veidošanai un to darbības veicināšanai.

1.3.1.5. Prioritāte Nr.5 “Tehniskā palīdzība”

96. Šī prioritātē veido 2,7% no 2004.–2006.gada SF plānošanas periodā pieejamā finansējuma. Prioritāte tiek līdzfinansēta no ERAF, ESF un ELVGF.
97. Šīs prioritātes ietvaros tiek stiprināta valsts pārvaldes un citu ES struktūrfondu administrēšanā iesaistīto institūciju administratīvā kapacitāte, kas ir nozīmīgs faktors veiksmīgai fondu ieviešanai.

Tabula Nr. 5: Institucionālā sistēma ES struktūrfondu ieviešanai

<i>Vadošā iestāde</i>	Finanšu ministrija
<i>Maksājumu iestāde</i>	Valsts kase
<i>1.līmeņa starpniekinstīcijas</i>	Ekonomikas ministrija, Satiksmes ministrija, Veselības ministrija, Zemkopības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Labklājības ministrija, Vides ministrija, Kultūras ministrija, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts
<i>2.līmeņa starpniekinstīcijas</i>	Nodarbinātības valsts aģentūra, Profesionālās izglītības attīstības aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Lauku atbalsta dienests
<i>Finansējuma saņēmēji</i>	Valsts institūcijas, pašvaldības, valsts un pašvaldību uzņēmumi un aģentūras, uzņēmumi un uzņēmumu apvienības, individuālie uzņēmēji fiziskas personas, arodbiedrības, nevalstiskās organizācijas.

Avots: Finanšu ministrija

1.3.1.6. Secinājumi par ES struktūrfondu ieviešanas efektivitāti

98. Jānorāda, ka 2004.–2006.gada plānošanas periods ir pirmais, kurā Latvija saņem ES atbalstu ar struktūrfondu palīdzību, līdz ar to ir vairākas problēmas, kas būtu jāņem vērā 2007.–2013.gada plānošanas periodā. Galvenā no tām - pastāv risks, ka ES struktūrfondu līdzekļi tiek zaudēti, ja neizdodas ievērot n+2 nosacījumu, jo pirmajos apguves gados finanšu līdzekļu atmaksa nenorīt pietiekami regulāri un ir atkarīga no sezonālās ietekmes.
99. 2005.gada 5. un 6.jūlijā notika konference – diskusija „Gads ar struktūrfondiem – gūtās mācības un turpmākie izaicinājumi”, kuras ietvaros konferences dalībnieki identificēja vairākus problēmjautājumus struktūrfondu vadības sistēmā, norādot uz sistēmas smagnējumu, projektu izmaksu pieaugumu, kā arī zemo projektu kvalitāti. Situācijas risināšanai konferences dalībnieki ieteica turpināt pilnveidot labo praksi, optimizēt struktūrfondu ieviešanas sistēmu, vienkāršot struktūrfondu ieviešanas sistēmu, apzināt reģionu vajadzības. Konferences dalībnieki kā labās prakses piemērus SF vadības sistēmā minēja veiksmīgo partnerību, īpaši ar NVO, informācijas nodrošināšanu un izglītojošos seminārus, sniegtās iespējas piesaistīt finansiālos resursus.

100. Uz 2006.gada beigām SF vadības komitejās saskaņoti projekti par 95,73% no kopējā pieejamā SF finansējuma, tai skaitā, ERAF ietvaros – 95,08% no pieejamā finansējuma, ELVGF ietvaros – 98,97% no pieejamā finansējuma, ESF ietvaros 96,93% no pieejamā finansējuma un ZVFI ietvaros – 87,38% no pieejamā finansējuma. SF finansējuma saņēmējiem izmaksāti 32,16 % no kopējā pieejamā SF finansējuma. SF finansējuma atmaksas no EK pieprasītas par 27,55% no kopējā valstij piešķirtā finansējuma.
101. Plānošanas periodā ir veiktas vairākas izvērtēšanas – gan par visu ES struktūrfondu ieviešanas sistēmu, gan par kādas konkrētas aktivitātes ieviešanu un ar to saistītajām problēmām, gan arī stratēģiska rakstura izvērtējumi par nozaru politikām, to savstarpējo mijiedarbību un saskaņu, gan arī ir apskatīti jautājumi, kas kļuvuši aktuāli ES struktūrfondu ieviešanā, ietekmē ieviešanas progresu, kā arī varētu būt nozīmīgi 2007.-2013.gadu plānošanas periodā. Balstoties uz izvērtēšanu secinājumiem, iespējams spriest par dažādu ES struktūrfondu plānošanas un ieviešanas mehānismu efektivitāti.
102. 2006.gada vidū veiktā „VPD ieviešanas sistēmas efektivitātes izvērtējuma” mērķis bija izvērtēt VPD ieviešanas sistēmas darbības efektivitāti kopumā, iesaistīto institūciju darbības efektivitāti katrā no struktūrfondu vadības procesa posmiem (struktūrfondu projektu ieviešanas dokumentu sagatavošana, struktūrfondu ieviešana, finanšu kontrole, audits, uzraudzība un izvērtēšana).
103. VPD ieviešanas nodrošināšanai pirmā un otrā līmeņa starpniekinstitūcijās un grantu shēmu apsaimniekotājainstitūcijās 2004.gadā tieši bija iesaistīti 582 darbinieki un 2005.gadā - 753 darbinieki. Darbinieku skaita pieaugums norāda uz to, ka paralēli savu ikdienas pienākumu veikšanai institūcijām jānodrošina arī liela skaita jauno darbinieku apmācība un ka daudzas institūcijas var tikt pakļautas izmaiņām to organizatoriskajās struktūrās un iekšējā kultūrvidē, lai pielāgotos darbam lielākā kolektīvā. Tādējādi jo īpaša uzmanība jāpievērš šo institūciju vadošo darbinieku apmācībai un prasmju uzlabošanai pārmaiņu vadībā un organizatoriskās kultūras izveidē.
104. Ieviešanas dokumentu izstrāde pēc 2004.gada 1.maija aizkavējās vidēji par 3 mēnešiem, jo novēloti tika saskaņots Programmas papildinājums, novēloti tika panākta vienošanās par ieviešanas sistēmas institucionālo uzbūvi un iesaistīto nozares ministriju kapacitāte bija nepietiekama. Ieviešanas dokumentu saskaņošana aizkavējās vidēji par vēl 2 mēnešiem, jo šie dokumenti bija jāsaskaņo vadības komitejās, kuru sanāksmes tika sasauktas reti un tajās izskatāmo dokumentu apjoms bija pārāk liels laika periodam, kas atvēlēts to izskatīšanai līdz attiecīgajai sanāksmei. Pieteikumu atlases process notika pārāk lēni un ilga vidēji 11 mēnešus, galvenokārt, ņemot vērā atbildības sadalījumu starp dažādām institūcijām pieteikumu atlases nodrošināšanai, apjomīgo skaidrojumu par izvīrztajām prasībām nepieciešamība un atlasē iesaistīto institūciju ierobežotā kapacitāte.
105. Līguma grozījumu veikšanas ātrumu būtiski samazināja nepieciešamība izmaiņas projektu informācijā saskaņot vadības komitejās. Kaut arī normatīvajā bāzē ir veikti grozījumi, lai vienkāršotu grozījumu veikšanas kārtību, tomēr līgumu grozījumu veikšana joprojām ir lēna.
106. ES struktūrfondu finansējuma piešķiršana ir bijusi lēna, 2004.gada beigās sasniedzot 24% un 2005.gada beigās – 70% no pieejamā kopējā finansējuma apjoma, savukārt, saņēmējiem veikto maksājumu apjoms 2005.gada beigās sasniedza tikai 25% no pieejamā finansējuma apjoma.
107. Sākotnēji apstiprinātie ieviešanas dokumenti tika grozīti vidēji 2,5 reizes, galvenokārt dēļ to nepietiekamās kvalitātes un sākotnēji trūkstošajiem dokumentu paraugiem, kuros definēts minimālais informācijas apjoms.
108. Kaut arī institūcijas ir organizējušas daudzus informatīvos seminārus, lai palīdzētu finansējuma saņēmējiem izprast izvīrztās projektu ieviešanas prasības, tomēr ļoti liels iesniegto finansējuma pieprasījumu skaits netiek apstiprināts tajos konstatēto nepilnību, neatbilstību un neprecizitāšu dēļ.
109. Iesaistīto institūciju cilvēkresursu ieguldījums dažādu ieviešanas procesa posmos ir bijis atbilstošs to veikto darbību rezultātiem, tomēr salīdzinājums starp dažādām institūcijām norāda uz nelielām atšķirībām iesaistīto darbinieku apjomos noteiktu uzdevumu veikšanai un kopējā tendence ir tāda, ka palielinoties noslēgto līgumu skaitam par projektu īstenošanu, institūciju ieguldīto cilvēkresursu efektivitāte aizvien samazinās.
110. No VPD ieviešanas sistēmas darbības kopvērtējuma var secināt, ka galvenā uzmanība iesaistītajām institūcijām jāvērs uz VPD aktivitāšu ieviešanas procesa paātrināšanu, veicot uzlabojumus šajā jomā gandrīz visos procesa posmos.
111. Kvalitātes jomā uzmanība galvenokārt jāpievērš institūciju darbības uzlabošanai klientu apkalpošanas jomā, gan veicot klientu vajadzību analīzi, gan pielāgojot savu darbību šo vajadzību apmierināšanai.
112. Savukārt, no resursu ieguldījuma viedokļa iesakām periodiski mērīt ieguldīto resursu atdevi, lai noteiktu darbības efektivitātes kritumus dažādos ieviešanas procesa posmos un veiktu ietekmējošo faktoru analīzi.
113. 2005.gadā veiktā „VPD aktivitāšu ieviešanas izvērtējuma” mērķis bija noskaidrot, cik efektīvi tiek ieviestas VPD aktivitātes, to ieviešanas kavējošos un veicinošos faktoros.
114. Eksperti ierosināja 2004.-2006.gada ES struktūrfondu plānošanas periodā regulāri uzraudzīt aktivitātes ar zemu plānotā finansējuma apguvi, lai operatīvi varētu novērst faktoros, kas kavē to ieviešanu un nodrošinātu struktūrfondu finansējuma laicīgu apguvi, kā arī aktivitātēs, kurās vērojama zema projektu iesniedzēju aktivitāte, pirms finansējuma pārdales uz citām „populārākām” programmām.
115. Neatkarīgie eksperti aicināja apsvērt iespēju pārskatīt aktivitāšu īstenošanas nosacījumus un mehānismus, lai nodrošinātu ne tikai plānotā finansējuma laicīgu apguvi, bet arī sasniegtu uzstādītos mērķus un plānoto ietekmi.
116. Attiecībā uz 2007-2013.gada plānošanas periodu eksperti ieteica visiem atklātu projektu konkursiem noteikt fiksētu projektu iesniegšanas termiņu ar konkrētu biežumu, kopējo aktivitātei pieejamo finansējumu sadalot pa gadiem un konkrētiem finansējuma „groziem”, izstrādāt objektīvus projektu atlases kritērijus, kas ļautu finansējumam atlasīt

- viskvalitatīvāk izstrādātos projektu pieteikumus, kā arī vienkāršot projektu pieteikumu formas un papildu pieprasāmo dokumentu sarakstu atkarībā no maksimāli piesaistāmā finansējuma apjoma.
117. 2006.gadā veiktā „Eiropas Savienības struktūrfondu plānošanas dokumentu 2004.-2006. gadam sagatavošanas un tajos iekļauto aktivitāšu izvērtējums” mērķis bija sniegt atzinumu par ES struktūrfondu plānošanas dokumentu 2004.-2006.gadam sagatavošanas procesa efektivitāti, tai skaitā, sagatavoto dokumentu kvalitāti un identificēto aktivitāšu izvēles pamatotību.
 118. Eksperti secināja, ka ES struktūrfondu plānošanas dokumentu izstrādes procesa gaitā tika vērsta uzmanība uz valsts līdzsvarotu attīstību kavējošo, būtisku problēmu identifikāciju un vajadzību risināšanu, taču ne visos gadījumos tika pievērsta uzmanība visām būtiskākajām problēmām. Dažas no problēmām tika vispārīgi definētas, piemēram, nepietiekams finansējums jaunu uzņēmumu izveidei, tādēļ ir grūti izvērtēt risinājuma ietekmi. Ne vienmēr tika izvēlēti tādi patieso vajadzību risināšanas mehānismi, kas visvairāk atbilstu Latvijas pastāvošajai situācijai un tās attīstības iespējām (piemēram, inovācijas). Dažos gadījumos ar ES struktūrfondu līdzekļiem tika risinātas valstī pastāvošas pamatvajadzības (piemēram, institūciju kapacitāte, ēku atjaunošana), kas ne vienmēr ir efektīvākais ES struktūrfondu izmantošanas veids, jo saskaņā ar ES regulām ES struktūrfondu finansējums ir jāvērs uz valstī pastāvošajām vissvarīgākajām vajadzībām.
 119. Ne vienmēr definētās aktivitātes vislabāk risina VPD definētās problēmas. Piemēram, aktivitāšu definēšanā un atbilstoši finansējuma sadalē, ne vienmēr pietiekami ir vērsti uzsvars uz reģionālās attīstības veicināšanu, jo aktivitāšu, kas attiecas uz reģionālo atšķirību mazināšanu, definēšanā ir dominējušas nozaru prioritātes. Ne vienmēr aktivitātes pasākumu ietvaros ir definētas tā, lai visefektīvāk izmantotu ES struktūrfondu finansējumu pastāvošo problēmu risināšanai. Piemēram, attiecībā uz aktivitātēm, kas tiek finansētas no Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem (piemēram, 3.1. pasākums „Nodarbinātības veicināšana” un tajā ietilpstošās aktivitātes) tiek lielā mērā vērstas uz institūciju kapacitātes paaugstināšanu. Līdz ar to tiek uzlabota institūciju kapacitāte, taču rezultātā ne vienmēr tiek tādējādi nodrošinātas patiesās problēmas – valstī pastāvošā bezdarba efektīva mazināšana.
 120. ES struktūrfondu plānošanas dokumentiem un Latvijas valsts budžetam ir atšķirīgi plānošanas periodi. ES struktūrfondu līdzekļu plānošana ir paredzēta garākam periodam, nekā valsts budžeta plānošana, kas paredz plānošanu vienam gadam, tādējādi abi plānošanas procesi nav salīdzināmi. Daudzos gadījumos ir grūti prognozēt aktivitātes beigu termiņu, kad jāveic maksājums (gan valsts līdzfinansējums, gan ES finansējuma daļa), tādēļ ir apgrūtināta valsts budžeta līdzekļu plānošana, kā arī vēlākajos periodos ir nepieciešams veikt budžeta grozījumus.
 121. Atsevišķos gadījumos ne vienmēr pietiekami tika apsvērta potenciālo struktūrfondu finansējuma saņēmēju līdzekļu apguves spēja, jo nereti tika definētas aktivitātes, precīzi nenovērtējot cik lielā mērā pie esošās situācijas potenciālie finansējuma saņēmēji būs gatavi un spējīgi apgūt finansējumu. Par iepriekš minēto liecina fakts, ka bija gadījumi, kad potenciālo finansējuma saņēmēju līdzekļu apguves spēja bija par augstu novērtēta, piemēram, Ekonomikas ministrijas aktivitāte „Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei”, kur līdzekļu apguve nav pietiekama; tāpat bija gadījumi, kad potenciālo finansējuma saņēmēju apguves spēja un interese bija novērtēta par zemu, piemēram, Ekonomikas ministrijas aktivitāte „Infrastruktūra”, kur vēlme un spēja iegūt ES struktūrfondu līdzekļus ir augsta.
 122. Ņemot vērā, ka 2004.-2006.gada programmēšanas periods ir bijis pirmais Latvijai, kad institūcijām un sociālajiem partneriem nebija iepriekšējas pieredzes, plānošanas dokumentu sagatavošanas procesa ietekmē to plānošanas spēja ir uzlabojusies. Tajā pašā laikā ir jāatzīmē, ka vēl joprojām ne visās sfērās ir izstrādāti ilgtermiņa attīstības politikas dokumenti, kas var būtiski ietekmēt 2007.-2013.gada perioda plānošanas dokumentu izstrādes procesu.
 123. „ES struktūrfondu ietekmes uz reģionālo attīstību Latvijā izvērtējuma”, kura mērķis bija noskaidrot, cik nozīmīga ir struktūrfondu resursu pieejamība Latvijas plānošanas reģionu attīstībai un attīstības rādītāju tuvināšanai, eksperti aicināja atlikušajā 2004.-2006.gada plānošanas posmā vadošajai iestādei nodrošināt operatīvu situācijas pārskatu par ES fondu izlietojumu teritoriālā griezumā. Galvenie ekspertu secinājumi bija šādi:
 124. VPD ir liela nozīme tieši uz atsevišķu teritoriju attīstību jeb uz reģionālo attīstību. VPD īstenošanas ietvaros tiek sekmēta īpaši atbalstāmo teritoriju attīstība.
 125. Vērojama sakarība starp kopējā absolūtā finansējuma sadalījumu un reģionu sociālekonomisko attīstības līmeni. Var prognozēt, ka ES SF ietekmē Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģionu attīstības rādītāji varētu tuvināties Rīgas reģiona rādītājiem. Var prognozēt, ka palielināsies plaisa starp vājāk attīstīto - Latgales reģionu un pārējiem reģioniem. Kopumā 2004.-2006.gada periodā nepietiekoši izmantota atbalsta intensitātes diferencēšana. ES SF administrēšanā iesaistīto institūciju struktūrvienību darbība teritorijās ārpus Rīgas pozitīvi ietekmē projektu pieteicēju un īstenotāju aktivitāti. Reģionu attīstības plānošanas dokumenti ir salīdzinoši ļoti vispārīgi un plaši. Plānošanas reģioni praktiski nav noteikuši nelielu skaitu konkrētu prioritāšu. Būtiska daļa reģionu vajadzību ir atšķirīgas.
 126. Rīgas reģions uzsvēris, ka arī cilvēkresursu attīstībā būtu nepieciešami lielāki ieguldījumi infrastruktūrā, Rīgas reģiona gadījumā nozīmīgi būtu ieguldījumi pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūrā. Kurzemes, Zemgales un Latgales reģioni uzsvēra, ka nav paredzēts finansējums uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūrai (uzņēmējdarbības atbalsta centri, biznesa inkubatori, tehnoloģiskie parki). Aktivitāšu ietvaros vajadzētu sekmēt publiskās privātās partnerības veidošanos. Zemgales reģionā bijis nepietiekams atbalsts veselības aprūpes infrastruktūrai. Vidzemes reģions plānojis lielāku atbalstu tūrisma attīstībai. Latgales reģionā starptautiskās lidostas darbība ir aktuāla.
 127. VPD īstenošanā paredzēta sistēma, kas operatīvi atspoguļo situāciju par pasākumu īstenošanu Latvijas teritorijās, bet praksē operatīva visu VPD aptveroša informācija par situāciju teritoriālā griezumā nav pieejama.

1.3.2. ISPA un Kohēzijas fonds 2000. – 2006.gadu periodā

128. Pēc Latvijas iestāšanās ES projektu finansējums, ko Latvija saņēma no ES Strukturālās politikas pirmsiestāšanās finanšu instrumenta (ISPA) saskaņā ar apstiprinātajiem projektiem, kļūst par Kohēzijas fonda finansējumu un visi ISPA projekti tiek administrēti Kohēzijas fonda ietvaros. Kohēzijas fonds pēc saviem mērķiem un principiem ir līdzīgs ISPA, vienīgi Kohēzijas fonda gadījumā palielinās pieejamā finansējuma apmērs un paplašinās iespējamo projektu loks.
129. Kohēzijas fonda ieviešanu Latvijā papildus ES un Latvijas normatīvajiem aktiem nosaka Kohēzijas fonda ietvara dokuments 2004-2006.gadam.
130. Tabulā norādīts pieejamais finansējuma apjoms 2000. – 2006.gadam.

Tabula Nr. 6: ISPA un Kohēzijas fonda finansējums 2000.–2006.gada periodā

Kopējais KF finansējums (EUR)	Finansējums apstiprinātajiem ISPA projektiem (EUR)	Finansējums jaunajiem KF projektiem (EUR)
Vides sektors (50%)		
257 933 331	38 864 826	219 068 505
Transporta sektors (50%)		
257 933 331	76 447 053	181 486 278
Kopā (100%)		
515 866 662	115 311 879	400 554 783
ISPA (2000 – 2003)		
194 900 872		
Kopā		
710 767 534		

Avots: Finanšu ministrija

131. ISPA ietvaros EK apstiprināja projektus 310 miljonu EUR apjomā. No tiem 195 miljoni EUR tika iekļauti ES budžetā līdz Latvijas iestāšanās ES un tika finansēti no ISPA līdzekļiem, bet 115 miljonu EUR ES budžetā tika iekļauti 2004-2006.gada ES budžetā, līdz ar to finansēti no Kohēzijas fonda.
132. Kohēzijas fonds finansē liela mēroga infrastruktūras attīstības pasākumus (projektus) vides aizsardzības un transporta jomās. Vides jomā tiek finansēti dzeramā ūdens apgādes projekti reģionos, kuros iedzīvotāju skaits pārsniedz 2000 cilvēkus, notekūdeņu attīrīšanas, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas, kā arī gaisa piesārņojuma samazināšanas projekti. Transporta jomā papildus autoceļu un dzelzceļu projektiem tiek īstenoti arī ostu un lidostu projekti.
133. No KF transporta sektorā tiek īstenoti tādi apjomīgi projekti kā Saulkrastu apvedceļa būvniecība, Sliežu pārmiju pārvaldīšana Latvijā Austrumu – Rietumu dzelzceļa koridorā, TEN autoceļu tīkla uzlabojumi un Sliežu ceļu atjaunošana Austrumu – Rietumu dzelzceļa koridora posmos. Vides sektorā tiek īstenoti tādi projekti kā Ūdenssaimniecības attīstība Rīga, Ventspīlī, Liepājā un citās Latvijas pilsētās, kā arī vairāki sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekti.
134. Jānorāda, ka daudzi nozīmīgi un Latvijas attīstībai nepieciešami projekti ir sagatavoti, taču ierobežoto finanšu resursu dēļ netika apstiprināti atbalstam no Kohēzijas fonda 2004. – 2006.gada periodā.

Tabula Nr. 7: Institucionālā sistēma Kohēzijas fonda ieviešanai

Vadošā iestāde	Finanšu ministrija
Maksājumu iestāde	Valsts kase
Starpniek institūcija	Vides ministrija, Satiksmes ministrija, Finanšu ministrija
Ieviešanas iestāde	Valsts pārvaldes iestāde, pašvaldība, LR reģistrēta juridiska persona, kas nodrošina projekta īstenošanu.
Atbalsta saņēmējs	Valsts pārvaldes iestāde, pašvaldība, LR reģistrēta juridiska persona, kas ir projekta īstenošanas rezultātā radītā labuma saņēmējs Ieviešanas iestāde var nodot atsevišķas funkcijas atbalsta saņēmējam un otrādi. Ieviešanas iestāde var būt arī atbalsta saņēmējs vienlaicīgi.

Avots: Finanšu ministrija

135. Līdz 2007.gada 31.martam no EK saņemti 298,8 miljoni eiro – 42,04% no Latvijai apstiprinātā KF finansējuma šajā programmēšanas periodā, savukārt izpildītājiem noslēgto līgumu ietvaros izmaksāti 232,1 miljoni eiro – 32,65% no finansējuma. Viss finansējums (100%) ir jāapgūst līdz 2010.gada beigām. Analizējot maksājumu datus un salīdzinot tos ar iepriekšējā gada pirmo ceturksni, ir vērojams progress gan no EK pieprasītajos, gan arī no EK saņemtajos maksājumos.
136. No realizētajiem projektiem vides nozarē Latvijas iedzīvotāju ieguvumi ir tīrs dzeramais ūdens, sakārtota kanalizācijas sistēma, modernizēta sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēma un siltumapgādes sistēma. Pateicoties Kohēzijas fonda finansētajiem projektiem satiksmes nozarē, Latvijā tiek uzlaboti valsts galvenie autoceļi, dzelzceļš, lidosta un Latvijas ostas. Piemēram, Saulkrastu apvedceļš, kura būvniecība tika finansēta no Kohēzijas fonda līdzekļiem, ir pirmais pilnībā no jauna uzbūvētais ceļš kopš Latvijas Republikas neatkarības atgūšanas.
137. Gandrīz visu projektu īstenošana noris saskaņā ar plāniem. Īstenošanas gaitā radušās problēmas tiek operatīvi risinātas. Plānošanas periodā Vadošā iestāde ir veikusi vairākas izvērtēšanas attiecībā uz Kohēzijas fonda ieviešanu, taču tā kā projektu īstenošana ilgst līdz 2009.gadam un ir noslēgušies salīdzinoši neliela daļa projektu, izvērtēšana nav aptvērusi Kohēzijas fonda ietekmes novērtējumu, drīzāk fokusējusies uz aktuāliem jautājumiem fonda ikdienas ieviešanas jautājumos.
138. EK auditoru veiktā sistēmas audita secinājums bija, ka esošās vadības un kontroles sistēmas atbilst attiecīgajām regulām (Padomes Regula Nr.1164/1994 un Komisijas Regula (EK) Nr.1386/2002).
139. Ārēju ekspertu veiktais „Kohēzijas fonda vadošās iestādes izveidotās un uzturētās Kohēzijas fonda projektu kontroles sistēmas izvērtējums” parādīja, ka abās starpniekinstitūcijās – Satiksmes ministrijā un Vides ministrijā – ir pietiekama kompetence un pieredze, pieejams nozares speciālistu atbalsts vai arī resursi ārējo ekspertu piesaistei ar projektu ieviešanu saistīto tehnisko jautājumu izskatīšanā un pārbaudē, ir izstrādātas nepieciešamās procedūras un standarta dokumenti pārbaudei atbilstoši veikšanai.
140. Aktuālākā problēma liela mēroga infrastruktūras projektu īstenošanā vēl joprojām ir konkurences trūkums būvniecības sektorā. Tā rezultātā rodas neadekvāts izmaksu pieaugums un projektu līgumu izpildes termiņu kavējumi. Šajā sakarā projekta „Tehniskā palīdzības Kohēzijas fonda vadošajai iestādei Latvijā” ietvaros veikts pētījums par izmaksu pieauguma un nozares ekonomisko rādītāju un citu ekonomisko faktoru ietekmi uz Kohēzijas fonda projektu īstenošanu.
141. Viens no pētījuma sākotnējiem secinājumiem ir tāds, ka projektu ieviešanas periodi ir ilgstoši un to ietvaros pastāv būtiski izmaksu izmaiņu riski, ņemot tos vērā, būvuzņēmēji iekļauj lielas projekta riska prēmijas, kas sadārdzina kopējās projekta izmaksas. Turklāt būvuzņēmēju un piegādātāju lēnā reakcija uz pieprasījuma izmaiņām ir radījusi izkropļojumus konkurences jomā. Kopējais konkurences līmenis pēdējos gados ir būtiski pazeminājies.
142. Starpposma ziņojumā tika norādīts, ka, sagatavojot projektus, jāņem vērā laika starpība starp projektu realizācijas stadijām. Nedrīkstētu pieļaut, organizējot iepirkumu konkursus, izmaksu, kas ir vecākas par pusgadu, plānošana, jo plānotās izmaksas būs vienmēr mazākas nekā būvnieku piedāvātās. Ieteikums ir izvērtēt nepieciešamību organizēt liela mēroga konkursus, jo prakse rāda, ka ir lietderīgi lielus apjomus, kur iespējams sadalīt mazākās lotēs, jo tad konkursos piedalās ne tikai lielās būvfirmas, bet arī vidējie un mazie uzņēmumi, kas pretēji sākotnējam bažām par izpildes kvalitāti un termiņiem veiksmīgi tiek galā ar būvprojektiem.
143. Projektu izmaksu pieauguma dēļ Kohēzijas fonda projektiem fiziskie indikatori neatbilst sākotnēji plānotajiem, jo projektu izmaksu krasais pieaugums tiek samazināts uz apjoma rēķina.

1.3.3. Kopienas iniciatīvas 2004. – 2006.gadu plānošanas periodā

144. Kā minēts iepriekš Leader+ tipa aktivitātes tiek īstenotas ES struktūrfondu 4.prioritātes „Lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana” ietvaros.

1.3.3.1. Kopienas iniciatīva Equal

145. Kopienas iniciatīva Equal ir starptautiska sadarbības programma, kuras mērķis ir cīnīties pret visa veida diskrimināciju un nevienlīdzību darba tirgū un atbalstīt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju iekļaušanos darba dzīvē. Tās ieviešanā izmanto ESF un valsts budžeta līdzekļus, kā arī projektu pieteicēju finanšu līdzekļus.
146. Kopienas iniciatīvas EQUAL programma Latvijā 2004.-2006.gadam ir apstiprināta ar Eiropas Komisijas 2004.gada 29.jūnija lēmumu. Tās ieviešanas kārtība noteikta ar Ministru kabineta 2006.gada 5.decembra noteikumiem Nr.990 „Noteikumi par Eiropas Kopienas iniciatīvu „EQUAL” (sākotnēji- ar 2004.gada 15.apriļa noteikumiem Nr.309 „Noteikumi par Eiropas Kopienas iniciatīvu „EQUAL”).

Tabula Nr. 8: Kopienas iniciatīvas Equal finansējums 2004.-2006.gada periodam

Kopējais finansējums (EUR)
10 701 046

Avots: Labklājības ministrija

147. Latvijā 2004.– 2006.gada periodā ir izvirzītas šādas EQUAL programmas prioritātes: „Darba spēju veicināšana” (52% no programmas budžeta), „Vienādas iespējas sievietēm un vīriešiem” (35% no programmas budžeta), „Atbalsts patvēruma meklētājiem”(5% no programmas budžeta) un tehniskās palīdzības prioritāte (8% no programmas budžeta).
148. Šo prioritāšu ietvaros tiek veicināti pētījumi un apmācības par diskrimināciju un nevienlīdzību darba tirgū, veicināta izpratne par diskriminācijas cēloņiem un sekām, īstenoti informācijas un publicitātes pasākumi, sniegtas vadlīnijas, konsultācijas un apmācības, attīstīti nodarbinātības pakalpojumi un veicināta darba prakšu un darba vietu veidošanās.

Tabula Nr. 9: Institucionālā sistēma Kopienas iniciatīvas Equal ieviešanai

Vadošā un ieviešanas iestāde	Labklājības ministrija
Maksājumu iestāde	Valsts kase
Finansējuma saņēmēji	Sadarbības partnerība- valsts pārvaldes iestādes, t.sk. pašvaldības, NVO, sociālie partneri, izglītības iestādes, privātie uzņēmumi, kas apvienojušies grupā

Avots: Labklājības ministrija

149. Equal pamatprincipi, kas integrēti arī jaunajā ESF regulā 2007. – 2013.gadiem:
- Inovāciju princips, kas nozīmē jaunu pieeju izstrādi un to priekšrocību demonstrēšanu,
 - Sadarbības jeb partnerības princips, ar ko saprot ieinteresēto pušu iesaisti,
 - Integrētās pieejas princips, kas nozīmē labākās pieredzes un rezultātu izplatīšanu un politiku un prakses ietekmēšanu,
 - Starptautiskās sadarbības princips, kas ietver mācīšanos no citu dalībvalstu pieredzes,
 - Dzimumu līdztiesības integrētās pieejas principa īstenošana padara dzimumu līdztiesību par katras politikas un prakses neatņemamu sastāvdaļu.

1.3.3.2. Kopienas iniciatīva Interreg

150. Kopienas iniciatīva Interreg tiek finansēta no ERAF, un tās mērķis ir stiprināt ekonomisko un sociālo izlīdzināšanos (kohēziju), atbalstot un veicinot sadarbību gan abpus robežām un starp reģioniem, gan arī visas Eiropas mērogā, un veicināt visas Eiropas teritorijas līdzsvarotu attīstību.

Tabula Nr. 10: Kopienas iniciatīvas Interreg finansējums 2004.-2006.gada periodam

Kopējais finansējums (EUR)
20 115 040

Avots: RAPLM

151. 2004. – 2006.gada periodā Interreg iniciatīvai ir trešais programmēšanas periods, un tā saucas Interreg III, kas ir sadalīta 3 līnijās: A – pārrobežu sadarbība ar finansējumu 70,8% no kopējā finansējuma, B – starpnacionālā sadarbība ar 24,3% no kopējā finansējuma, C – starpreģionālā sadarbība ar 4,9% no kopējā finansējuma.

Tabula Nr. 11: Institucionālā sistēma Kopienas iniciatīvas Interreg ieviešanai

Vadošā iestāde	Investitionsbank Schleswig Holstein
Maksājumu iestāde	Investitionsbank Schleswig Holstein
Nacionālā atbildīgā iestāde	RAPLM
Ieviešanas iestāde	INTERREG programmu sekretariāti

Avots: RAPLM

152. 2007.–2013.gadu plānošanas periodā paredzēts, ka Kopienas iniciatīvas Equal un Interreg netiek atsevišķi izdalītas, bet integrētas 1.mērķa un 3.mērķa pasākumos.

1.3.4. ELVGF Garantiju daļas finansējums

153. 2004.gada 23.jūnijā EK apstiprināja Latvijas Lauku attīstības plānu lauku attīstības programmu ieviešanai 2004.-2006. gadā (LAP). LAP iekļauj tos Padomes regulai (EK) Nr.1257/1999 atbilstošos lauku attīstības pasākumus, kas tiek finansēti no ELVGF Garantiju daļas.

154. Tabulā norādīts pieejamais finansējuma apjoms 2004. – 2006.gada periodam.

Tabula Nr. 12: ELVGF Garantiju daļas finansējums 2004.-2006.gada periodā

Kopējais finansējums (EUR)
410 125 001

Avots: LAP

155. LAP ietvaros izveidotas divas prioritātes:

1.3.4.1. Prioritāte Nr.1 "Efektīva, elastīga un ilgtspējīga lauku ekonomika"

156. Tās mērķis ir, balstoties uz lauku teritorijās pieejamo resursu ilgtspējīgu izmantošanu, nodrošināt efektīvu un elastīgu ekonomisko aktivitāti visā lauku teritorijā un nodrošināt labklājības pieaugumu visiem lauku iedzīvotājiem. Prioritātes ietvaros tiek atbalstīti tādi pasākumi kā standartu sasniegšana, atbalsts pusnaturālajām saimniecībām, priekšlaicīga pensionēšanās un atbalsts ražotāju grupām.

1.3.4.2. Prioritāte Nr.2 "Lauku vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšana"

157. Tās mērķis ir atbalstīt ilgtspējīgas lauksaimnieciskās aktivitātes, saglabājot vides bioloģisko daudzveidību un ainavu, kā arī veicinot lauku dzīvesveida saglabāšanu. Pasākuma ietvaros tiek atbalstīti agrovides pasākumi un atbalsts lauksaimniecībai mazāk labvēlīgajiem reģioniem un reģioniem ar vidi sargājošiem ierobežojumiem.

158. Papildus tam LAP finansē arī tehniskās palīdzības pasākumus un vienotā platībmaksājuma piešķirumu.

Tabula Nr. 13: Institucionālā sistēma ELVGF Garantiju daļas ieviešanai

Vadošā iestāde	Zemkopības ministrija
Maksājumu iestāde	Valsts kase
Ieviešanas iestāde	Lauku atbalsta dienests

Avots: LAP

2. STRATĒĢIJA

2.1. SVID analīze

159. SVID analīze (stiprās un vājās puses, iespējas un draudi) ir plaši pielietota metode, kas ļauj koncentrētā veidā apskatīt Esošās situācijas analīzes (Pielikums Nr.1) ietvaros izdarītas svarīgākās konstatācijas.

160. SVID ir strukturēta atbilstoši trīs atbalsta jomu un sešu horizontālo prioritāšu saturam un to ietvaros apskatāmiem pamata jautājumiem, daļa no kuriem ir izdalīta apakšvirzienos.

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
Cilvēkresursi un nodarbinātība				
- demogrāfiskas tendences	<ul style="list-style-type: none"> Augsts darbības vecuma iedzīvotāju īpatsvars 	<ul style="list-style-type: none"> Saglabājas augsts emigrācijas līmenis Iedzīvotāju dabiskais pieaugums ir negatīvs 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts materiālā atbalsta palielināšanās ģimenēm ar bērniem veicinās demogrāfisko situāciju Ekonomikas izaugsmes ietekmē var paredzēt darbības atgriešanos Latvijā Darbības vecuma cilvēki, kas dzimuši 1980. gados, ir reprodūktīvā vecumā 	<ul style="list-style-type: none"> Emigrācijas pieaugums administratīvo barjeru atcelšanas rezultātā
- darbības kvalifikācija un konkurētspēja	<ul style="list-style-type: none"> Atsevišķās nozarēs ir pieejams augsti kvalificēts darbspēks Zemas darbības izmaksas 	<ul style="list-style-type: none"> Zems darba ražīgums Darbības prasību un iemaņu neatbilstība darba tirgus prasībām Uzņēmēji nav motivēti investēt esošo un potenciālo darbinieku apmācībā 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts un sešu reģionālo mūžizglītības stratēģiju izstrāde veicinās darbības kvalitāti un mobilitāti Valsts piedāvāto iniciatīvu rezultātā pieaug darba devēju motivācija nodrošināt darba ņēmējus ar kvalifikācijas celšanas iespējām Nodarbinātības valsts aģentūras īstenoto pasākumu rezultātā tiek paaugstināta bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspēja 	<ul style="list-style-type: none"> Globalizācijas ietekmē zemas darbības izmaksas kļūst par īstermiņa attīstības priekšrocību Zemu kvalificēto darba ņēmēju nespēja pietiekami īsā laikā apgūt jaunas prasmes, kas nepieciešamas maimīgajam tirgum
- nodarbinātība, sociālā iekļaušana un bezdarbs	<ul style="list-style-type: none"> Augsta sievietu nodarbinātība Stabila un ilgtspējīga sociālās apdrošināšanas, sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu sistēma 	<ul style="list-style-type: none"> Augsts ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars Augsts jauniešu (15-24 gadi) bezdarba līmenis Zems iedzīvotāju pašnodarbinātības līmenis, nepietiekamas zināšanas uzņēmējdarbības uzsākšanai un zems finansiālais atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem Nedeklarētā nodarbinātība Ievērojama sociālā atstumtība un tās risks 	<ul style="list-style-type: none"> Attīstās valsts un pašvaldību institūcijām alternatīvie sociālās aprūpes pakalpojumi Integrēta pieeja dzimumu un vecumu līdztiesībai visās valsts politikās Pieaug aktīvi nodarbinātības pasākumu rezultativitāte un efektivitāte, tādejādi sniedzot ieguldījumu bezdarba samazināšanā Sociālās aprūpes pakalpojumu, kas vērsti uz sociālās izstumtības riska grupām darba tirgū, sistēmas attīstība 	<ul style="list-style-type: none"> Sociālās atstumtības pieaugums var atsaukties ar bērnu, kuri nav ieguvuši pamatizglītību, skaita pieaugumā Būtisks sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņēmēju īpatsvara pieaugums Izglītota un gados jauna darbības migrācija uz ārzemēm un tās ietekme Novēcojošs un pirmspensijas vecuma darbspēks

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
<p>- izglītība un apmācība</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Attīstīts augstākās un profesionālās izglītības iestāžu tīkls visā Latvijas teritorijā ▪ Augsts iedzīvotāju vispārējais izglītības līmenis ▪ Liels augstākajā izglītībā studējošo īpatsvars (viens no augstākajiem rādītājiem Eiropā un pasaulē) ▪ Kvalitatīva, pieejama un konkurētspējīga izglītība izvirzīta kā viena no svarīgākajām valdības un valsts prioritātēm ▪ Izstrādāti nacionālie politikas plānošanas dokumenti izglītības un mūžizglītības attīstībai 2007.-2013.-gadam 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vērojama diskriminācija pēc dzimuma pazīmes ▪ Ierobežotas iespējas darba un ģimenes dzīves saskaņošanai ▪ Izteikta studiju virzienu dzimumu segregācija, kas sekmē arī darba tirgus un profesionālo dzimumu segregāciju ▪ Nepietiekama nodarbinātības un sociālās politikas izstrādē un ieviešanā iesaistīto institūciju administratīvā kapacitāte un infrastruktūra ▪ Vietējā līmenī vāji attīstītas partnerības efektīvai un integrētai nodarbinātības politikas ieviešanai ▪ Darbspēka iztrūkums nacionālajā ekonomikā ▪ Iekšējās un profesionālās darbspēka mobilitātes trūkums ▪ Darbspēka rezerve/pasivitāte ▪ Augsts bezdarba līmenis cilvēkiem ar zemām prasmēm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valsts piedāvāto pasākumu un iniciatīvu rezultātā pieaug uzņēmējdarbības aktivitāte ▪ Elastības un drošības darba attiecībās veicināšana (elastīgu darba līgumu formu piemērošana, iespēja strādāt nepilnu darba laiku, sociālo partneru lomas palielināšana, u.t.t) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītības sistēmas ilgstoša nespēja piemēroties darba tirgus prasībām ▪ Negatīvs iedzīvotāju dabiskais pieaugums, kā rezultātā samērā straujš izglītojamo un studējošo skaita samazinājums visos izglītības līmeņos ▪ Pedagogu novecošanās un iespējamais pedagogu trūkums ▪ Sagatavoto jauno speciālistu emigrācija uz citām valstīm ▪ Izglītības pakalpojumu izmaksu pieaugums
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nav sistemātiska tautsaimniecības vidēja termiņa pieprasījuma profesionālajā un augstākajā izglītībā ▪ Analīzes, darba tirgus prasībām neatbilstoša nacionālās kvalifikāciju sistēma un izglītības programmas ▪ Ierobežota izglītības sistēmas kapacitāte, noteikta ar infrastruktūras novēcojumu visos izglītības līmeņos ▪ Nepietiekams vispārējās izglītības pedagoģu skaits un kvalifikācija ▪ Akadēmiskā personāla novecošanās un nepietiekama to kvalifikācijas paaugstināšanas aktivitāte ▪ Nepietiekams maģistra un doktora studiju programmas studējošo skaits un doktora grādu ieguvušo skaits ▪ Nav pietiekoši attīstīta profesionālā orientācija jauniešiem ▪ Neefektīva sadarbība starp profesionālās izglītības iestādēm un darba devējiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Plašas starptautiskās (īpaši ES) pieredzes izmantošana izglītības sistēmas pilnveidošanai ▪ Izglītības kvalitātes paaugstināšana Latvijā un pielāgošana darba tirgus prasībām, veicinot izglītības iestāžu un darba devēju sadarbību, kā arī investējot valsts izglītības sistēmā ▪ Uzlabotais izglītības saturs dabaszinātnēs un ieviesta centralizēto eksāmenu sistēma vidējā izglītībā ▪ Pieprasījums pēc kvalificētiem nozaru speciālistiem, kas savukārt veicina izglītības pedāvājuma attīstību un pilnveidošanu ▪ Salīdzinoši liels pašu studējošo vai kredītresursu līdzekļu ieguldījums augstākās izglītības ieguvē, kas liecina par izglītības pieprasījumu un prestižu valstī ▪ Ārpuskases un interešu izglītības iespējas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izglītības sistēmas ilgstoša nespēja piemēroties darba tirgus prasībām ▪ Negatīvs iedzīvotāju dabiskais pieaugums, kā rezultātā samērā straujš izglītojamo un studējošo skaita samazinājums visos izglītības līmeņos ▪ Pedagogu novecošanās un iespējamais pedagogu trūkums ▪ Sagatavoto jauno speciālistu emigrācija uz citām valstīm ▪ Izglītības pakalpojumu izmaksu pieaugums 	

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
<p>- veselības aprūpe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paredze mazākumtautību un bilingvālās izglītības īstenošanā ▪ Mūsdienīga izglītības sistēmas normatīvā bāze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zems profesionālās izglītības prestižs un nepietiekama izglītības kvalitāte, zems profesionālajā izglītībā studētgrībētāju skaits ▪ Zems studējošo īpatsvars dabaszinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu un veselības aprūpes jomās ▪ Ierobežotas mūžizglītības (tālākizglītības) iespējas, kā arī ierobežotas izglītības iespējas sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, piemēram, ieslodzītajiem ▪ Nepietiekama infrastruktūra un pedagoģu kvalifikācija izglītōjumu ar īpašām vajadzībām integrācijai ▪ Izglītības sistēmas ilgstoša nespēja piemēroties darba tirgus prasībām ▪ Mūžizglītības sistēmas nodrošināšanas trūkums 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mūžizglītības pamatnostādņu un reģionālo rīcības plānu ieviešana, attīstīts tālākizglītības piedāvājums ▪ Pieejama izglītības infrastruktūra mūžizglītības vajadzībām 	
<p>- veselības aprūpe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Valstī ir noteikta politika veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju attīstībai, nodrošinot integrētas veselības aprūpes sistēmas turpmāku attīstību ▪ Veiksmīgi norit veselības aprūpes sistēmas reforma. ▪ Augsts medicīniski zinātniskais potenciāls ▪ Apstiprināta valsts politika cilvēkresursu nodrošināšanai un to attīstībai veselības aprūpes nozarē ilgtermiņa posmā 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Slikti iedzīvotāju veselības stāvoklis ▪ Augstākais mirstības līmenis ES ▪ Neatbilstošs darbaspēka veselības pašnovērtējums ▪ Strauji pieaug arodslimību gadījumu skaits, augsts nelaimes gadījumu īpatsvars darbā ▪ Nevienlīdzīga pieejamība primārai, sekundārai un neatliekamai medicīniskai palīdzībai ▪ Veselības aprūpē nepietiekoši tiek uzsvērti veselības veicināšana un profilakse ▪ Veselības aprūpes nozare nav nodrošināta ar cilvēkresursiem nepieciešamajā skaitā, izvietojumā un pieprasījumam atbilstošā kvalifikācijā ▪ Nepietiekamā līmenī nodrošināta sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu pieeja veselības aprūpes pakalpojumiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzlabojot sabiedrības izpratni par veselīgu dzīves veidu tiks veicināta darbaspēka kvalitāte un tiks nodrošināta pēc iespējas vairāk darba spējīgo iedzīvotāju darba tirgū saglabāšana ▪ Izpētīt un izvērtēt situāciju darbaspēka veselības jomā, tiks paaugstināta investīciju efektivitāte veselības aprūpes infrastruktūrā, cilvēkresursos un veselības veicināšanas pasākumos ▪ Attīstot veselības aprūpes un veselības veicināšanā iesaistīto personālu, tiks nodrošināta kvalitatīvāka veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana un tiks veicināta sadarbība starp veselības aprūpes iestādēm un darba devējiem ▪ Sakarotojot primāro, sekundāro un terciāro veselības aprūpi un neatliekamo medicīnisko palīdzību, tiks uzlabota veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāte un pieejamība 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nepietiekošs finansējums darbaspēka veselības jomas politikas plānošanas dokumentu aktivitāšu ieviešanai ▪ Nav nodrošināta veikto darbaspēka veselības pasākumu nepārtrauktība un pēctecība ▪ Nesaskaņotība darbaspēka veselības attīstībā iesaistīto institūciju darbībā, īstenojot vienotu mērķi

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
<p>- administratīvā kapacitāte</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izstrādāta valsts politika tuberkulozes un HIV infekcijas izplatības ierobežošanai, tabakas izstrādājumu pieprasījuma samazināšanai un piedāvājuma ierobežošanai, sabiedrības izglītošanai par veselīga uztura jautājumiem un alkohola patēriņa mazināšanai un alkoholisma ierobežošanai ▪ Daudzās valsts pārvaldes jomās ir ieviestas modernas reformas ▪ Valsts pārvaldē izveidota un darbojas politikas plānošanas sistēma ▪ Uzlabots un attīstīts dialogs starp valsti un pašvaldībām ▪ Valsts līmenī ir izveidotas sadarbības struktūras ar sociālajiem partneriem ▪ Sabiedrisko organizāciju aktīva darbība reģionos ▪ Valsts pārvaldē attīstīti vairāki e-pārvaldes elementi ▪ Nostiprināts plānošanas reģiona statuss publiskās pārvaldes sistēmā 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nepietiekama valsts pārvaldē un pašvaldībās strādājošo profesionālā kvalifikācija ▪ Nav ieviesta vienota sistēma publiskās pārvaldes cilvēkresursu attīstībai, personāla vadībai ▪ Nepilnīgi koordinēta un neefektīva publiskajā pārvaldē strādājošo tālākizglītība ▪ Nav ieviesta kvalitātes vadības sistēma ▪ Nepilnīga politikas veidošanas saiste ar ilgtermiņa plānošanas dokumentiem ▪ Nepietiekama sabiedrības iesaiste publiskās pārvaldes procesos ▪ Nav visaptverošas informācijas par iedzīvotāju apmierinātību ar publiskiem pakalpojumiem ▪ Reģionu un pašvaldību vadībai trūkst zināšanu un iemaņu attīstības plānošanā ▪ Sociālie partneri un NVO nav pietiekami attīstīti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pāreja uz vidēja termiņa valsts budžeta plānošanu ▪ ES iniciatīvas un prioritāšu noteikšana publiskās pārvaldes jomā ▪ Iesaistīšanās ES valstu publiskās pārvaldes sadarbības tīklos ▪ Pieredzes apmaiņa ar citām valstīm un organizācijām publiskās pārvaldes jomā ▪ ES un citu sadarbības partneru atbalsts valsts pārvaldes snieguma uzlabošanā ▪ Labāka regulējuma politikas instrumentu attīstība ▪ Pieaugoša plānošanas reģionu loma valsts attīstības plānošanā un atbalsta pasākumu ieviešanā 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Publiskā sektorā strādājošo aizplūšana uz citiem sektoriem, valstīm ▪ Administratīvi teritoriālās reformas realizācijas lēnā norise
<p>Inovācijas un uzņēmējdarbība</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Atrašanās ekonomiski un politiski aktīvā reģionā, kas rada priekšnoteikumus jaunu sadarbības partneru piesaistei 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zema uzņēmējdarbības aktivitāte ▪ Zema uzņēmība, vāja iniciatīva un trūkst pamatiemaņu uzņēmējdarbības sākšanā 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietišķo pētījumu veicināšana valsts nozīmīgāko nozaru straujākai attīstībai ▪ Attīstīti finanšu instrumenti uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai ▪ Tehnoloģisko procesu un darba organizācijas optimizācija uzņēmumos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konkurences pieaugums Latvijas tradicionālajās līderu nozarēs ▪ Privāto investīciju aizplūšana uz potenciāli aktīvākiem tirgiem

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
<p>- inovācijas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Latvija ir iekļāvusies ES vienotajā tirgū, pastāv brīva preču un pakalpojumu, kapitāla un darbaspēka kustība ■ Uzņēmējdarbību regulējošā tiesiskā bāze atbilst ES prasībām ■ Uzņēmuma ienākuma nodoklis (un citi izdevumi) ir viens no zemākajiem ES ■ Stabila eksportspējīgo tradicionālo un jaunu ražošanas un pakalpojumu nozaru attīstība kā IKT, kokapstrāde, mašīnbūve, elektronika, pārtikas rūpniecība, farmācija, biomedicīna un biotehnoloģijas, finanšu pakalpojumi, sports un loģistika ■ Atsevišķās nozarēs ir kvalitatīvi cilvēkresursi un zinātniskais potenciāls 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Liels uzņēmumu īpatsvars nozarēs ar zemu pievienoto vērtību un augstu dabas resursu intensitāti ■ Liela daļa uzņēmumu ražo pamatā iekšējam (Latvijas) tirgum ■ Investīcijas tiek uzkrātas tradicionālajās nozarēs (darbaspēka un dabas resursu intensitātes, zemas pievienotās vērtības) ■ Neelastīgs finanšu tirgus ■ Uzņēmējdarbības veicināšanas instrumentu klāsts ■ Atrašanas ES perifērijā 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pārrobežu un starptautiskas sadarbības attīstība inovāciju jomā ■ Nacionālās inovāciju sistēmas attīstība, veicinot zinātnes un uzņēmējdarbības sadarbību, tehnoloģiju pārnesi, P&A aktivitātes privātajā sektorā, kas paliecinātu ne tikai P&A finansējuma apjomus, bet arī tā izmantošanas struktūru 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Izglītotu speciālistu un zinātnieku aizplūšana uz ārzemēm
<p>- zinātne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zinātniskās darbības tradīcijas ■ Sekmīga zinātnisko institūciju darbība ES IP un citās starptautiskās sadarbības programmās 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zems inovatīvo uzņēmumu īpatsvars ■ Nepietiekama privāta sektora sadarbība ar zinātniski pētnieciskiem institūtiem, zinātniekiem un universitātēm ■ Zems pētniecības un attīstības aktivitātes iesaistīto īpatsvars ■ Vāji attīstīta tehnoloģiju pārnese ■ Zemas privāta sektora investīcijas pētniecībai un attīstībai un inovācijām ■ Nepietiekami attīstīta specializēta inovatīvo darbību veicinoša infrastruktūra ■ Novēcojusi zinātniskā infrastruktūra ■ Nepietiekama ir sadarbība starp privāto sektoru, zinātniskajām institūcijām un augstskolām 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Zinātnes mēdzēnu kultūras attīstība ■ Zinātnes infrastruktūra atbilst privāta sektora P&A vajadzībām ■ Doktorantu skaita pieaugums pēdējos gados ■ Līdzšinējie ieguldījumi zinātniskajā infrastruktūrā 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Izglītotu speciālistu un zinātnieku aizplūšana uz ārzemēm ■ Studējošo skaita samazinājums augstākajā izglītībā

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
	<ul style="list-style-type: none"> Starpautiski atzīti izgudrojumi un patenti medicīniskajā ķīmijā, gēnu inženierijā LU CFI ieguvis ES Ekselesences centra statusu Sekmīgi uzsākta zinātnes, pētniecības un uzņēmēju sadarbība kokapstrādes un kokrūpniecības sektoros, farmācijā, informācijas tehnoloģijās un materiālzinātnē 	<ul style="list-style-type: none"> Zems starptautiski atzītu publikāciju (SCI) un pieteikto starptautisko patentu skaits. Nepietiekams zinātnē un pētniecībā strādājošo skaits, nelabvēlīga strādājošo vecuma struktūra un neproporcionāls sadalījums starp augstākās izglītības un pētniecības sektoriem Nepietiekams lietišķo pētījumu skaits un vāji attīstīta tehnoloģiju pārnese Ierobežotas zināšanu komercializācijas iespējas un prasmes 	<ul style="list-style-type: none"> Pieaudzis valsts budžeta finansējums zinātnē un pētniecībai Zinātniskajām iestāžu juridiskais statuss paplašina to rīcības iespējas Turpmāka daļība Ietvara programmā un starptautiskās sadarbības projektos Zinātnes un industrijas sadarbības nozaru – klasteru tālāka attīstība perspektīvajās nozarēs – kokapstrādē, ķīmijas rūpniecībā, farmācijā, informācijas tehnoloģijās, materiālzinātnē 	<ul style="list-style-type: none"> Draudi
Infrastruktūra un pakalpojumi				
- enerģētika	<ul style="list-style-type: none"> Augsts atjaunojamo enerģoresursu izmantošanas līmenis Attīstīts elektroenerģijas pārvaldes tīkls, ir lieljaudu starpvalstu savienojumi Latvijai ir stratēģiskas nozīmes gāzes apakšzemes dabīgās glabātuves 	<ul style="list-style-type: none"> Neefektīvas un videi nedraudzīgas siltumenerģijas ražošanas tehnoloģijas Zema energoefektivitāte Nepietiekoši izmantoti vietējie un alternatīvie enerģoresursi 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts un privātas partnerības iespēju izmantošana infrastruktūras straujākai attīstībai Elektroenerģijas un gāzes tirgus atvēršana 	<ul style="list-style-type: none"> Atkarība no ārzemju enerģoresursiem
- vide	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitatīvi dabas resursi, tajā skaitā pazemes ūdeņu resursi 	<ul style="list-style-type: none"> Zema centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamība un kvalitāte Nepietiekama un neefektīva notekūdeņu attīrīšana Nepilnīgi nodrošināta atkritumu savākšana, nodalīšana un pārstrāde Nepietiekoša sadzīves un bistamo atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra Ievērojams skaits vēsturiski piesārņoto teritoriju un degradēto rūpniecisko teritoriju Nepietiekoša tūrisma infrastruktūra īpaši aizsargājamās dabas teritorijās 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts un privātas partnerības iespēju izmantošana infrastruktūras straujākai attīstībai Sakārtota teritorijas plānošana 	<ul style="list-style-type: none"> Tehnogēno un vides risku kompleksa izvērtējuma un stratēģijas trūkums, vides monitoringa un kontroles ierobežotās iespējas Ekstensīvas galvaspilsētas attīstības palielināta slodze uz vidi

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
- kultūras un tūrisma infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> Bagātīgs un starptautiski nozīmīgs materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, augstvērtīgas tradicionālās un mūsdienu kultūras izpausmes Saglabāta vietējā kultūras daudzveidība un identitāte Kultūrai ir salīdzinoši augsta vieta sabiedrības vērtību hierarhijā Latvijā Daudzveidīgā un nepiesārņotā vide, ainaviskā bagātība 	<ul style="list-style-type: none"> Nepietiekoši izmantots kultūrvides sociālekonomiskais potenciāls, fiziski un morāli novecojusi kultūras infrastruktūra Kultūras norišu koncentrācija Rīgā; disproporcijas kultūras produktu piedāvājumā Nepietiekošs starptautiski konkurētspējīgu un apazīstamu tūrisma produktu piedāvājums Tūrisma infrastruktūras un pakalpojumu kvalitātes, kapacitātes un vienmērīga pārklājuma trūkums Izteikta tūrisma pakalpojumu sezonālitate 	<ul style="list-style-type: none"> Kultūras mantojums un kultūras pakalpojumi ir nozīmīgs resurss iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanā, kultūras tūrisma sekmēšanā un ilgtspējīgā reģionu sociāli ekonomiskajā attīstībā Pieprasījuma pieaugums pēc kultūras produktiem Latvijā reģionos Starptautiskās kultūras apmaiņas un kultūras eksporta intensitātes pieaugums Tūrisma tirgus paplašināšanās Veselības un rekreatīvā, kultūras un aktīvā tūrisma produkta pieprasījuma pieaugums 	<ul style="list-style-type: none"> Produktīva un kvalificēta darbaspēka aizplūšana no reģioniem, ekonomiskās aktivitātes samazināšanās, depopulācija un sabiedrības sašķelšanās un kopīgu vērtību trūkums Latvijas kultūras produktu starptautiskās konkurētspējas mazināšanās Kultūrvides noplicināšanās un kultūras pieminekļu neatgriezeniska bojāeja Tūrisma attīstības tempu samazinājums Konkurences pieaugums starptautiskajā tūrisma tirgū
- transports	<ul style="list-style-type: none"> Optimāls transporta infrastruktūras izvietojums Liela daļa būtiskas transporta infrastruktūras ir iekļauta ES nozīmes projektos Straujš pasažieru apgrozījuma pieaugums lidostā „Rīga” 	<ul style="list-style-type: none"> Liels satiksmes negadījumu skaits Neapmierinošs autoceļu un dzelzceļa infrastruktūras tehniskais stāvoklis – nolietojums Neefektīvie un nekonkurētspējīgi pilsētas un piepilsētas sabiedriskā transporta pakalpojumi Dzelzceļa satiksmes pārklājuma samazināšanās pasažieru pārvadāšanai Rīgas jūras pasažieru termināla nepietiekoša kapacitāte Neoptimāla ostu pievadceļu kapacitāte Nolietojusies mazo ostu infrastruktūra Reģionālo lidostu novecojusi infrastruktūra Transporta līdzekļu, kas pielāgoti cilvēkiem ar kustību traucējumiem, īpatsvars ir neapmierinošs Nepietiekams finansējums gaisa transporta infrastruktūras attīstībai Nepietiekama lidostas „Rīga” termināla jauda 	<ul style="list-style-type: none"> Valsts un privātas partnerības iespēju izmantošana infrastruktūras straujākai attīstībai Vienotas ostu politikas izstrāde, paredzot ostu izmantošanas dažādošanu un efektīvāku izmantošanu Lidostas „Rīga” izveidošana par nozīmīgu Eiropas līmeņa gaisa satiksmes centru ar nomainīgi augstu kvalitātes līmeni pasažieru un kravu apkalpošanā, tādējādi radot priekšnoteikumus arī citu nozaru attīstībai 	<ul style="list-style-type: none"> Konkurence no kaimiņvalstīm tranzīta pakalpojumu sniegšanā Aviācijas degvielas nodokļa ieviešana
Ilgspējīga attīstība	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitatīva, ekoloģiski tīra, nepārbīvēta vide Apmierinoši meža, zemes un ūdens resursi Saglabāta dabas daudzveidība 	<ul style="list-style-type: none"> Vāja vides politikas integrācija nozaru politikās Ievērojams vides infrastruktūras īpatsvars neatbilst ES prasībām 	<ul style="list-style-type: none"> Jaunu naftas un gāzes iegulu apguve 	<ul style="list-style-type: none"> Tehnogēno risku izvērtējuma un stratēģijas trūkums Pārrobežu piesārņojums

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
Makroekonomiskā stabilitāte	<ul style="list-style-type: none"> Augsts IKP pieaugums Zems budžeta deficīts Zems valsts parāds 	<ul style="list-style-type: none"> Straujš inflācijas paliecinājums 	<ul style="list-style-type: none"> Labvēlīga investīciju vide un privāto investīciju augsti pieauguma tempi 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomikas pārkāšanās risks
Teritorijas līdzsvarota attīstība	<ul style="list-style-type: none"> Vienmērīgs pilsētu izvietojums Transporta infrastruktūras izvietojums ir vienmērīgs Galvaspilsētas Rīgas izdevīgais ģeogrāfiskais izvietojums Republikas pilsētu atrašanās primāro transporta koridoru tuvumā 	<ul style="list-style-type: none"> Pastāv izteiktas negatīvas sociālekonomiskās attīstības tendences starp Rīgu un pārējo Latvijas teritoriju, kā arī starp plānošanas reģioniem Būtiskas atšķirības pakalpojumu pieejamības ziņā Cilvēkresursu aizplūšana no lauku teritorijām uz lielajām pilsētām, ārzemēm. Nepietiekošas darbaspēka iekšējās mobilitātes iespējas Novcojusi un nepietiekoša transporta infrastruktūra 	<ul style="list-style-type: none"> Pilsētu tīklojuma nostiprināšanās Integrēta teritoriju attīstība (t.sk., pilsētu lauku sadarbība, starpnozaru koordinācija) Plānošanas reģionu izveidošana ar atbilstošām funkcijām un finansēšanu Rīga – Baltijas jūras reģiona metropole Eiro reģionu, pārrobežu sadarbība 	<ul style="list-style-type: none"> Iedzīvotāju skaita tālāka samazināšanās atsevišķās valsts teritorijās Sociāli ekonomisko attīstības atšķirību starp Rīgu un pārējo Latvijas teritoriju pieaugums / nesamazināšanās Spēcīga konkurence ar galvaspilsētu
Vienādas iespējas	<ul style="list-style-type: none"> Augsts sieviešu nodarbinātības līmenis Salīdzinājuma ar ES vidējo Pilnveidota likumdošana vienlīdzīgu tiesību un iespēju nodrošināšanai 	<ul style="list-style-type: none"> Salīdzinoši zema sabiedrības izpratne par dzimumu līdztiesības aspektu nozīmi dažādās dzīves jomās Personām ar funkcionāliem traucējumiem nepielāgota vide (tai skaitā, izglītības ieguvei, nodarbinātībai) 	<ul style="list-style-type: none"> Izglītoti dažādu jomu speciālisti par dzimumu līdztiesības jautājumiem un to nozīmi Radīti priekšnoteikumi dzimumu līdztiesības integrētas pieejas īstenošanai (izveidots mehānisms) Aktīvas sabiedriskās organizācijas invalīdu un citu sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu jautājumu risināšanā Saskaņota un stratēģiska pieeja sociālās iekļaušanas veicināšanai 	<ul style="list-style-type: none"> Nepietiekama politikas veidotāju izpratne par dzimumu līdztiesības integrētas pieejas izmantošanas nepieciešamību Paliecinās iedzīvotāju skaits, kas pakļauti sociālās atstumtības riskam Darba devēji nav motivēti nodarbināt invalīdus, no iedzīvotāju vietām atbrīvotās personas un citas sociālās atstumtības riskam pakļautās iedzīvotāju grupas
Informācijas sabiedrība	<ul style="list-style-type: none"> Stabili izaugsmes tempi IT nozarē Augsti Interneta lietotāju skaita pieauguma tempi Ir izveidotas visu būtisko valsts reģistru informācijas sistēmas Augsti e-komercijas attīstības tempi 	<ul style="list-style-type: none"> Nevienmērīgi attīstīta IKT infrastruktūra, ierobežota pieeja internetam, īpaši platjoslas tīkliem Nepietiekošs e-pārvaldes pakalpojumu klāsts neveicina informācijas sabiedrības veidošanos Nepietiekošas IKT iemaņas visiem informācijas sabiedrības procesos iesaistāmajiem 	<ul style="list-style-type: none"> Konkurences ietekmē uzlabosies IKT pakalpojumu pieejamība un kvalitāte 	<ul style="list-style-type: none"> Elektronisko sakaru nozares monopolizācija Digitālās plaisas paliecināšanās
Rīgas starptautiskā konkurētspēja	<ul style="list-style-type: none"> Rīga kopā ar piepilsētām ir lielākā aglomerācija iedzīvotāju skaita ziņā Baltijas – Skandināvijas reģionā 	<ul style="list-style-type: none"> Zems IKP uz vienu iedzīvotāju Augsta inflācija Nepievilcīga infrastruktūra Vietējo energoresursu neesamība 	<ul style="list-style-type: none"> Rīga kā Baltijas valstu centrālā metropole Rīga kā pilsēta ar sakoptu un sakārtotu pilsētvidi un sabiedrisko infrastruktūru Rīga kā kultūras, darījumu un tūrisma centrs 	<ul style="list-style-type: none"> Starptautisko transporta koridoru attīstība, apejot Rīgu Kvalificēta darbaspēka aizplūšana uz ārzemēm Ģeogrāfisko priekšrocību mazināšanās attīstoties tehnoloģijām

Jomas	Stiprās puses	Vājās puses	Iespējas	Draudi
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rīga ir nozīmīgs transporta un komunikāciju krustpunkts ▪ Augoša ekonomika un tūrisms ▪ Zems bezdarba līmenis ▪ Telpiskās attīstības iespējas ▪ Rīgā koncentrējas lielākā daļa Latvijas ārvalstu investīciju ▪ Rīgā koncentrējas zinātnes un pētniecības potenciāls ▪ Rīga ir ostas pilsēta ▪ Multikulturāla vide ▪ Teritoriju rekreācijas iespējas 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uz starptautisku tirgu orientētu pakalpojumu un ražošanas sektora attīstība ▪ Lietišķās zinātnes rezultāta komercializācija, inovācijas un tehnoloģiju pārnese ▪ Ārzemju investīcijām pievilcīgs centrs 	<p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekonomikas „pārkāršana” ▪ Ārpolitiskās situācijas pasliktināšanās

2.2. VSID stratēģija

161. VSID stratēģijas uzdevums ir noteikt SF un KF apguves mērķus un prioritātes 2007.-2013.gadu plānošanas periodam.
162. VSID stratēģija balstās uz pamatnostādņēm, kas ietvertas KSP, NAP, LNLP, TVS, Nacionālajā ziņojumā par sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju un Eiropas Komisijas stratēģijā „Ceļvedis līdztiesībai starp sievietēm un vīriešiem 2006.-2010.gadam”. Taču VSID identificētie fondu atbalsta virzieni ne pilnībā aptver visas minētajos dokumentos ietvertās jomas.
163. VSID stratēģija ir vērsta uz efektīvu SF un KF finansējuma piesaistišanu valsts ekonomiskajai un sociālajai attīstībai, kā arī teritorijas līdzsvarotas attīstības veicināšanai, tādā veidā virzoties uz kopīgo valsts attīstības mērķu sasniegšanu un ES līmenī noteikto izaugsmes un nodarbinātības (Lisabonas), kā arī ilgtspējīgas attīstības (Gēteborgas) stratēģiju īstenošanu.
164. VSID stratēģija aptver tikai tās prioritātes, kuru īstenošanā paredzēts piesaistīt ES fondu atbalstu. Tomēr stratēģijas īstenošana nav skatāma atrauti no kopējās valsts attīstības politikas un pasākumiem, kas tiks īstenoti neatkarīgi no fondu atbalsta, piemēram, pasākumi, kas tiks finansēti no valsts, pašvaldību un citiem finanšu avotiem, vai pasākumi, kas nav tiešā veidā saistīti ar finansiālām investīcijām, bet ar izmaiņām nozaru politikās, normatīvos aktos vai administrācijā. Minētie pasākumi tiek aplūkoti NAP, LNLP, TVS un citos politikas plānošanas dokumentos.

2.2.1. Stratēģijas pamatprincipi

165. **Pāctecība** – uzsākot SF un KF ieviešanu 2004.gadā, Latvija ir nospraudusi sasniedzamos vidēja un ilgtermiņa mērķus, kā arī virkni prioritāšu, kas atspoguļotas SF Vienotajā programmdokumentā un KF ietvara dokumentā 2004.-2006.gadu finansēšanas periodam. SF un KF intervencei ir jāturpina uzsāktās investīcijas tajās jomās, kur reformu vai restrukturizācijas mērķi vēl nav sasniegti. 2007.-2013.gada SF un KF atbalstam jābūt loģiskam turpinājumam investīcijām, kas jau ir veiktas vai notiek VSID sagatavošanas laikā, un jābalstās uz 2004.-2006.gada periodā iegūtās pieredzes un sasniegtajiem rezultātiem.
166. **Stratēģiskā pieeja un daudzgadu plānošana** – fondu apguves stratēģijai jābalstās uz septiņu gadu politikas plānošanas ciklu, un tā izriet no esošās situācijas analizē identificētām problēmu jomām, uz kurām balstoties izstrādāta attīstības investīciju stratēģija, kā arī noteikti izmērāmi sasniedzamie mērķi un rezultāti.
167. Savukārt stratēģiska pieeja fondu apgūšanai var tikt nodrošināta tikai tad, ja tiks ievērots **koncentrācijas princips**. Lai arī Latvijai pieejamais SF un KF finansiālais atbalsts ir ievērojams, tas joprojām tikai līdzfinansē valsts finansiālo ieguldījumu problēmjautājumu risināšanai. Tādēļ, lai panāktu maksimālu atdevi un jūtami straujāku struktūrfondu atbalstīto investīciju ietekmi uz valsts ekonomisko un sociālo izaugsmi, Latvijai piešķirtais finansējums jāizmanto mērķtiecīgi, prioritizējot atbalstāmās jomas un koncentrējot fondu atbalstu tur, kur tā nepieciešamība un līdztekus arī atdeve ir vislielākā. Jāapzinās, ka gan SF un KF resursu, gan administratīvās kapacitātes un laika resursi 2007.-2013. gada periodam ir ierobežoti, kas neizbēgami prasa izdarīt izvēli par labu ierobežotam skaitam būtiskāko atbalsta jomu un pasākumu, kuros varētu sasniegt nospraustos attīstības mērķus.
168. **Papildinātība** – SF un KF investīcijas valsts attīstībā nedrīkst aizstāt tās investīcijas attīstībā, ko valsts līdz šim ir veikusi no sava budžeta. SF un KF atbalstam ir jābūt papildus atbalstam tām jomām, kur valsts jau iegulda savu finansējumu, vai arī tām jomām, kurās valsts ir skaidri nospraudusi uz ekonomisko un sociālo izaugsmi vērstu reformu un attīstības stratēģiju un SF un KF līdzekļi var palīdzēt to īstenot.
169. **Valsts un privātā partnerība** – ierobežotie valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi publisko investīciju projektu īstenošanai nozīmē nepietiekamu infrastruktūras uzturēšanu un attīstību, kas tautsaimniecībā rada negatīvas sekas, samazinot publiskā sektora efektivitāti, valsts pamatlīdzekļu vērtību un to ekonomisko atdevi. Meklējot iespējamus resursus tālākai infrastruktūras un sniegto pakalpojumu attīstībai, ir attīstījies publiskā un privāta sektora sadarbības modelis – valsts un privātā partnerība (VPP), kur pamatā ir šī modeļa spēja apvienot abu sektoru stiprās puses, izmantojot privātā komersanta jaunievedumu spējas pakalpojumu sniegšanā un racionāli lietojot valsts budžeta līdzekļus. Bez tam, ierobežotā publiskā finansējuma apjoma dēļ ir nepieciešams veicināt esošo līdzekļu efektīvu apsaimniekošanu un izlietojumu, izmantojot privātā sektora priekšrocības. Līdz ar to arī SF un KF apguvē jāveicina VPP pielietojums.

2.2.2. Stratēģijas saikne ar SVID analīzi

170. VSID esošā situācijas analīze un SVID analīze identificē virkni izaicinājumu un valsts sociāli ekonomiskās attīstības problēmu. VSID stratēģijas uzdevums ir skaidrot, kā valsts ar SF un KF atbalstu varētu atbildēt uz identificēto situāciju, novēršot problēmas, mazinot iespējamus draudus, kā arī būvējot tālāko izaugsmi uz stiprajām pusēm un attīstības potenciālu. Saskaņā ar SVID galvenie attīstības izaicinājumi, ar kuriem valstij būs jāsaskaras 2007.– 2013.gados, ir šādi.
171. Cilvēku resursu jomā Latvijā jāreķinās ar nelabvēlīgu demogrāfisko situāciju, zemu nodarbinātības līmeni, augstiem bezdarba rādītājiem un sociālās atstumtības riskiem, kas norāda uz esošām vai potenciālām darbaspēka resursu problēmām. Tendences darbaspēka tirgū arī rāda, ka Latvijas darbaspēks nav gatavs strādāt par zemajām algām, kādas

tiek piedāvātas nekvalificētam darbspēkam un darbspēkam valsts sektorā. Tajā pašā laikā šim darbspēkam trūkst prasmes, iemaņas, informācijas un mobilitātes iespēju, lai aizpildītu tukšās kvalificētās darba vietas. Efektīvu cilvēku resursu izmantošanu varētu traucēt neatbilstība starp darbspēka piedāvājumu un pieprasījumu, kuras cēlonis ir nepilnības izglītības sistēmā. Savukārt kopējo cilvēka resursa kvalitāti apdraud sliktais darbspēka veselības stāvoklis. Tā kā valsts attīstības stratēģija tiek veidota saskaņā ar LR Saeimas apstiprinātā ilgtermiņa dokumenta „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā” nostādnēm, tad priekšnoteikumu radīšana cilvēku resursa efektīvai izmantošanai un tā attīstībai ir viens no VSID stratēģijas centrālajiem elementiem.

172. Tautsaimniecības attīstības ziņā Latvija ir daudz guvusi no integrācijas Eiropā, piekļūstot tirgiem, sakārtojot uzņēmējdarbību regulējošo likumdošanu. Tomēr ekonomiskā aktivitāte vēl joprojām ir zema, uzņēmumu konkurētspēja ierobežota, ekonomika šobrīd pamatā balstās uz tradicionālajām tautsaimniecības nozarēm, kurām raksturīga augsta darbspēka un dabas resursu intensitāte, kā arī zema pievienotā vērtība. Lai arī ir atsevišķas tautsaimniecības nozares, kurās Latvijā ir zinātnes un pētniecības, kā arī inovāciju un zināšanu ietilpīgas ražošanas potenciāls, to īpatsvars ekonomikā šobrīd ir pārāk mazs. Līdz ar to VSID stratēģijai īpaša uzmanība jāpievērš tiem attīstības nosacījumiem, kas stimulētu ekonomiskās aktivitātes un konkurētspējas pieaugumu, ekonomikas restrukturizāciju un virzību uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku.
173. Latvijā kopumā ir labvēlīgi priekšnoteikumi līdzsvarotai un ilgtspējīgai attīstībai, piemēram, vienmērīgs pilsētu izvietojums valsts teritorijās, kas ir policentriskas valsts attīstības priekšnosacījums, kvalitatīva un nepārbļvēta vide, apmierinošs vietējo dabas resursu stāvoklis, optimāls transporta infrastruktūras izvietojums. Tajā pašā laikā ekonomikas tālāku izaugsmi un teritorijas līdzsvarotu attīstību apdraud infrastruktūras nolietojums vai neatbilstība ekonomikas izaugsmes radītajām kvalitātes prasībām, publisko pakalpojumu zemā kvalitāte un ierobežotā pieejamība. VSID stratēģija ir vērsta uz to, lai mazinātu risku, ka infrastruktūras un publisko pakalpojumu nepilnības sāk traucēt tautsaimniecības tālāku straujo izaugsmi, kā arī negatīvi ietekmē cilvēku dzīves kvalitāti dažādās valsts teritorijas daļās.

2.2.3. Mērķi un prioritātes

174. SF un KF atbalsta uzdevums 2007.-2013.gados ir veicināt ātrāku valsts ekonomisko izaugsmi un tuvošanos ES dalībvalstu vidējam labklājības līmenim. Šis mērķis ir mērāms, kā vēlme sasniegt ES dalībvalstu vidējo iekšzemes kopprodukta (IKP) līmeni uz vienu iedzīvotāju. Lai īstenotu šo mērķi, Latvija LNLP, kā arī ES fondu intervencei 2007.-2013. gados izvirza sekojošus sasniedzamos rezultātus:
- ikgadēji saglabāt stabilu IKP pieauguma tempu 6-8% līmenī (bāzes vērtība 2006.gadā -11,9%);
 - paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 70%, tajā skaitā, sieviešu nodarbinātības līmeni – līdz 66% un vecāku cilvēku nodarbinātības līmeni – līdz 55% (bāzes vērtība 2006.gadā – 66,3%, nodarbinātības līmenis sievietēm – 62,3%, vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis – 53,3%);
 - bezdarba līmeni samazināt zem 6% (bāzes vērtība 2006.gadā – 6,8%);
 - sasniegt vismaz 53% no ES vidējā produktivitātes rādītāja (IKP pēc PPS uz vienu strādājošo) (bāzes vērtība 2005. gadā – 47,9%)
175. Turklāt Latvija nosaka arī šādus ietekmes rādītājus ES fondu intervences izvērtēšanai:
- ilgstošā bezdarba rādītāju samazināt līdz 2,0% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (bāzes vērtība 2006.gadā - 2,5%);
 - sasniegt 1,5% no IKP līmeni iekšzemes izdevumiem pētniecībai un attīstībai (bāzes vērtība 2005.gadā – 0,57%);
 - panākt, ka 87% jauniešu 20-24 gadu vecumā ir vismaz vidējā izglītība (bāzes vērtība 2005.gadā – 79,9%);
 - iedzīvotāju īpatsvaru, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi, palielināt līdz 62% (bāzes vērtība 2004.gadā – 9%);
 - sasniegt laika ietaupījuma vērtību pasažieriem, pateicoties izbūvētiem un rekonstruētiem autoceļiem – 10,9 miljoni EUR/gadā.
176. Lai Latvija varētu panākt pārējo ES attīstībā, ar fondu palīdzību ir jāīsteno valsts attīstības stratēģija, ko valdība noteikusi Nacionālajā attīstības plānā. NAP valsts attīstības stratēģijas priekšplānā izvirza izglītotu, radošu un uzņēmīgu cilvēku, bet kā galveno mērķi nosaka veidot uz izglītību, zinātni un konkurētspējīgiem uzņēmumiem balstītu tautsaimniecību. Līdz ar to SF un KF atbalsts 2007.-2013.gados primāri tiks virzīts uz iedzīvotāju izglītību, uzņēmumu tehnoloģisko izcilību un elastību, kā arī zinātnes un pētniecības attīstību, lai veicinātu zināšanu ietilpīgas ekonomikas veidošanos valstī. Līdztekus šim stratēģiskajam mērķim svarīgi ir nodrošināt to, ka ar SF un KF atbalstu tiek stiprināti arī citi nepieciešamie priekšnoteikumi ilgtspējīgai ekonomiskai attīstībai un cilvēku dzīvei Latvijā kopumā.
177. Pievienojoties Eiropas Kopienas virzībai uz dinamiskāko un konkurētspējīgāko zināšanu ekonomiku pasaulē, Latvija provizoriski paredz līdz pat 61% no pieejamā ES līdzfinansējuma novirzīt Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības politikas mērķu sasniegšanai. Paredzētais ieguldījuma līmenis ir zemāks nekā obligātais apjoms valstīm, kas ietilpa ES sastāvā līdz 2004.gada maijam – ņemot vērā dažu jauno nelielo un mazāk attīstīto dalībvalstu specifiskos apstākļus, nosacījums nebija noteikts kā obligāts. Latvijai, kurā novērojums infrastruktūras trūkums un zemi ekonomiskās attīstības rādītāji, vairāk nekā puses no fondu līdzekļiem novirzīšana Lisabonas mērķu īstenošanai ir nozīmīgs solis virzienā pretīm augstākai pozīcijai vērtību radīšanas ķēdē, kā arī nepārprotams signāls, kas liecina par atbalstu Lisabonas mērķiem.

178. Īpaši svarīgs ES fondu atbalsts būtu tām nozarēm, kurās Latvijā ir izveidojies noteikts izaugsmes potenciāls un ir iespējams piedāvāt starptautiski konkurētspējīgus produktus un pakalpojumus. Starp zinātnes nozarēm kā perspektīvās „izgudrojumu nozares” Latvijā var identificēt medicīnisko ķīmiju, gēnu inženieriju, kā arī MHD metalurģiju. Savukārt uzņēmējdarbības jomā var izcelt vairākas perspektīvās sadarbības nozares jeb klasterus – kokapstrāde, ķīmiskā rūpniecība (farmācija), metālapstrāde, transports un loģistika, sakari (informācijas un komunikāciju pakalpojumi). Kā perspektīvās Latvijā tiek uzskatītas arī tās nozares, kam raksturīga maza dabisko resursu ietilpība un kuras tiek balstītas uz intelektuālo īpašumu (radošās industrijas).
179. Lai Latvijā efektīvi izmantotu ES fondus, Latvijas varas iestādes aktīvi centīsies izskatīt jaunus palīdzības izmantošanas veidus un meklēs mūsdienīgas metodes, tādējādi nodrošinot to, ka sistēma vienmēr būs atvērta jauninājumiem un eksperimentiem, tai skaitā rezultātiem iniciatīvā Reģioni ekonomiskām pārmaiņām.
180. Lai nodrošinātu efektīvu īstenošanas gaitu, viens no iespējamiem risinājumiem ir centties realizēt liela mēroga jeb apjomīgus tautsaimnieciskus pasākumus (*economies of scale*), paredzot saskaņošanu un pat sadarbību ar kaimiņvalstīm tādās jomās kā pētniecība un attīstība, transports, ieskaitot sabiedrisko transportu, finanšu risinājumi, tūrisms, vide, kā arī administratīvā kapacitāte. Šajā ziņā sadarbība ar Igauniju un Lietuvu varētu būt pietiekami stabils pamats turpmākajām darbībām, jo šīs trīs valstis jau vairāk nekā piecus gadus regulāri tikušas un konsultējušas par ES fondu izmantojumu.
181. Lai sasniegtu augstāk minēto vispārējos mērķus, SF un KF investīcijas tiek plānotas atbilstoši trim tematiskām asīm:
- cilvēku resursu attīstība un efektīva izmantošana,
 - konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku,
 - publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai.
182. Līdztekus šīm trim tematiskajām asīm SF un KF apguvē svarīgas ir arī horizontālās prioritātes - teritorijas līdzsvarota attīstība, Rīgas starptautiskā konkurētspēja, makroekonomiskās stabilitātes, vienādu iespēju, ilgtspējīgas attīstības veicināšana, kā arī informācijas sabiedrības attīstība.

2.2.4. Tematiskā ass Nr.1 – cilvēku resursu attīstība un efektīva izmantošana

183. Latvija ir apņēmusies sasniegt Lisabonas stratēģijā nospraustos nodarbinātības mērķus: pilna nodarbinātība, darba apstākļu kvalitāte un produktivitāte, kā arī sociālās atstumtības novēršana. Vienlaicīgi NAP kā prioritāti izvirza atbalstu izglītotam un radošam cilvēkam, kam pamatā ir šādi rīcības virzieni :
- kvalitatīva pamatizglītība, obligāta vidējā un pieejama augstākā izglītība,
 - izglītības infrastruktūras modernizācija,
 - darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus pieprasījumam,
 - cilvēka radošā potenciāla pilnvērtīga izmantošana un attīstīšana mūža garumā.
184. Ņemot vērā to, ka VSID stratēģija atzīst izglītību un zināšanas kā svarīgāko resursu, uz kura valsts var balstīt tālāko ekonomisko izaugsmi, kā arī to, ka demogrāfiskā situācija rāda, ka cilvēku resursi kvantitatīvi valstī tuvākajās desmitgadēs nepieaugs, lielākā uzmanība 2007.-2013.gadu periodā jāpievērš esošo cilvēku resursu efektīvai izmantošanai un tālākai attīstībai.
185. Šajā asī finansējumus tiek nodrošināts no ESF un ERAF, kas tādējādi ļauj cilvēkresursu un nodarbinātības jomā veikt atbilstoši līdzsvarotas investīcijas gan netaustāmajās vērtībās, gan arī taustāmajās. Šai tematiskajai asij tiek piešķirts 38,34% no struktūrfondu finansējuma, kas tādējādi norāda uz cilvēkresursu un to efektīva izmantojuma nozīmes pieaugumu 2007.-2013.gada programmēšanas periodā.
186. ESF finansējuma apjoms piedzīvojis pieaugumu pēc sarunām ar Eiropas Komisijas dienestiem. ESF īpatsvars no kopējā fondu piešķiruma 4,5 miljardu eiro apjomā palielinājies par 93 miljoniem eiro – no 11,42% līdz 12,15%, kas liecina par faktu, ka Latvijas politikas darba kārtībā liela nozīme ir intervencei tādās nemateriālajās jomās kā izglītība, nodarbinātība un sociālās atstumtības mazināšana.
187. Cilvēku resursa efektīvai izmantošanai svarīgs nosacījums ir iedzīvotāju nodrošinājums ar atbilstošu izglītību un prasmēm un jaunā darbaspēka sagatavošana. 2007.-2013.gados svarīgākais uzdevums ir panākt izglītības sistēmas atbilstību mainīgajām darbaspēka tirgus prasībām, kā arī lai tās spēju sagatavot darbaspēku atbilstoši nākotnes ekonomikas attīstības tendencēm un virzībai uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku. Tā sasniegšanai ir nepieciešami būtiski uzlabojumi gan izglītības kvalitātē, gan pieejamībā, tajā skaitā izglītības pieejamībā sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām. Kvalitātes uzlabojumi izglītībā prasa ES fondu atbalstu gan izglītības saturam, infrastruktūrai, materiāli tehniskajam nodrošinājumam (mācību līdzekļiem, aprīkojumam, iekārtām, aparatūrai), gan pedagoģu un akadēmiskā personāla atjaunošanai un kvalifikācijas uzlabošanai. Izglītības kvalitātes, efektivitātes un pieejamības uzlabošanai ir nepieciešams veicināt informācijas un komunikāciju tehnoloģiju un e-mācību izmantošanu izglītības procesā. Gan augstākās izglītības attīstībai un zinātniskā potenciāla nostiprināšanai, gan arī efektīvas zināšanu pārneses nodrošināšanai kritisks jautājums būs pietiekošs augsti kvalificētu speciālistu un darbinieku skaits, tādēļ ES fondu resursi izmantojami, lai mazinātu šo speciālistu aizplūšanu no valsts, veicinātu emigrējušo speciālistu atgriešanos, kā arī piesaistītu papildus cilvēku resursu no ārvalstīm zinātnes un pētniecības (P&A) aktivitātēm gan zinātniskajos institūtos, gan uzņēmumos. Šajā jomā atbalstam publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumiem un investīcijām cilvēku kapitālā jābūt savstarpēji koordinētiem un papildinošiem. Lai veicinātu visas valsts teritorijas attīstību, nostiprināmi ir arī cilvēku kapitāla izaugsmes centri ārpus Rīgas.

188. Kā viens no būtiskākajiem pasākumiem valsts infrastruktūras attīstībā ir SF ieguldījums infrastruktūrā, kas nodrošina cilvēku kapitāla attīstību. Šajā gadījumā tieši izglītības infrastruktūras modernizācija vislielākā mērā veicina tautsaimniecības attīstībai nepieciešamo cilvēkresursu attīstību un kvalificēta darbaspēka sagatavošanu (pirmā tematiskā ass), kas nepieciešami virzībai uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku. Ar investīcijām izglītības infrastruktūrā un izglītības materiāltehniskajā nodrošinājumā (mācību līdzekļi, aprīkojums, iekārtas, aparatūra) ir jāpanāk, lai profesionālā apmācība, studijas un pētniecība norisinātos materiāltehniskajā vidē, kas atbilst modernizētam mācību saturam un darba videi inovatīvas attiecīgās nozares uzņēmumos. Tas būtiski uzlabos izglītības kvalitāti un tādējādi sekmēs augsti kvalificētu speciālistu sagatavošanu atbilstoši mūsdienu darba tirgus prasībām. Vienlaicīgi ir svarīgas investīcijas arī tādu ar cilvēkresursu attīstību saistītu pakalpojumu nozaru infrastruktūrā kā nodarbinātības, sociālās un veselības aprūpes infrastruktūrā.
189. Vienlīdz svarīgi ir veicināt ekonomiski aktīvo cilvēku kvalifikācijas celšanu un pilnveidošanu, tādā veidā ceļot individuālu uzņēmumu un valsts kopējo konkurētspēju. Tas veicams, sekmējot uzņēmumos notiekošo pārkvalifikāciju un tālākizglītību, atbalstu uzņēmumu darbinieku kvalifikācijas celšanai dažādās apmācību programmās unursos, kā arī jāveicina uzņēmumu atbalsts saviem darbiniekiem akadēmiskās izglītības iegūšanai. Darbaspēka produktivitātes un ekonomiskās aktivitātes veicināšanai SF atbalsts svarīgs arī izglītībai un motivācijas pasākumiem uzņēmējdarbības uzsācējiem. Šajā jomā atbalstam konkurētspējas palielināšanā (otrā tematiskā ass) un investīcijām cilvēkresursu attīstībā jābūt savstarpēji koordinētiem un papildinošiem.
190. Nepieciešamība saglabāt nodarbinātības līmeņa pieauguma tempus un sasniegt 2013.gadā 70% nodarbinātības līmeni pieprasa, lai Latvija īstenotu iekļaujošu darba tirgus veicināšanas pasākumus. Ar mērķi maksimāli izmantot kā valsts attīstības resursu visu darba spējas vecumā esošo iedzīvotāju grupu svarīgi ir piesaistīt SF atbalstu, lai veicinātu ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju, bezdarbnieku, īpaši jauniešu, darba meklētāju, iedzīvotāju ar vājām latviešu valodas zināšanām un citu - sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu atgriešanos un integrāciju darbaspēka tirgū, kā arī stimulētu pirmspensijas vecuma cilvēku ekonomisko aktivitāti. Šī mērķa sasniegšanai nepieciešams gan uzlabot un dažādot aktīvo nodarbinātības pasākumu klāstu un kvalitāti, gan attīstīt tādu sociālo pakalpojumu sistēmu, kas atļautu mērķa grupām labāk iesaistīties darbaspēka tirgū, kā arī nodrošināt apmācības un finansiālo atbalstu uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsācējiem. Jebkāda veida diskriminācijas izskaušana darbaspēka tirgū ir efektīvs pasākums nodarbinātības līmeņa celšanai. Līdztekus jāmin arī nepieciešamība samazināt nelabvēlīgās atšķirības nodarbinātības un bezdarba rādītājos starp dažādām valsts teritorijas daļām. Balstoties uz ilgtermiņa prognožu rezultātiem, jāizstrādā elastīgi pakalpojumi, lai reaģētu uz sagaidāmo demogrāfisko tendenču sekām darba tirgū. Papildus minētiem pasākumiem ir jānodrošina atbilstošs tehniskais atbalsts (trešā tematiskā ass) svarīgākām institūcijām, kas nodrošina nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un aprūpes pakalpojumus, lai veicinātu to efektivitāti.
191. Svarīgs apstāklis tautsaimniecības nodrošināšanā ar darbaspēku ir arī iedzīvotāju veselība. Ar SF palīdzību īstenojot gan darbaspēka veselību veicinošus un preventīvus pasākumus, gan arī pasākumus, kas vērsti uz veselības aizsardzības pakalpojumu uzlabošanu un pieejamības nodrošināšanu, būtu jāpanāk, ka valsts darbaspēka un cilvēku resursi kopumā arvien mazāk ciestu no zaudējumiem, ko rada veselības problēmas. Šajā jomā atbalstam publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumiem (trešā tematiskā ass) un investīcijām cilvēku kapitālā (pirmā tematiskā ass) jābūt savstarpēji koordinētiem un papildinošiem.
192. Publiskajā pārvaldē iesaistīto institūciju - valsts, reģionālā un vietējā līmeņa - kapacitātes stiprināšana attīstības plānošanā, kā arī attīstības plānošanas dokumentu ieviešanā un uzraudzībā un to savstarpējā sasaistē un sasaistē ar nacionālā līmeņa plānošanas dokumentiem, ir kritisks priekšnoteikums valsts attīstībai. Tādēļ svarīga ir SF piesaiste administratīvās kapacitātes stiprināšanā, investējot administrācijas cilvēku kapitālā. Īpaša uzmanība 2007.-2013. gadu periodā būtu pievēršama to institūciju kapacitātes stiprināšanā, no kuru izstrādātās un īstenotās politikas ir atkarīga valsts un tās teritorijas attīstība un tās virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku. Reģionālā līmenī ir jāstiprina plānošanas reģionu kapacitāte, lai nostiprinātu plānošanas reģiona lomu valsts pārvaldē. Vietējā līmenī īpaša uzmanība būtu jāpievērš institūcijām, kuras veidosies un nostiprināsies administratīvi teritoriālās reformas rezultātā. Dalība un caurspīdīguma principa nodrošināšana ir izšķirošie faktori politikas veidošanā un politikas ieviešanas procesā. Lai uzlabotu politikas veidošanas kvalitāti, kā arī, lai palielinātu pilsoņu ieguvumu un stiprinātu administratīvo efektivitāti valsts pārvaldes institūcijās nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, īpaša uzmanība jāvelta administratīvās kapacitātes stiprināšanā sociālajiem partneriem un NVO. Lai īstenotu Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam izvirzīto policentriskās attīstības stratēģiju, ir svarīgi nodrošināt investīciju koncentrāciju pilsētās kā reģionu attīstības virzītājspēkā izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai, ievērojot integrētu pieeju teritoriju attīstībai (ievērojot teritoriālās un starpnozaru integritātes principus). Līdz ar to, pilsētām ir jāpiedāvā papildus stimuli to izaugsmes veicināšanai, ļaujot tām īstenot inovatīvus attīstības problēmu risinājumus, kas efektīvi papildinātu šīs tematiskās ass ietvaros plānoto atbalstu nodarbinātības veicināšanai, kā arī izglītības, sociālo un veselības aizsardzības pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai un administratīvās kapacitātes veicināšanai.

2.2.5. Tematiskā ass Nr.2 – konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku

193. Viens no Latvijas ekonomiskās politikas pamatmērķiem ir izveidot efektīvu un konkurētspējīgu nozaru struktūru, kas balstās uz Latvijā pieejamiem resursiem. 2007.-2013.gados būtiski ir panākt, lai valstī saražotajā kopproduktā daudz

- nozīmīgāks īpatsvars būtu produktiem, kas balstīti uz zināšanām un demonstrētu augstu pievienoto vērtību. Šī mērķa sasniegšana ir atkarīga no spējas panākt produktivitātes, ražošanas ar augstu pievienoto vērtību un eksporta spējas pieaugumu esošo ražotāju un pakalpojumu sniedzēju vidū, kā arī jaunu zināšanu un tehnoloģiju ietilpīgu uzņēmumu veidošanas.
194. NAP šajā kontekstā kā vienu no galvenajām prioritātēm izvirza tehnoloģiskās izcilības un elastības veicināšanu uzņēmumos, kam pamatā ir šādi rīcības virzieni:
- pielietojamās zinātnes komercializācija, inovācijas un tehnoloģiju pārnese,
 - jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana,
 - zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai,
 - radošo industriju attīstība,
 - dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana.
195. Papildus, NAP kā vienu no galvenajām prioritātēm izvirza arī zinātnes un pētniecības attīstību, tās sasniegšanai izvirzot šādus rīcības virzienus:
- akadēmiskās un pielietojamās zinātnes potenciāla atjaunošana,
 - zinātniskās infrastruktūras modernizācija institūtos un augstskolās.
196. Šo mērķu sasniegšanu var panākt, piesaistot SF līdzekļus zinātnes un pētniecības potenciāla attīstībai, zināšanu pārnesei un inovāciju līmeņa palielināšanai, kā arī mērķtiecīgi atbalstot uzņēmumu konkurētspējas celšanu.
197. Otrajai tematiskajai asij tiek nodrošināti 23,78% no struktūrfondu finansējuma, kura izmantojumu efektīvāku padarīs lielāks pastiprinošais efekts, jo liela daļa finansējuma tiks izlietota valsts atbalsta nosacījumu ietvaros, tādēļ valsts atbalsta intensitāte ir ievērojami mazāka nekā tradicionālajās nodarbinātības un infrastruktūras intervencēs. Vēl viena iespēja palielināt pastiprinošo efektu šajā jomā ir izmantot finanšu instrumentus, paredzot atkārtotu finansējuma izmantojumu, kas ļaus vairākkārtēji izmantot līdzekļus un palielināt efektivitāti ar salīdzinoši nelielāku valsts finansējuma klātbūtni.
198. Latvijas pētniecības un attīstības (P&A) potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un tālākai attīstībai izšķiroši ir izmantot SF līdzekļus, lai atjaunotu un piesaistītu papildus cilvēku kapitālu P&A, kā arī radītu priekšnoteikumus zinātniskiem pētījumiem perspektīvās nozarēs. Kā viens no svarīgākajiem priekšnosacījumiem, kuros jāiegulda SF līdzekļi, ir atbilstošas zinātniskās infrastruktūras izveidošana, kā arī izveidojot pētījumu atbalsta sistēmu. Lai SF atbalsts sasniegtu nosprausto mērķi un ieguldījumi dotu ātrāku atdevi, svarīgi ir to koncentrēt uz pētniecības centriem un nozarēm, kuras skaidri demonstrē potenciālu arī starptautiskā mērogā, kā arī attīstības perspektīvu. Vienlaikus atbalsts jāvirza pielietojamās zinātnes komercializācijai un tehnoloģiju pārnesei, kā arī privātā kapitāla piesaistei pielietojamo pētījumu realizācijai zinātnē.
199. Lai panāktu augstākus produktivitātes un ražošanas ar augstu pievienoto vērtību rādītājus esošos uzņēmumos, jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu rašanos, kā arī zināšanu ietilpīgas ekonomiskās aktivitātes pieaugumu kopumā, būtiski ir radīt priekšnoteikumus zināšanu un tehnoloģiju pārnesei, modernu tehnoloģiju absorbcijai, kā arī jaunu tehnoloģiju un produktu ieviešanai ražošanā. Tas prasa, lai ar SF atbalstu tiktu nodrošināts nepieciešamais intelektuālais, institucionālais, finansiālais pamats inovācijām un zināšanu pārnesei, kā arī attīstītos klasteri, kuros līdztekus uzņēmējiem iesaistītos arī izglītības, zinātnes un pētniecības institūcijas. Tas ietvertu atbalstu dialoga veidošanai starp uzņēmējiem, izglītības institūcijām, zinātnes institūcijām un publisko pārvaldi, kā arī atbalstu tehnoloģiskās izcilības centriem (zinātniskie institūti, kuri spēj piedāvāt pasaules līmeņa pētījumu veikšanu un tādejādi ir interesanti starptautiska līmeņa uzņēmumiem), kā arī kompetences centriem, kuri noteiktā teritorijā, realizē sadarbību starp pētniecības institūtiem, augstskolām un vienas nozares uzņēmumiem.
200. Augstāki ekonomiskās aktivitātes rādītāji, veicinot jaunu uzņēmumu veidošanu, pašnodarbinātību, kā arī esošo uzņēmumu attīstību un konkurētspējas pieaugumu, ir vienlīdz svarīga prioritāte, īpaši ārpus Rīgas un no galvaspilsētas attālinātās teritorijās. Konkurētspējas celšanai jāveicina uzņēmumu pārorientāciju uz augstu tehnoloģiju produktiem vai augstas pievienotās vērtības gala produktiem. ES fondu mērķis šajā jomā būtu risināt tādas jautājumus kā uzņēmējdarbības infrastruktūras uzlabošana, jaunu tehnoloģiju pieejamība, finansējuma pieejamība, eksporta spējas palielināšana. Kā svarīgs uzņēmējdarbības attīstības mērķis ir sekmēt investīcijas videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešana ražošanā. Konkurētspējas palielināšanai un zināšanu ietilpīgas ekonomikas attīstības nodrošināšanai svarīga sasaiste ar pasākumiem cilvēkresursu attīstībai un infrastruktūras attīstībai. Tādēļ jānodrošina cieša otrās tematiskās ass sasaiste ar pirmo un trešo tematisko asi.
201. Ņemot vērā ierobežotos fondu līdzekļus un valdības lēmumu nodrošināt stingru fiskālo disciplīnu, ir svarīgi izmantot efektīvākus uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšanas veidus. Vēl viens svarīgs aspekts ir nepieciešamība nodrošināt konkurenci un panākt to, ka uzņēmējiem piešķirtais publiskais finansējums nekropļo konkurenci nesen liberalizētos tirgos. Tādēļ Latvijas varas iestādes veidojušas mazāk izteiktu atbalstu uzņēmējiem, lielāko daļu līdzekļu piešķirot kā netiešo atbalstu, kurš nodrošināts ar finanšu instrumentu palīdzību, nevis tiešā veidā kā grantu līdzfinansējums. Lai sekmīgi izmantotu citviet gūto pieredzi, Latvija sadarbojās ar Eiropas Komisiju, Eiropas Investīciju fondu un citām starptautiskām finanšu institūcijām JEREMIE iniciatīvas ietvaros, pētot iespējas izveidot holdinga fondu finanšu inženierijas pasākumu īstenošanai.
202. Lai īstenotu Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam izvirzīto policentriskās attīstības stratēģiju, ir svarīgi nodrošināt investīciju koncentrāciju pilsētās kā reģionu attīstības virzītājspēkā izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai, ievērojot integrētu pieeju teritoriju attīstībai (ievērojot teritoriālās un starpnozaru integritātes principus).

Līdz ar to, pilsētām ir jāpiedāvā papildus stimuli to izaugsmes veicināšanai, ļaujot tām īstenot inovatīvus attīstības problēmu risinājumus, kas efektīvi papildinātu šīs tematiskās ass ietvaros plānoto atbalstu zinātnes un uzņēmējdarbības attīstībai.

203. Vienlaikus Rīga ir arī viena no veiksmīgākajām vietām Baltijas valstīs, kur novērojami koncentrētas attīstības procesi. Latvija ir noteikusi horizontālu prioritāti Rīgas starptautiskā konkurētspēja. Rīgā kā Latvijas galvaspilsētā un Baltijas valstu lielākajā pilsētā koncentrētā liela daļa valsts un reģiona zinātniskā un uzņēmējdarbības potenciāla, tādēļ ir iespējams panākt lielu ieguvumu no unikālās koncentrācijas un liela mēroga uzņēmējdarbības pasākumu potenciāla, abas minētās priekšrocības apvienojot un izveidojot klasteri zinātnei, pētniecībai un attīstībai, inovācijām, kā arī inovatīvu un tehnoloģiski ietilpīgu uzņēmumu izaugsmei. Vienlaikus ar fondu izlietojuma plānošanu notiek darbs pie viena no nozīmīgiem projektiem - Rīgas Zinātnes un tehnoloģiju parka, kas radīs stabilu pamatu koncentrētai un saskaņotai sadarbībai starp zinātni, P&A un uzņēmumiem.

2.2.6. Tematiskā ass Nr.3 – publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai

204. Priekšnoteikums Latvijas ilgtspējīgai attīstībai un virzībai uz zināšanu ekonomiku ir arī tās teritorijas sasniedzamība un pievilcīgums gan uzņēmējiem, gan iedzīvotājiem kopumā. No cilvēku resursu viedokļa svarīgi ir Latvijas iedzīvotājiem nodrošināt atbilstošu izglītības, darba un dzīves kvalitāti neatkarīgi no tā, kurā teritorijas daļās tie dzīvo. No tautsaimniecības attīstības viedokļa nedrīkst pieļaut situāciju, ka nepietiekami attīstīta infrastruktūra un publiskie pakalpojumi kļūst par traucēkli straujajam ekonomiskajam pieaugumam. NAP kā mērķi izvirza pamatnosacījumu radīšanu cilvēka dzīvei, kā arī ekonomiskai un sociālai aktivitātei, kā vienu no prioritātēm nosaucot arī infrastruktūras attīstību.
205. Apzinoties, ka investīcijas infrastruktūrā ir finansiāli ietilpīgas un to īstenošana prasa arī nozīmīgus laika resursus, kā arī to, ka valsts attīstības stratēģija ir vērsta uz tādas tautsaimniecības attīstību, kas balstās uz izglītību, zinātni un konkurētspējīgiem uzņēmumiem, 2007.-2013.gadu periodā pamata uzmanība jāliek uz tāda veida investīcijām infrastruktūrā un pakalpojumos, kas rada tiešu un nepastarpinātu ietekmi uz šīs stratēģijas īstenošanu.
206. Ņemot vērā ilgstoši nepietiekamos uzturēšanas pasākumus un ES regulās noteiktos salīdzinoši augstos standartus, Latvijas vajadzības infrastruktūras jomā ir milzīgas. Šīs arī ir visapjomīgākās un grūtāk plānojamās investīcijas, jo vajadzīgs ilgs laiks, lai nodrošinātu tehniskās zināšanas un veiktu plānošanu pirms reālu darbu uzsākšanas un rezultāta sasniegšanas, tādēļ periods starp plānošanu un reālu līdzekļu izlietojumu ir salīdzinoši ilgāks, kas palielinātas inflācijas apstākļos noved pie vēl augstākām izmaksām. Šie faktori kalpo par pamatu tam, kādēļ investīcijas infrastruktūrā arī 2007.-2013.gada plānošanas periodā paredzētas vislielākajā apjomā.
207. Tematiskajā asī finansējumu nodrošina ERAF un Kohēzijas fonda līdzekļi, kurus veido 37,88% struktūrfondu finansējuma un 100% Kohēzijas fonda finansējums - kopā 58,99% no kopējā fondu finansējuma.
208. Informācijas sabiedrības attīstības un zināšanu ekonomikas izaugsmes priekšnosacījums ir efektīvu un plaši pieejamu informācijas apmaiņas mehānismu darbība. Tas pamato jaunas, efektīvi koordinētas investīcijas IKT infrastruktūras un pakalpojumu attīstībā, pieejamības publiskajiem tīkliem uzlabošanā, kā arī IKT un informācijas apstrādes prasmju nodrošināšanā. Šajā jomā atbalstam IKT infrastruktūrai un pakalpojumiem (trešā tematiskā ass) un investīcijām cilvēku kapitālā (pirmā tematiskā ass) jābūt savstarpēji koordinētām un papildinošām.
209. Ar SF un KF atbalstu transporta nozarē jāpanāk, ka valsts kopumā kļūst pieejamāka un uzlabojas dažādu tās teritorijas daļu sasniedzamība. Vienlaikus jānodrošina, ka šīs transporta infrastruktūras kapacitāte, kvalitāte un drošības līmenis pieaug proporcionāli pieprasījumam, ko rada ekonomikas izaugsme. Tas prasa gan starptautiskas nozīmes transporta infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu un attīstību (ceļi, dzelzceļš, ostas, lidostas), gan reģionālā un vietējā līmeņa transporta infrastruktūras (galvenokārt autoceļi) kvalitātes uzlabošanu, gan arī sabiedriskā transporta sistēmas pilnveidošanu un kvalitātes līmeņa paaugstināšanu.
210. Latvijai kā valstij ar nepārblīvētu vidi sabiedriskais transports ir būtisks attīstības aspekts, kuru aktualizē arī nepieciešamība veidot tautsaimniecību, kurā tiek saražots mazs oglekļa zemešu apjoms. Latvijas varas iestāžu pārrunās ar Eiropas Komisijas dienestiem tika panākta vienošanās, ka Latvija nopietni pievērsīsies sabiedriskā transporta attīstības pasākumiem, atbalstot satiksmes organizāciju un paša sabiedriskā transporta nodrošināšanu. Lai sasniegtu valsts policentriskas attīstības mērķi, svarīgi ir panākt sabiedriskā transporta attīstību ne tikai Rīgā un tās tuvākajā apkārtnē, bet gan visā valstī kopumā.
211. Ņemot vērā dzelzceļa transporta nemitīgi pieaugošo nozīmi, VSID un atbilstošajās programmās paredzēts nodrošināt būtisku līdzekļu apjomu šī transporta veida attīstības veicināšanai. Tas ir svarīgi, ievērojot faktu, ka Eiropas mēroga projekts *Rail Baltica* ir vienīgais Transeiropas transporta tīklu projekts, kuru varētu realizēt Latvijā. Latvijas varas iestādes jau paudušas atbalstu *Rail Baltica* idejai un šīs iniciatīvas turpmākai izstrādei. 2007.-2013.gada plānošanas periodā paredzēts finansējums *Rail Baltica* projekta 1.kārtas realizācijai – esošā sliežu ceļa uzlabošanai un izmantošanai.
212. Investīcijas vides un enerģētikas, t.sk. siltumapgādes infrastruktūrā ir jāīsteno, lai būtiski uzlabotu sniegto pakalpojumu pārklājumu, kvalitāti, izmaksu efektivitāti un ilgtspējību. Līdztekus nepieciešamībai ieviest ES normatīvajos aktos noteiktās prasības un mērķus attiecībā uz vides aizsardzību svarīgi ir panākt, lai šīs investīcijas palielinātu atsevišķu valsts teritorijas daļu ekonomisko pievilcību investoriem un apmeklētājiem, kā arī garantētu dzīves kvalitāti tās iedzīvotājiem. Teritoriju attīstības iespējas būtiski var ietekmēt arī vides riski, kā arī vēsturiski piesārņotās teritorijas. Tādēļ nepieciešams veikt nepieciešamos pasākumus, lai mazinātu šos riskus un to nelabvēlīgo ietekmi.

213. Neskartās dabas teritorijas, bioloģiskā daudzveidība, kultūras un vēstures mantojums ir resurss, kuru, atbilstoši pielāgojot, var izmantot valsts un tās atsevišķu teritoriju ekonomiskā potenciāla palielināšanai, ekonomiskās aktivitātes veicināšanai, kā arī iedzīvotāju dzīves kvalitātes rādītāju uzlabošanai. Tādēļ SF un KF atbalstam šajās jomās būtu jāpanāk, ka tiek pilnveidota ar minētajiem resursiem saistītā infrastruktūra un publiskie pakalpojumi, kas atļautu to izmantot kā veicinātāju tālākai investīciju (īpaši privātā sektora) piesaistei un ekonomiskās aktivitātes pieaugumam apkārt esošajā teritorijā. Investīcijas šajās jomās īpaši varētu veicināt tūrisma nozares attīstību, kur, izstrādājot un pilnveidojot tūrisma produktus, varētu panākt lielāku apmeklētāju skaitu gan valstī kopumā, gan atsevišķās tās teritorijas daļās.
214. Lai īstenotu Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam izvirzīto policentriskās attīstības stratēģiju, ir svarīgi nodrošināt investīciju koncentrāciju pilsētās kā reģionu attīstības virzītājspēkā izaugsmes un konkurētspējas veicināšanai, ievērojot integrētu pieeju teritoriju attīstībai (ievērojot teritoriālās un starpnozaru integritātes principus). Līdz ar to, pilsētām ir jāpiedāvā papildus stimuli to izaugsmes veicināšanai, ļaujot tām īstenot inovatīvus attīstības problēmu risinājumus, kas efektīvi papildinātu šīs tematiskās ass ietvaros plānoto atbalstu infrastruktūras attīstībai.

2.2.7. Horizontālās prioritātes

215. *Teritorijas līdzsvarota attīstība* – valsts līdzsvarotai un ilgtspējīgai attīstībai svarīgi ir mazināt nelabvēlīgās attīstības rādītāju atšķirības starp dažādām valsts teritorijas daļām, īpaši, starp galvaspilsētas reģionu un pārējo teritoriju, īstenojot policentrisku attīstības modeli un dodot priekšrocību salīdzinoši mazāk attīstīto teritoriju atbalstam. Izmantojot vienmērīgo apdzīvoto vietu pārklājumu valsts teritorijā, iespējams izveidot attīstības centru struktūru, kur līdzās nacionālas nozīmes attīstības centriem nozīmīgu vietu ieņem reģionālas, novadu un vietējas nozīmes attīstības centri. Attīstības centru uzdevums ir kalpot par valsts teritoriju sociālās un ekonomiskās attīstības dzinējspēkiem, kā arī publisko pakalpojumu centriem. SF un KF atbalsta uzdevums būs mazināt nelabvēlīgās sociāli ekonomiskās attīstības tendences, atbalstot nacionālas, reģionālas un novadu nozīmes attīstības centrus.
216. *Rīgas starptautiskā konkurētspēja* – Rīgas kā Baltijas jūras reģiona mēroga darījumu, zinātnes un kultūras izcilības centra nostiprināšanās ir izšķirošs faktors arī visas valsts straujai izaugsmei. Galvaspilsētas ekonomiskā potenciāla un starptautiskās konkurētspējas nostiprināšana, kā arī pilsētas straujās izaugsmes efekta pārnese uz pārējo valsts teritoriju ir arī ES fondu investīciju uzdevums. Kā viena no lielākajām Baltijas reģiona pilsētām Latvijas galvaspilsēta Rīga atrodas unikālā situācijā, lai gūtu ievērojamu labumu no fondu līdzekļiem.
217. *Makroekonomiskā stabilitāte* – valsts makroekonomiskā stabilitāte ir atkarīga no tautsaimniecības spējas saglabāt ekonomiskās izaugsmes tempus un nodrošināt šādas izaugsmes ilgtspēju. Līdz ar to SF un KF investīcijām pamatā ir jābūt vērstām uz produktīvajām nozarēm, kas vidējā un ilgā termiņā var garantēt ieguldījumu ekonomikas kopapjoma pieaugumā. SF un KF intervencei publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumos jāspēlē svarīga loma šo nozaru izmaksu efektivitātes pieaugumā, tādējādi nostiprinot valsts finanšu ilgtspējību. Ilgtspējīgai finanšu politikai svarīgs nosacījums 2007.-2013.gadu periodā būs arī publiskās un privātās partnerības risinājumu pielietojums dažādu sabiedrības interesēm atbilstošu attīstības projektu īstenošanai. Tādēļ īpaši atbalstāmas būtu tās SF un KF līdzfinansētās iniciatīvas, kas papildus publiskajam finansējumam (ES un Latvijas) mobilizē arī privāto finansējumu. Turklāt būs jāīsteno arī virkne iniciatīvu, lai mazinātu milzīgā apjomā ieplūstošo ES fondu izraisīto cenu pieauguma efektu Latvijā, tai skaitā veicot pētījumus par cenu pieauguma iemesliem. Bez tam, Latvijas varas iestādes izvairīsies no lielu iepirkumu vienlaicīgas izsludināšanas, atbalsts uzņēmējdarbībai vairs netiks piešķirts grantu veidā, bet vairāk izmantojot citas dalības formas un metodes, piemēram, finanšu inženierijas mehānismus un citas.
218. *Vienādas iespējas* – jēlkāda veida diskriminācijas dzimuma, rases, etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, seksuālās orientācijas, vecuma dēļ izskaušana un vienādu iespēju nodrošināšana dažādām sabiedrības grupām kā horizontāls princips ir ievērojams visās SF un KF intervences jomās. ESF regulā īpaša uzmanība pievērsta dzimumu līdztiesībai un invalīdu sociālās atstumtības apkarošanai, un Latvija apņemas nodrošināt to, ka vienlīdzīgas iespējas būs horizontālās prioritātes centrālais jautājums. Attīstot un pilnveidojot infrastruktūru (t.sk. transporta, izglītības, kultūrvides, tūrisma, sociālo) nepieciešams nodrošināt vides pieejamību invalīdiem, atbilstoši pieejamas vides kritērijiem.
219. *Ilgspējīga attīstība* – VSID un fondu programmēšanas kontekstā ilgtspējīga attīstība mērķtiecīgi tiek aplūkota kā vides aizsardzība. Dabas resursu saprātīga izmantošana un vides saglabāšana nākamajām paaudzēm ir priekšnoteikums valsts izaugsmei. Tādēļ arī SF un KF īstenošanā jāievēro nepieciešamība saskaņot ekonomisko izaugsmi un dabas resursu izmantošanu, lai tautsaimniecības un sociālie panākumi netiktu gūti uz dabas resursu pārmērīgas izmantošanas un vides kvalitātes pasliktināšanas rēķina. Lai to nodrošinātu, SF un KF ieviešanas gaitā jāveic ietekmes uz vidi novērtējums visām nozīmīgākajām investīcijām infrastruktūrā, jāveicina videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešana SF un KF līdzfinansētos projektos, vides standartu ieviešanu ražošanā, kā arī inovācijas vides jomā.
220. *Informācijas sabiedrība* – informācijas sabiedrības attīstība ir cieši saistīta ar virzību uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku un zināšanu sabiedrību, jo no tās ir atkarīga piekļuve zināšanām kā galvenajam valsts attīstības resursam. Līdz ar to 2007.-2013.gados arī SF īstenošanā svarīga prioritāte ir uzlabot publisko pakalpojumu pieejamību ar IKT palīdzību, izmantojot IKT risinājumus kā līdzekli papildus darba vietu radīšanai, veicinātāju inovācijām un uzņēmējdarbības

attīstībai. Nebūtu pieļaujama „digitālās plaisas” palielināšanās Latvijas sabiedrībā, kad daļai no sabiedrības nav pieejami informācijas un zināšanu resursi attālinātās dzīves vietas, ierobežotu ienākumu vai nepilnīgu prasmju dēļ. Līdz ar to SF atbalstam ir jāpalielina IKT pieejamība gan no infrastruktūras, gan no lietotāju spējas un prasmju izmantot IKT resursus viedokļa.

221. Horizontālo prioritāšu uzraudzībā tiks izmantoti šādi rādītāji:

- Līdzsvarota teritoriju attīstība – teritoriju attīstības indekss (bāzes vērtība 2005.gadā: Rīgas reģions – 1,003, Vidzemes reģions -0,877, Kurzemes reģions -0,431, Zemgales reģions -0,59, Latgales reģions -1,346).
- Rīgas starptautiskā konkurētspēja – IKP uz vienu iedzīvotāju Rīgā % pret vidējo IKP uz vienu iedzīvotāju Baltijas jūras reģiona galvaspilsētās (Kopenhāgenā, Stokholmā, Helsinkos, Viļņā, Tallinā, Rīgā) (bāzes vērtība 2004.gadā: 29%).
- Makroekonomiskā stabilitāte – IKP pieaugums nav mazāks par 3% gadā (bāzes vērtība 2006.gadā: 11.9%).
- Vienādas iespējas – Nodarbinātības līmenis: dzimumu griezumā (bāzes vērtība 2006.gadā 15-64 gadu vecuma grupā: vīrieši – 70,5%, sievietes – 62,3%), vecākiem cilvēkiem (bāzes vērtība 2006.gadā vecuma grupā 55-64 gadi: 53,3%), invalīdiem (bāzes vērtība nodarbināto invalīdu īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā vecuma grupā 15-64 gadi nosakāma ar izvērtējuma palīdzību plānošanas perioda sākumā: indikatīvs novērtējums 40-52%¹⁰).
- Ilgtspējīga attīstība – atjaunojamo enerģijas resursu īpatsvars ir līdzsvarots ar primārajiem enerģijas resursiem (bāzes vērtība 2005.gadā - 35%).
- Informācijas sabiedrība – interneta pieejamība māsaimniecībās procentos no kopējā māsaimniecību skaita (bāzes vērtība 2006.gadā – 42,2%)

2.2.8. Saikne starp stratēģiju un DP

222. Lai sasniegtu iepriekš izklāstītos mērķus, SF un KF investīcijas plānots vadīt ar trīs darbības programmu palīdzību:

- ESF DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība”,
- ERAF DP ”Uzņēmējdarbība un inovācijas”,
- ERAF un KF kopējā DP „Infrastruktūras un pakalpojumi”.

223. Katrā no DP tiks iekļautas prioritātes un pasākumi, kas atbilstoši attiecīgā fonda (KF, ESF, ERAF) specifikai un regulās pieļautajām atbalsta jomām dos ieguldījumu VSID stratēģijas īstenošanai. Kaut arī lielā mērā DP struktūra atbilst VSID stratēģijas 3 tematisko asu struktūrai, tomēr tas neizslēdz iespēju, ka DP tiek iekļauti arī pasākumi, kas atbalsta vairākās tematiskajās asīs izvirzīto mērķu sasniegšanu. Katrai no DP atbilstoši fondu specifikai ir jānodrošina arī izvirzīto horizontālo prioritāšu sasniegšana. Horizontālo prioritāšu ievērošana un īstenošana ir panākama, ieviešot katrā no DP atbilstošus pasākumus vai aktivitātes, izstrādājot specifiskus projektu atlases kritērijus, kā arī nodrošinot horizontālo mērķu sasniegšanas rezultatīvo rādītāju uzraudzību.

224. Tādējādi trīs DP nodrošina mērķu sasniegšanu vairāk nekā vienas tematiskās ass ietvaros, vienlaikus saglabājot skaidru saikni starp DP pasākumu un konkrētu tematisko asi. Tādēļ ir iespējams noteikt līdzekļus, kas piešķirti katrai tematiskajai asij, kā arī noteikt stratēģisko pamatojumam katram DP iekļautajam pasākumam. Trim tematiskajām asīm piesaistīts šāds finansējuma apjoms:

- Tematiskā ass Nr.1 – cilvēku resursu attīstība un efektīva izmantošana saņem 1,14 miljardus EUR no kopējā 4,5 miljardu EUR piešķiruma, tādējādi piesaistot 25,31% finansējuma; finansējuma īpatsvars struktūrfondu līdzekļu ietvaros ir augstāks – 38,34%.
- Tematiskā ass Nr.2 – konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku saņem 0,71 miljardus EUR jeb 15,7% no kopējā piešķiruma.
- Tematiskā ass Nr.3 – publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritoriju līdzsvarotai attīstībai ir vienīgā tematiskā ass, kurā līdzekļi tiek piešķirti no struktūrfondu (ERAF) un Kohēzijas fonda, kuru apjoms veido 2,67 miljardus EUR jeb 58,99% no kopējā finansējuma.

225. Līdzekļu sadalījums pa DP ir šāds:

- ESF DP “Cilvēkresursi un nodarbinātība” - 550 miljoni EUR;
- ERAF DP “Uzņēmējdarbība un inovācijas” - 736 miljoni EUR;
- ERAF un KF DP “Infrastruktūra un pakalpojumi” - 3 243 miljoni EUR.

10 ESF projekta „Invalīdu nodarbinātības un ar to saistīto problēmu izvērtējums sociālās atstumtības mazināšanai” (projekta Nr. VPD1/ESF/NVA/04/GS/3.1.5.3./0001/0010/08) ietvaros veiktais pētījums, Latvijas Invalīdu biedrība, 2006; http://sf.lm.gov.lv/CMS/modules/EReditor/jscripts/tiny_mce/plugins/filemanager/files/esf/invalidu_nodarbinatiba.pdf

2.2.9. Atbalsta koordinācija

226. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordinācija ir būtiska struktūrfondu un Kohēzijas fonda nozaru intervencu savstarpējai saskaņošanai un norobežošanai, kā arī saskaņotības ar horizontālajiem mērķiem nodrošināšanai. Lai nodrošinātu saskaņotību starp trim DP un sasniegtu VSID noteiktos stratēģiskos mērķus, ir izveidoti koordinācijas mehānismi.
227. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu savstarpējo koordināciju nodrošinās vadošā iestāde Finanšu ministrija, kā arī darbības programmu uzraudzības komiteja. Koncentrēts ieviešanas modelis, kur visām darbības programmām ir kopīga vadošā iestāde, veicina iespējami pilnīgāku darbības programmu koordinācijas nodrošināšanu. Darbības programmām izveidota arī kopīga uzraudzības komiteja, kas ļauj iespējami optimāli nodrošināt darbības programmu koordināciju, vienuviet koncentrējot informāciju par visām darbības programmām. Sarunās ar Eiropas Komisijas dienestiem panākta vienošanās par divu apakškomiteju izveidi. Viena no tām strādātu ar ESF, bet otra – ar ERAF un KF jautājumiem.
228. Lai nodrošinātu struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju nepārklāšanos, kā arī situāciju, kad kādai no atbalsta jomām finansējumu nav iespējams saņemt ne no viena finanšu instrumenta, būtiska ir struktūrfondu un Kohēzijas fonda koordinācija ar Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fondu. Īpaši nozīmīgi tas ir, ievērojot kohēzijas politikas mērķu papildinātību ar kopējās lauksaimniecības politikas mērķi par atbilstoša dzīves līmeņa nodrošināšanu lauku iedzīvotājiem.
229. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordināciju ar kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas ieviešanas instrumentiem nodrošinās darbības programmu vadošā iestāde Finanšu ministrija. Darbības programmu sagatavošanas gaitā Finanšu ministrija konsultējās ar minēto nozaru atbildīgo ministriju Zemkopības ministriju par programmēšanas dokumentos iekļaujamajiem pasākumiem un nosacījumiem finansējuma saņemšanai. Programmu ieviešanas gaitā koordinācija tiks nodrošināta, vadošās iestādes pārstāvim piedaloties Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda uzraudzības komitejās (vadības grupās), kā arī Zemkopības ministrijas pārstāvim piedaloties struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu uzraudzības komitejā.
230. Turklāt saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija nodrošina DP koordināciju ar Nacionālo attīstības plānu, savukārt Ekonomikas ministrija - nodrošina DP koordināciju ar Latvijas Nacionālo Lisabonas programmu, tādējādi saskaņojot SF un KF investīcijas ar nacionālā līmeņa politikas plānošanas dokumentiem.

3. DARBĪBAS PROGRAMMU APRAKSTS

3.1. „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, Eiropas Sociālā fonda darbības programma

231. Eiropas Kopienas (EK) līguma 158.pants nosaka vienu no galvenajiem Eiropas Kopienas mērķiem, proti, harmonisku visas Kopienas teritorijas attīstību, stiprinot ekonomisko un sociālo kohēziju. Minētais EK līguma 158.pantā noteiktais mērķis sasaucas ar EK līguma 146.pantu, balstoties uz kuru tika izveidots Eiropas Sociālais fonds, kura galvenais uzdevums ir sniegt atbalstu ekonomiskās un sociālās kohēzijas sasniegšanā cilvēkresursu jomā.
232. Investīcijas cilvēkresuros, veicinot nodarbinātību, attīstot izglītību, sociālo iekļaušanu, sociālo dialogu un sociālo partnerību, veicina ekonomiskās un sociālās kohēzijas un tādejādi – Eiropas Kopienas vispārējās harmoniskas attīstības mērķa sasniegšanu.
233. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs investīcijas cilvēkresursu attīstībā ir atzītas par vienu no galvenajiem atspēriena punktiem ceļā uz Lisabonā nosprausto mērķu sasniegšanu. Eiropas Sociālā fonda kontekstā kā galvenās prioritārās jomas Kopienas stratēģiskās pamatnostādnēs nosaka investīcijas izaugsmei un nodarbinātību veicinošajos faktoros, kā arī labas pārvaldības veicināšanā.
234. Savukārt Latvijas Nacionālā Lisabonas programma kā prioritāras izvirza aktivitātes, kas vērstas uz šādu jautājumu risināšanu - iekļaujoša darba tirgus veicināšanu, ekonomiskās aktivitātes veicināšanu vāji attīstītos reģionos, nedeklarētā darba problēmu, izglītības un apmācību iespēju paplašināšanu.
235. Eiropas Komisijas paziņojumā „Kohēzijas politika izaugsmei un darbavietu atbalsta jomā: Kopienas stratēģiskās pamatnostādnēs 2007.-2013.gadam” publiskās pārvaldes darbības kvalitātes un efektivitātes paaugstināšana tiek uzsvēta kā nozīmīgs aspekts teritoriju ekonomiskajā izaugsmei, sadarbības veicināšanā starp teritorijām.
236. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs un Latvijas Nacionālajā Lisabonas programmā atspoguļotās prioritārās aktivitātes izvirza arī Nacionālais attīstības plāns, kā centrālo mērķi izvirzot indivīda attīstību un tādejādi nosakot, ka valsts attīstībai jāveic tādi pasākumi, kas tieši vai netieši sekmē indivīda un tādejādi – visas sabiedrības – attīstību.
237. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013.gadam nosaka, ka ir nepieciešams pabeigt administratīvi teritoriālo reformu, izveidojot darboties spējīgas vietējās pašvaldības, ir jāpanāk stratēģiskās vadības principu izmantošana pašvaldībās un plānošanas reģionos un jāveicina pašvaldību un reģionu iesaistīšanos sociālajā dialogā.
238. Papildus iepriekšminētajiem stratēģiskajiem dokumentiem Eiropas Savienības un Latvijas politika nodarbinātības veicināšanai un investīcijām cilvēkresuros ir noteikta šādos nozīmīgākajos dokumentos:
- Kopienas Lisabonas stratēģijā,
 - Eiropas Komisijas Mūžizglītības memorandā,
 - Eiropas Komisijas stratēģijā „Ceļvedis līdztiesībai starp sievietēm un vīriešiem 2006.-2010.gadam”,
 - Nacionālajā ziņojumā par sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju,
 - Reģionālās politikas pamatnostādnēs,
 - Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2007.-2013.gadam,
 - Mūžizglītības politikas pamatnostādnēs 2007.-2013.gadam,
 - Augstākās izglītības, zinātnes un tehnoloģiju attīstības vadlīnijās 2002.-2010.gadam,
 - Invaliditātes un tās izraisīto seku mazināšanas politikas pamatnostādnēs 2005.-2015.gadam.

3.1.1. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008.gadam.DP mērķis

239. Lai sekmētu Latvijas tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību (Gēteborgas stratēģija) un sasniegtu LNLN izvirzītos nodarbinātības mērķus, Eiropas Sociālā fonda ietvaros tiks atbalstītas aktivitātes, kas tiks vērstas uz pilnas nodarbinātības sasniegšanu un darbaspēka produktivitātes paaugstināšanu, darba drošības un darbaspēka veselības nodrošināšanu, sociālās vienotības un sociālās iekļaušanas veicināšanu, sociālā dialoga un sociālo partneru kapacitātes stiprināšanu, kā arī izglītības un apmācību nodrošināšanu visos līmeņos un zinātnes attīstību, lai nodrošinātu cilvēkresursu potenciālu atbilstoši darba tirgus vajadzībām un pārietu uz zināšanām balstītu sabiedrību.

3.1.2. DP virzieni

240. DP būs vērsta uz šādām atbalsta jomām:
- Augstākā izglītība un zinātne,
 - Izglītība un prasmes,
 - Nodarbinātības veicināšana un darbaspēka veselības pasākumi,
 - Sociālās iekļaušanas veicināšana,
 - Administratīvās kapacitātes stiprināšana.

3.1.2.1. Augstākā izglītība un zinātne

241. Viens no Latvijas ekonomikas politikas pamatmērķiem ir izveidot efektīvu, konkurētspējīgu un uz zināšanām balstītu ekonomiku. Latvijas ekonomikas attīstībai ir jārada priekšnoteikumi pārejai no ekonomikas modeļa, kas balstās uz mazkvalificēta darbspēka izmantošanu un zemas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu, uz inovatīvo (zināšanu) attīstības modeli. Šī mērķa īstenošanai ir nepieciešams uzlabot augstākās izglītības kvalitāti, nodrošinot darba tirgus prasībām atbilstošu, augstas kvalifikācijas speciālistu sagatavošanu, un veicināt cilvēka potenciāla attīstību zinātnes un pētniecības jomā, kas sniegtu ieguldījumu progresīvu tehnoloģiju, produktu un pakalpojumu izstrādē.
242. Galvenās Latvijā identificētās problēmas augstākās izglītības un zinātnes attīstībai ir:
- nav sistemātiskas analīzes tautsaimniecības vidēja termiņa pieprasījumam profesionālajā un augstākajā izglītībā,
 - nepietiekama augstākās izglītības kvalitāte un augstākās izglītības iestāžu un darba devēju sadarbība, lai nodrošinātu speciālistu sagatavošanu atbilstoši darba tirgus pieprasījumam,
 - zems studējošo īpatsvars dabaszinātnē, tehnoloģiju, inženierzinātnē un veselības jomās,
 - nepietiekams maģistra un doktora studiju programmās studējošo skaits un attiecīgo grādu ieguvušo skaits,
 - akadēmiskā personāla novecošanās un neapmierinošais ieguldījums kvalifikācijas paaugstināšanā,
 - nepietiekams zinātnē un pētniecībā strādājošo skaits, nelabvēlīga strādājošo vecuma struktūra un neproporcionāls sadalījums starp augstākās izglītības un pētniecības sektoru.
 - Augsti kvalificētu speciālistu trūkums, kuri pašlaik strādā ārzemēs un kuru galvenā motivācija – labāki darba apstākļi un profesionālās izaugsmes iespējas. Viņu atgriešanos Latvijā varētu veicināt moderns zinātnes infrastruktūras aprīkojums un konkurētspējīgs atalgojums.
243. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādņēs augstākās izglītības un zinātnes attīstība ir cieši saistīta ar nodarbinātības veicināšanu un tautsaimniecības attīstību, un šī mērķa īstenošanai tiek izvirzīti šādi uzdevumi: izglītības un apmācību sistēmas pielāgošana jaunajām prasībām pēc zināšanām, augstākās izglītības modernizācija un cilvēka potenciāla attīstība zinātnes, pētniecības un jauninājumu jomā.
244. LNLN izglītības attīstības jomā izvirza šādus prioritāros uzdevumus:
- palielināt augstākās izglītības pieejamību, kvalitāti un atbilstību darba tirgus prasībām,
 - veicināt profesionālās, augstākās izglītības un praktiskās apmācības sistēmas modernizēšanu, atbilstošu zināšanu, kvalifikāciju un prasmju apgūšanu valstij un reģioniem nozīmīgās tautsaimniecības nozarēs,
 - veicināt sadarbību starp zinātni, augstāko izglītību un uzņēmējdarbību,
 - nostiprināt augstskolu vadošo lomu zinātnes un pētniecības attīstībā,
 - nodrošināt zinātnes intelektuālā potenciāla attīstību, pilnveidojot doktorantūras grantu sistēmu un radot priekšnoteikumus zinātniskiem pētījumiem.
245. Augstākminētās prioritātes izvirza arī Nacionālais attīstības plāns, uzsverot augstākās izglītības modernizāciju mūsdienu prasībām, kvalitātes un pieejamības paaugstināšanu, zinātnes potenciāla attīstību un integrāciju vienotajā Eiropas zinātnes telpā. VSID izglītības attīstības investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Izglītots un radošs cilvēks (t.sk. Kvalitatīva un pieejama augstākā izglītība, Darbspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus pieprasījumam) un Zinātnes un pētniecības attīstība (t.sk. Akadēmiskās zinātnes izcilība, Akadēmiskās un pielietojamās zinātnes potenciāla atjaunošana).
246. Augstākās izglītības un zinātnes attīstībai galvenos virzienus Latvijā nosaka Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam un Augstākās izglītības, zinātnes un tehnoloģiju attīstības vadlīnijas 2000.-2010.gadam, kā arī citi stratēģiskie Eiropas un Latvijas līmeņa dokumenti.
247. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, Eiropas Sociālais fonds atbalstīs šādus galvenos investīciju virzienus: zinātnes un inovāciju politikas izstrādes un īstenošanas uzlabošana, intelektuālā potenciāla attīstība, sniedzot atbalstu maģistra un doktora studijām un cilvēkresursu piesaīstīšanai zinātnē, tai skaitā, jaunu zinātnisko grupu izveidei pētījumu veikšanai un sadarbības uzlabošanai starp augstskolām, pētniecības centriem un uzņēmumiem, augstākās izglītības kvalitātes un tās atbilstības darba tirgus prasībām uzlabošana, pilnveidojot akadēmiskā personāla kvalifikāciju, studiju programmu saturu un īstenošanas kvalitāti, kā arī nodrošinot kvalificētu speciālistu sagatavošanu tautsaimniecības attīstībai prioritāros virzienos, kā arī augsti kvalificēto speciālistu motivēšana atgriezties Latvijas darba tirgū.

3.1.2.2. Izglītība un prasmes

248. Izglītības attīstība ir vitāla, lai izglītība spētu iet kopsolī ar ekonomisko izaugsmi un apmierinātu tirgus ekonomikas arvien pieaugošās prasības pret profesionālo kvalifikāciju, lai veicinātu līdzsvarotu izaugsmi, cilvēkresursu konkurētspēju, kvalitāti un produktivitāti atbilstoši Lisabonas stratēģijā izvirzītajiem mērķiem. Galvenās Latvijā identificētās problēmas izglītības jomā ir:
- nav sistemātiska tautsaimniecības vidēja termiņa pieprasījuma profesionālajā un augstākajā izglītībā analīzes, darba tirgus prasībām neatbilstoša nacionālā kvalifikāciju sistēma un izglītības programmas,
 - nepietiekama izglītības iestāžu un darba devēju sadarbība, nepietiekams sociālais dialogs reģionālā un nozaru līmenī,
 - ievērojams jauniešu īpatsvars, kas darba tirgū ienāk bez kvalifikācijas un ar izglītības turpināšanai nepietiekamām vispārējām zināšanām un prasmēm,

- nepietiekama jauniešu iesaistīšanās vidējā izglītībā, disproporcija starp vispārējās izglītības un profesionālās izglītības sniegtajām iespējām, zems profesionālās izglītības prestižs un nepietiekama izglītības kvalitāte,
 - nepietiekama profesionālā orientācija un karjeras izglītība jauniešiem,
 - mūsdienu prasībām neatbilstoša vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu kvalifikācija, pedagogu trūkums un novecošanās,
 - nepietiekamas mūžizglītības, pārkvalifikācijas un profesionālās pilnveides iespējas iedzīvotājiem dažādās vecuma grupās,
 - nepietiekama izglītības pieejamība un darba un sociālo prasmju apguves iespējas sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām, tai skaitā nepietiekoši resursi darbam ar izglītojamiem ar funkcionāliem traucējumiem.
249. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs izglītības attīstībai kā centrālais uzdevums tiek izvirzīta kvalitatīvas un pieejamas visu līmeņu izglītības nodrošināšana visā cilvēka mūža garumā, tādējādi sniedzot ieguldījumu nodarbinātības veicināšanā.
250. LNLP izglītības attīstības jomā izvirza šādus prioritāros uzdevumus:
- pilnveidot izglītības kvalitāti un spēju pielāgoties mainīgajām darba tirgus prasībām, sekmēt pašvaldību un darba devēju līdzdalību un atbildību izglītības pieejamības nodrošināšanā,
 - uzlabot visu līmeņu izglītības pieejamību,
 - samazināt no izglītības iestādēm atskaitīto audzēkņu skaitu,
 - attīstīt un pilnveidot mūžizglītības sistēmu.
251. Augstākminētās prioritātes uzsver arī Nacionālais attīstības plāns, papildus īpaši akcentējot uzdevumu attīstīt profesionālo izglītību, jo sevišķi reģionos, līdztekus nodrošinot tās atbilstību darba tirgus prasībām. VSID izglītības attīstības investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem: Izglītoti un radoši cilvēki (t.sk. Kvalitatīva pamatizglītība, obligāta vidējā un pieejama augstākā izglītība, Darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus prasībām un Cilvēka radošā potenciāla pilnvērtīga izmantošana un attīstīšana mūža garumā).
252. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, Eiropas Sociālais fonds atbalstīs šādus galvenos investīciju virzienus: Profesionālās izglītības sistēmas attīstība, tai skaitā profesionālajā izglītībā iesaistīto institūciju un sociālo partneru kapacitātes un savstarpējās sadarbības uzlabošana, profesionālās izglītības un vispārējo prasmju apguves kvalitātes, pieejamības un pievilcības uzlabošana, mācību programmu un pedagogu kompetences pilnveidošana atbilstoši mūsdienu prasībām, tai skaitā IKT prasmju un e-mācību nodrošināšana, un pedagoģiskā personāla atjaunošana, profesionālās orientācijas un karjeras izglītības attīstība, mūžizglītības attīstība un mūžizglītības pieejamības veicināšana, tai skaitā sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām un personām ar funkcionāliem traucējumiem, par izglītības un mūžizglītības politiku atbildīgo institūciju rīcībspējas un sadarbības stiprināšana un atbalsts inovatīviem risinājumiem.

3.1.2.3. Nodarbinātības veicināšana un darbaspēka veselības pasākumi

253. Šī joma ir svarīga valsts attīstībai, jo, attīstot nodarbinātību, tai skaitā uzlabojot darbaspēka veselību, tiek sekmēta vispārējā ekonomiskā attīstība, veicināta izaugsme, konkurētspēja un produktivitāte, kā arī tiek uzlabots sabiedrības un indivīda labklājības līmenis.
254. Nodarbinātības jomā Latvija galvenokārt saskaras ar tādām problēmām kā darbaspēka prasmju un iemaņu neatbilstība mūsdienu darba tirgus prasībām, atsevišķu profesiju darbaspēka nepietiekamība, darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaita samazināšanās, strauja sabiedrības novecošanās un neapmierinošs darbaspēka veselības stāvoklis, tai skaitā augsts arodslimību skaits, augstākais mirstības līmenis ES, neapmierinošs darbaspēka veselības stāvokļa pašnovērtējums, nedeklarētā nodarbinātība, zems pašnodarbināto īpatsvars nodarbināto iedzīvotāju kopskaitā, ievērojamas reģionālās atšķirības, ierobežota darbaspēka profesionālā un ģeogrāfiskā mobilitāte, nepietiekams elastīgu darba formu pielietojums, augsts bezdarba līmenis iedzīvotājiem ar zemu prasmju līmeni, horizontālā profesiju segregācija, kā arī atšķirības darba samaksā par vienādu darbu sievietēm un vīriešiem, nepietiekami attīstīta darba aizsardzības atbalsta un uzraudzības sistēma, nepietiekama administratīvā kapacitāte un vāji attīstītas vietējās partnerības efektīvai un integrētai nodarbinātības politikas ieviešanai.
255. Pamatojoties uz Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, dalībvalstu politikas prioritārajiem virzieniem nodarbinātības jomā jābūt šādiem:
- cilvēku piesaistīšana un noturēšana darba tirgū un sociālās drošības sistēmu modernizēšana,
 - darbaspēka un uzņēmumu pielāgošanās spējas uzlabošana un darba tirgus elastīguma veicināšana,
 - investīciju cilvēkresursos veicināšana, nodrošinot labāku izglītību un attīstot prasmes.
256. Balstoties uz iepriekšminētajiem dalībvalstu politikas prioritārajiem virzieniem un saskaņā ar Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs noteikto, pienācīga uzmanība jāvelta arī investīcijām valsts administrācijas kapacitātes uzlabošanā.
257. LNLP nodarbinātības jomā ir nosauktas šādas prioritātes:
- iekļaujoša darba tirgus veicināšana,
 - ekonomisko aktivitāšu veicināšana vāji attīstītos reģionos,
 - intensīvāka nedeklarētās nodarbinātības problēmas risināšana un iedzīvotāju stimulēšana darboties formālajā ekonomikā.

- izglītības un apmācības, kvalifikācijas iegūšanas un pārkvalifikācijas iespēju paplašināšana.
258. Augstākminētās prioritātes akcentē arī Nacionālais attīstības plāns, papildus īpaši uzsverot uzdevumu mazināt nabadzību un sabiedrības noslāņošanu. VSID nodarbinātības veicināšanas investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Cilvēka radošā potenciāla pilnvērtīga izmantošana un attīstīšana mūža garumā un Iekļaujošs un noturošs darba tirgus (t.sk. Pieeja darba vietām un to dažādība reģionos un Atbalsts nodarbinātības veicināšanai).
259. Latvijas politika nodarbinātības jomā ir cieši saistīta un balstās uz Eiropas Savienības politiku. Atbilstoši Padomes 2005.gada 12.jūlijā apstiprinātajām Integrētajām pamatnostādnēm izaugsmei un nodarbinātībai izstrādāta Latvijas nacionālā Lisabonas programmu 2005.-2008.gadam. Tās neatņemama sastāvdaļa ir nodarbinātības politikas pamatnostādnes, tādējādi saskaņojot Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšanai veicamos pasākumus ar Latvijas sociālekonomisko situāciju un specifiskajām problēmām.
260. Saskaņā ar Latvijas Nacionālo Lisabonas programmu 2005.-2008.gadam viens no Latvijas attīstības ilgtermiņa mērķiem ir tautsaimniecības un cilvēkresursu konkurētspējas palielināšana, kura sasniegšanā būtiska ietekme ir darbaspēka kvalitātes paaugstināšanai, uzlabojot Latvijas iedzīvotāju veselības stāvokli. Nacionālajā attīstības plānā īpašs uzsvars tiek likts uz nepieciešamību uzlabot sabiedrības informētību veselības aprūpes jomā, veidojot sabiedrībā izpratni par veselīgu dzīvesveidu un uzturu, veicināt sadarbību veselības aprūpes jomā ar sociālās atstumtības riska grupām, t.sk. HIV inficētām personām.
261. Pasākums ir ieviešams saskaņā ar Sabiedrības veselības stratēģijas ieviešanas rīcības programmu 2004.-2010.gadam (apstiprināta ar Ministru kabineta 2004.gada 9.marta rīkojumu Nr.150), pamatnostādnēm „Veselīgs uzturs (2003.-2013.)” (apstiprināta ar Ministru kabineta 2003.gada 4.septembra rīkojumu Nr.556) un to ieviešanas plānu (apstiprināts ar Ministru kabineta 2004.gada 10.oktobra rīkojumu Nr.856), Cilvēka imūndeficīta vīrusa (HIV) un AIDS izplatības ierobežošanas programmu 2003.-2007.gadam (apstiprināta ar Ministru kabineta 2003.gada 27.novembra rīkojumu Nr.733) un programmu „Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē 2006.-2015.gadam”, kurā tiek apzinātas tās darbaspēka veselības jomas specialitātes, kur pieprasījums pēc darbiniekiem ir neatliekamāks (apstiprināta ar Ministru kabineta 2006.gada 6.novembra rīkojumu Nr.870).
262. Izvirzītie struktūrfondu atbalsta virzieni atbilst Eiropas Kopienas un Latvijas Republikas politikas plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm.
263. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, Eiropas Sociālais fonds atbalstīs šādus galvenos investīciju virzienus: Latvijas darba tirgū pastāvošo problēmu risināšana, nodarbināto kvalifikācijas paaugstināšana, veicinot darbaspēka vecumā esošo iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšanu, atbalstot pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanu, atbalstot augstas kvalifikācijas darbaspēka piesaisti uzņēmumos, sekmējot dzimumu līdztiesības, darba attiecību un darba drošības principu ievērošanu, sniedzot atbalstu vietējo nodarbinātības veicināšanas plānu īstenošanai, darba tirgus institūciju kapacitātes uzlabošana, inovatīvu risinājumu ieviešana darba tirgū, risinot elastības un drošības darba vietā, un migrācijas jautājumus nodarbinātības kontekstā, kā arī profilaktisku pasākumu īstenošana darbaspēka veselības uzlabošanai, tai skaitā veicinot veselības aprūpes pieejamību sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām, pētījumi un izvērtējumi darbaspēka veselības jomā un veselības aprūpē un veselības veicināšanā iesaistītā personāla kompetences, kvalifikācijas un prasmju uzlabošana.

3.1.2.4. Sociālās iekļaušanas veicināšana

264. Šī joma ir svarīga valsts attīstībai, jo, atbalstot sociālās iekļaušanas pasākumus, tiek veicināta iekļaujoša darba tirgus attīstība, mazināta sabiedrības noslāņošanās, paaugstināta sabiedrības un individa labklājība.
265. Sociālās iekļaušanas jomā Latvijā galvenās identificētās problēmas ir šādas:
- sociālās aprūpes, sociālās un profesionālās rehabilitācijas pasākumu nepietiekamais apjoms, daudzveidība, kvalitāte un pieejamība,
 - nepietiekams profesionāli izglītotu sociālā darba speciālistu skaits sociālajos dienestos un sociālo pakalpojumu sniedzējās institūcijās,
 - invalīdiem un personām ar draudošu invaliditāti ir ierobežota individuālo vajadzību un darbaspēju novērtēšana,
 - nepietiekama izglītības pieejamība un darba un sociālo prasmju apguves iespējas sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām, ekonomiski neaktīviem iedzīvotājiem, personām ar atkarību problēmām.
266. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs sociālās atstumtības jautājumu risināšana tiek cieši sasaistīta ar nodarbinātības veicināšanas politiku. Ar mērķi veicināt integrāciju un cīnīties pret diskrimināciju kā galvenie uzdevumi sociālās atstumtības mazināšanas jomā tiek minēti:
- sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu dalības veicināšana profesionālās izglītības un apmācību programmās,
 - piemērotu rehabilitācijas programmu, sociālo pakalpojumu attīstība,
 - cīņa pret diskrimināciju un iecietības veicināšana, labāka izpratne par daudzveidību darba vidē, organizējot attiecīgas apmācības un informatīvās kampaņas.
267. LNLP sociālās iekļaušanas jomā izvirza šādas prioritātes:
- iekļaujoša darba tirgus veicināšana, lai uzlabotu bezdarbnieku, jo īpaši sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu, konkurētspēju darba tirgū,

- ekonomisko aktivitāšu veicināšana vāji attīstītos reģionos,
 - profesionālās un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamības uzlabošana,
 - sociālā darba speciālistu izglītošana un apmācības.
268. Nacionālajā attīstības plānā papildus iepriekšminēto prioritāro uzdevumu atspoguļojumam īpašs uzsvars tiek likts uz nepieciešamību darboties preventīvi, novēršot vai mazinot sociālās atstumtības cēloņus, proti, iedzīvotāju nabadzību un ienākumu nevienlīdzību, ilgstošo bezdarbu, kā arī reģionālās un pilsētu/lauku atšķirības. VSID sociālās iekļaušanas investīciju virziens atbilst ilgstošā bezdarba mazināšanas un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu iesaistes darba tirgū NAP stratēģijas apakšvirzienam.
269. Nacionālajā ziņojumā par sociālās aizsardzības un sociālās iekļaušanas stratēģiju 2006.-2008. gadam sociālās iekļaušanas jomā izvirzīti šādi uzdevumi:
- lai uzlabotu izglītības un nodarbinātības pakalpojumu pieejamību nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem, sekmēt jauniešu – bezdarbnieku un invalīdu-bezdarbnieku vecumā no 15–25 gadiem darba iemaņas un spējas, sekmēt ieslodzīto un bijušo ieslodzīto-jauniešu nodarbinātību,
 - uzlabot sociālo pakalpojumu pieejamību pensionāriem un ģimenēm ar bērniem, kā arī attīstīt institucionālai aprūpei alternatīvus aprūpes pakalpojumus, tādējādi sekmējot ģimenes locekļu nodarbinātības iespējas.
270. Kopējā sociālās iekļaušanas memorandā izvirzīti šādi nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanas pasākumi:
- ar izglītības iegūšanas iespējām un izglītības kvalitāti saistīto problēmu pārvarēšana;
 - iekļaujoša darba tirgus izveide un nodarbinātības veicināšana;
 - sociālo pakalpojumu attīstība.
271. Sociālās iekļaušanas politikas efektivitātes veicināšanai Latvija kopš 2002.gada bija iesaistīta Kopienas Rīcības programmā cīņai ar sociālo atstumtību (2002-2006) un, lai turpinātu šajā programmā uzsāktās darbības, kopš 2007. gada piedalās Eiropas Kopienas „Nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmā PROGRESS” (2007-2013), tādējādi veicinot nacionālās sociālās iekļaušanas politikas īstenošanu saskaņā ar kopējo Eiropas sociālās iekļaušanas procesu, kura galvenais mērķis ir līdz 2010.gadam būtiski samazināt nabadzību Eiropas Savienībā.
272. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, Eiropas Sociālais fonds atbalstīs šādus galvenos investīciju virzienus: ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju, bezdarbnieku, personu, kas, atgriežoties Latvijā pēc uzturēšanās ārzemēs, saskaras ar grūtībām iekļauties darba tirgū, citu sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu nodarbinātības iespēju paaugstināšana, darbspēju vērtēšanas sistēmas pilnveidošana, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu attīstība personām ar funkcionāliem traucējumiem, bezpajumtniekiem un citām sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām.

3.1.2.5. Administratīvās kapacitātes stiprināšana

273. Administratīvās kapacitātes stiprināšana ir svarīgs priekšnoteikums publiskās pārvaldes un sociālo partneru stabilai, līdzsvarotai un mērķtiecīgai attīstībai, publiskās pārvaldes un publisko pakalpojumu institūciju efektivitātes paaugstināšanai un tādējādi – labas pārvaldības mērķa sasniegšanai, kas veicinās arī labāka regulējuma principu piemērošanu publiskajā pārvaldē, līdz ar to nodrošinot efektīvāku attīstības politiku un Latvijas un Eiropas Savienības mērķu sasniegšanu.
274. Balstoties uz līdzšinējās situācijas analīzi, publiskās pārvaldes administratīvās kapacitātes un pārvaldības jomā kā galvenās problēmas ir identificētas:
- nepietiekama politikas plānošanas sasaiste ar ilgtermiņa politikas plānošanas dokumentiem, īpaši prioritāšu noteikšanas, ietekmes novērtēšanas un finanšu plānošanas aspektos,
 - vāja reģionālās un vietējās pārvaldes līmeņa attīstības plānošanas dokumentu savstarpējā sasaiste, kā arī to sasaiste ar nacionālajā līmenī definētajām valsts attīstības prioritātēm,
 - nepietiekami attīstīta stratēģiskās plānošanas sistēma valsts, reģionālajā un vietējā pārvaldes līmenī,
 - zema izstrādāto teritorijas un attīstības plānošanas dokumentu kvalitāte un vienota skatījuma trūkums uz teritoriju attīstību,
 - nepietiekama publiskajā pārvaldē strādājošo kvalifikācija,
 - attīstības plānotāju trūkums reģionālajā un vietējā līmenī,
 - augsta personāla mainība,
 - vienotas cilvēkresursu vadības sistēmas neesamība,
 - nepietiekama publiskās pārvaldes institūciju iniciatīva kvalitātes vadības sistēmas veidošanā un ieviešanā,
 - sistemātiskas pieejas administratīvo šķēršļu izvērtēšanā un novēršanā trūkums,
 - neapmierinoša publisko pakalpojumu pieejamība un kvalitāte,
 - ierobežotas tālākizglītības programmu pilnveides un dažādošanas iespējas,
 - nepietiekama sadarbība ar sabiedrību un sociāliem partneriem,
 - nepietiekama publiskās pārvaldes iestāžu un augstskolu sadarbība.
275. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādņēs labas pārvaldības veicināšana ir uzsvēta kā neatņemama kohēzijas politikas sastāvdaļa. Saskaņā ar KSP īpaša uzmanība jāpievērš kapacitātes stiprināšanai politikas veidošanas, ieviešanas un ietekmes izvērtēšanas jomā, izvērtēšanas kultūras veidošanā un valsts pārvaldes procesu caurskatāmības veicināšanā.

276. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma izvirza administratīvās kapacitātes stiprināšanu un publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanu par vienu no prioritātēm katras jomas ietvaros.
277. Savukārt Nacionālajā attīstības plānā ir uzsvērts mērķis veidot racionālu valsts un pašvaldību funkciju izpildes struktūru un sadalījumu, skaidri definētas valsts iestāžu un pašvaldību atbildības un atskaitīšanās sistēmas nodrošināšanu, efektīvu vertikālo un horizontālo koordināciju, profesionālu un ētisku civildienestu, efektīvu publisko finanšu vadības sistēmu un prognozējamu valsts institūciju darbību. VSID investīciju virziens „Publiskās pārvaldes un sociālo partneru administratīvās kapacitātes stiprināšana, kā arī labāka regulējuma principu ieviešana publiskajā pārvaldē” atbilst NAP stratēģijas virzienam Laba pārvaldība kā ilgtspējīgas izaugsmes politikas nodrošinājums (t.sk. tā apakšvirzieniem: Plānošanas un prognozēšanas sistēmas pilnveide, Ricībspējīgas pašvaldības un reģioni, Publiskā, nevalstiskā un privātā sektora sadarbība, Integrešanās un Latvijas nacionālo interešu pārstāvēšana starptautiskajos procesos), kā arī daļēji - Infrastruktūra un pakalpojumi dažādiem cilvēku darbības veidiem un dzīves stiliem.
278. Reģionālās politikas pamatnostādnes ir noteikti vairāki virzieni politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai, kas nosaka nepieciešamību stiprināt plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību darbības un plānošanas kapacitāti, t.i. veidot un īstenot savstarpēji koordinētu nozaru un reģionālo politiku; izveidot sadarbības mehānismus reģionālās attīstības jomā, sniegt atbalstu reģionālā un vietējā līmeņa institūcijām to kapacitātes paaugstināšanā.
279. Valsts pārvaldes attīstības politiku laika posmam līdz 2013.gadam nosaka Valsts pārvaldes reformas stratēģija 2001.-2006.gadam, Valsts pārvaldes reformas stratēģijas ieviešanas programma, Valsts pārvaldes reformas stratēģijas ieviešanas rīcības plāns, Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnes, Konceptija par stratēģiskās plānošanas un vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešanu valsts pārvaldē, MK rīkojums „Par vidēja termiņa budžeta mērķiem un prioritārajiem attīstības virzieniem 2008.-2010.gadam”, Rezultātu un rezultātīvo rādītāju pamatnostādnes, kā arī Konceptija par valsts sektorā strādājošo vienoto darba samaksas sistēmu.
280. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, Eiropas Sociālais fonds investēs šādos galvenajos atbalsta virzienos: labāka regulējuma politikas instrumentu un metožu attīstība un pilnveidošana, vērtējot politiku ietekmi tādās jomās kā, piemēram, budžeta un finanšu politika, industrijas un pakalpojumu politika, uzņēmējdarbības politika, reģionālā politika, publiskās pārvaldes politika, 3. līmeņa (augstākā) izglītība un inovācijas, kā arī tieslietu politika un sociālā politika, un uz vērtējumā iegūto rezultātu bāzes pilnveidojot politikas plānošanas un ieviešanas sistēmu. Līdztekus politikas plānošanas un ietekmes novērtēšanas pilnveidošanai tiks veiktas aktivitātes administratīvo šķēršļu samazināšanai, valsts pārvaldes iestāžu pakalpojumu kvalitātei, valsts pārvaldes iestāžu darbības kvalitātes un efektivitātes paaugstināšanai, jo īpaši, nodokļu administrēšanas un finanšu plānošanas, vadības un uzskaites, kā arī sociālo pakalpojumu sniegšanas jomās. Kā viens no galvenajiem Eiropas Sociālā fonda atbalsta virzieniem ir paredzēta arī cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana gan publisko varu realizējošajās institūcijās, gan arī sociālajiem partneriem, nevalstiskās organizācijās, plānošanas reģionos un vietējās pašvaldībās (novados), kas izveidosies administratīvi teritoriālās reformas rezultātā.
281. Eiropas Sociālā fonda ietvaros tiks sniegts atbalsts plānošanas reģioniem, pilsētu un novadu pašvaldībām administratīvās un attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšanai, veicinot efektīvas publiskās pārvaldes vajadzībām atbilstošu speciālistu piesaisti un attīstības plānošanas dokumentu kvalitatīvu izstrādi un sadarbības tīklu veidošanu.

3.1.3. DP ieviešana

282. Darbības programmu līdzfinansē Eiropas Sociālais fonds.
283. Darbības programmas finansējums veidots no 100% ESF piešķiruma.
284. Darbības programmas vadošā iestāde ir Finanšu ministrija, savukārt starpniekinstitūciju funkcijas veic šādas atbildīgās iestādes – Labklājības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Veselības ministrija, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Valsts kanceleja, Ekonomikas ministrija un Finanšu ministrija. Atbildīgo iestāžu kompetence darbības programmas ietvaros noteikta atbilstoši to politikas veidošanas kompetencei nacionālajā līmenī.

3.2. „Uzņēmējdarbība un inovācijas”, eiropas reģionālās attīstības fonda darbības programma

285. EK Līguma 158.pants nosaka harmonisku visas teritorijas attīstību un ekonomiskās un sociālās kohēzijas stiprināšanu par vienu no galvenajiem Kopienas mērķiem. Lai sasniegtu šo mērķi, visefektīvāk ir atbalstīt ekonomiskās aktivitātes uzlabošanu un uzņēmējdarbības attīstību – jaunu uzņēmumu rašanos un attīstību, un esošo uzņēmēju produktivitātes paaugstināšanu. Papildus tam valstij ir jāatbalsta inovatīvās uzņēmējdarbības aktivitātes, kas dotu iespēju, izmantojot valsts ierobežotus resursus, sasniegt atbilstošu labklājības līmeni pārskatāmajā laikā.
286. KSP piešķir lielu nozīmi uzņēmējdarbības attīstībai un inovāciju un P&A potenciāla uzlabošanai kā izaugsmes stratēģijas pamatelementiem. Tiek uzsverts, ka tikai mainot tautsaimniecības struktūru, pārejot uz inovatīvu un augstas pievienotās vērtības ražošanu, var panākt Lisabonas Padomes nospraustos mērķus.
287. LNLP uzsver P&A un uzņēmumu veidošanas noteicošo lomu tautsaimniecības attīstībā. Programmas analīze konstatē pozitīvas tendences MVU attīstībā, tomēr atzīmē neapmierinošu uzņēmējdarbības vides attīstību lielākajā daļā Latvijas teritorijas. Tiek izdarīts secinājums, ka inovāciju sistēma ir vāji attīstīta un nenodrošina pienācīgu valsts konkurētspēju.
288. NAP konstatē virkni trūkumu zinātnes un inovāciju sistēmas darbībā un zemu vērtē kopējo inovāciju stāvokli Latvijā, kā arī secina, ka uzņēmējdarbības vide ir nekvalitatīva un pastāv liels skaits šķēršļu uzņēmējdarbības uzsākšanai, t.sk. administratīvi, finanšu, personāla, publiskās infrastruktūras trūkumi un citi ierobežojoši faktori.

3.2.1. DP mērķis

289. Lai nodrošinātu tuvināšanos ES vidējam labklājības līmenim, izmantojot Latvijai pieejamos resursus, fondi sniegs atbalstu zinātnes, inovācijas un uzņēmējdarbības attīstībai, veicinot P&A tehnoloģiju pārnesei, stiprinot P&A atbalsta un zinātnes infrastruktūru, sekmējot praktiskas ievirzes pētījumus, veicinot sadarbību starp uzņēmējiem un pētniekiem, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanos un atvieglojot pieeju finanšu resursiem.

3.2.2. DP virzieni

290. DP darbība tiks veikta šādos investīciju virzienos:

- zinātne un inovācijas,
- finanšu pieejamība,
- uzņēmējdarbības veicināšana.

3.2.2.1. Inovāciju un zinātnes potenciāla attīstība

291. Atbalsts zinātnei, lietišķai pētniecībai un inovācijām ir svarīgs tautsaimniecības attīstības un konkurētspējas uzlabošanas instruments. Lietišķie pētījumi un inovācijas sekmē kā valsts konkurētspēju globālajā ekonomikā, tā arī komercsabiedrību konkurētspēju, piedāvājot tirgum progresīvas tehnoloģijas, produktus un pakalpojumus.
292. Galvenās inovāciju un zinātnes potenciāla attīstības problēmas Latvijā ir:
- nepietiekama sadarbība starp privāto sektoru un zinātniskajiem institūtiem, zinātniekiem un augstākās izglītības iestādēm,
 - nepietiekams lietišķo pētījumu skaits un vāji attīstīta tehnoloģiju pārnese,
 - zems starptautiski atzītu publikāciju (SCI) un pieteikto starptautisko patentu skaits,
 - ierobežotas zināšanu komercializācijas iespējas un prasmes,
 - nepietiekamas (valsts un privātās) investīcijas P&A un nepietiekama finanšu resursu pieejamība inovatīvu ideju attīstīšanai līdz gatavam produktam (priekšizpēte, tehniskā izstrāde, testēšana u.c.),
 - novecojusi zinātniskā infrastruktūra, neapmierinoša inovāciju atbalsta infrastruktūra, nepietiekams moderni aprīkoti laboratoriju skaits tehnoloģiskas ievirzes projektu realizācijai,
 - zems inovatīvo uzņēmumu skaits,
 - nelīdzsvarots zinātniskā potenciāla izvietojums Latvijas teritorijā.
293. KSP norāda, ka atbalstāmās aktivitātes inovāciju aktivitāšu veicināšanai ir šādas:
- sadarbības uzņēmumu starpā un ar publiskiem pētījumu centriem veicināšana,
 - MVK P&A aktivitāšu atbalsts, nodrošināt MVK pieeju P&A pakalpojumiem,
 - reģionu pārrobežu un starptautiskās sadarbības veicināšana P&A uzlabošanai,
 - P&A kapacitātes uzlabošana nozarēs ar augstu potenciālu, nodrošinot mūsdienīgu infrastruktūru, t.sk. arī IKT.
294. LNLP rosina veikt šādus P&A un inovācijas stimulējošus pasākumus:
- nostiprināt zinātnes intelektuālo potenciālu un attīstīt lietišķos pētījumus inovatīvo tehnoloģiju jomā, radīt priekšnoteikumus zinātniskiem pētījumiem nozarēs, kurās ir atbilstošs potenciāls un attīstības perspektīvas,

- uzlabot inovāciju atbalsta struktūras un valsts attīstības programmas, izveidojot tehnoloģiju aģentūru, atbalsta shēmas, izstrādājot valsts programmu intelektuālā īpašuma aizsardzībai, kā arī īstenojot pasākumu kopumu uzņēmēju izpratnes veidošanai par rūpnieciskā īpašuma un tā aizsardzības nozīmīgumu,
 - atbalstīt zināšanu un tehnoloģiju pārnesei, sekmēt inovatīvu produktu un tehnoloģiju izstrādi ar tehnoloģisko inkubatoru izveides un darbības programmu palīdzību, un turpināt tehnoloģiju pārneses tīkla veidošanu, izstrādājot un realizējot atbalsta programmu uzņēmējdarbības inkubatoru izveidei, industriālo (zinātnes un tehnoloģiju) parku izveidi, kā arī investīciju piesaistei reģionam.
295. Nacionālajā attīstības plānā ir norādīts, ka viens no galvenajiem kavējošajiem faktoriem lietišķās pētniecības attīstībai, pētniecības rezultātu komercializācijai un inovatīvas komercdarbības attīstībai Latvijā ir zemās valsts un privātā sektora investīcijas pētniecībā un attīstībā. VSID inovāciju un zinātnes potenciāla attīstības investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem:
- uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība (t.sk. pielietojamās zinātnes komercializācija, inovācijas un tehnoloģiju pārnese, zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai, jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana, radošo industriju attīstīšana),
 - zinātnes un tehnoloģiju attīstība (t.sk. akadēmiskās zinātnes izcilība, akadēmiskās un pielietojamās zinātnes potenciāla atjaunošana, zinātniskās infrastruktūras modernizācija institūtos un augstskolās).
296. Bez jau minētajiem stratēģiskajiem un plānošanas dokumentiem izpētes un zinātnes potenciāla attīstību nosaka vairāki Eiropas līmeņa un Latvijas politikas dokumenti – Konkurētspējas un inovāciju nacionālā programma, kā arī Nacionālā inovāciju programma 2003.-2006.gadam un Latvijas Nacionālā Lisabonas programma.
297. Lai kompleksi risinātu zinātnes attīstības un komercializācijas problēmu, galvenā uzmanība tiks pievērsta šādiem jautājumiem:
- zinātnes potenciāla attīstība Latvijas perspektīvajās zinātnes nozarēs, t.sk. sekmējot starptautisko sadarbību,
 - inovācijas, zinātnes un tehnoloģiju infrastruktūras izveide un attīstība, galvenokārt balstoties uz esošo zinātnisko institūtu un augstskolu potenciālu,
 - koordinētas tehnoloģiju pārneses sistēmas izveidošana,
 - atvieglota pieeja finansējumam un grantiem jaunu uz zināšanām balstītu uzņēmumu izveidei,
 - atbalsts klasteru un kompetences centru izveidei, pētniecisko laboratoriju izveidei un modernizācijai,
 - atbalsts jaunu un inovatīvu produktu ražošanas iekārtu un aprīkojuma iegādei,
 - P&A veicināšana privātajā sektorā, veicot informatīvas kampaņas un nodrošinot pieeju finansējumam.

3.2.2.2. Finanšu pieejamība

298. Finanšu resursu pieejamība ir svarīga ekonomikas attīstībai, jo investīcijas komercdarbībā ļauj paaugstināt tautsaimniecības efektivitāti un konkurētspēju, nodrošināt straujāku augšupeju. Pieeja apgrozāmajam un kapitāla finansējumam ir nozīmīgs šķērslis uzņēmējdarbības aktivitātes un konkurētspējas palielināšanai maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī uzņēmējdarbības uzsācēju vidū, it sevišķi inovatīviem un strauji augošiem uzņēmumiem. Pie tam grūtības saistībā ar ārējā finansējuma pieejamību ir sevišķi izteiktas ārpus Rīgas.
299. Galvenās finanšu pieejamības problēmas ir:
- nepietiekams uzņēmējdarbības attīstībai pieejamo finanšu instrumentu klāsts,
 - augstas prasības pēc nodrošinājuma komercbankās,
 - nepietiekoša pieeja finansējumam uzņēmējdarbības uzsācējiem.
300. KSP nosaka, ka viens no zināšanu un inovāciju veicināšanas procesa pamatelementiem ir arī atvieglota finanšu līdzekļu pieejamība. KSP pamatnostādnes nosaka, ka:
- jāatbalsta ārpusdotāciju finanšu instrumenti, piemēram, aizdevumi, nodrošināts parādsaistību finansējums subordinētām parādsaistībām, konvertējami instrumenti (pamatkapitāla parādsaistības) un riska kapitāls (piemēram, sākumkapitāls un riska kapitāls). Dotācijas jāizmanto tādu infrastruktūru izveidei un uzturēšanai, kas atvieglina piekļuvi finanšu līdzekļiem (piemēram, tehnoloģiju pārneses aprīkojums, inkubatori, privāto investoru tīklojumi, investīciju sagatavošanas programmas). Atbalstu var sniegt arī garantiju un savstarpēju garantiju mehānismiem, jo īpaši ar nolūku atvieglināt MVU piekļuvi mikrokreditiem,
 - jāizstrādā integrēta pieeja, kas vienlaicīgi atbalsta jauninājumus, to pārveidošanu jaunā komercdarbības veidā un piekļuvi riska kapitālam.
301. LNLPI identificē vairākas būtiskas risināmās problēmas finansējuma pieejamības jomā:
- riska kapitāla pieejamības sekmēšana,
 - veicināt kredītresursu pieejamību ar garantiju palīdzību,
 - nodrošināt finansējuma piešķiršanu uzņēmējdarbības attīstības agrīnajā stadijā,
 - izstrādāt tehnoloģiju inkubatoru programmu, kuras mērķis būtu veicināt jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu izveidi un attīstību.
302. Arī NAP konstatē, ka, neskatoties uz labvēlīgu nodokļu sistēmu, uzņēmējdarbības uzsākšana ir apgrūtināta, un paredz izstrādāt virkni pasākumu šādu būtisku MVK un eksporta uzlabošanas problēmu risināšanai: mainīgais uzņēmējdarbības regulējums, finanšu pieejamība (investīciju un apgrozāma kapitāla), cilvēkresursu trūkums, zināšanu trūkums inovāciju radīšanai, ierobežota uzņēmumu sadarbība. Līdz ar to VSID uzņēmējdarbības veicināšanas

investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība (t.sk. zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai, jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana, radošo industriju attīstīšana).

303. Lai kompleksi veicinātu dažāda finansējuma veida pieejamību uzņēmējdarbības attīstībai, galvenā uzmanība tiks pievērsta šādiem jautājumiem: tehnoloģiju inkubatoru izveide (kuru mērķis ir veicināt jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu izveidi un attīstību), garantiju, aizdevumu instrumentu un riska kapitāla finansējuma attīstība, kā arī cita ārējā finansējuma pieejamības veicināšana.

3.2.2.3. Uzņēmējdarbības veicināšana

304. Valsts stabilai ilgtermiņa izaugsmei ir nepieciešama esošo uzņēmumu darbības paplašināšana, kā arī jaunu uzņēmumu veidošana. Atvērtās ekonomikas un brīvās resursu kustības apstākļos ir jānodrošina uzņēmējdarbības vides pievilcīgums un konkurētspēja.

305. Nozīmīgākās Latvijas uzņēmējdarbības problēmas ir:

- zema uzņēmējdarbības aktivitāte,
- liela daļa uzņēmumu ražo pamatā iekšējām (Latvijas) tirgum,
- mazs uzņēmumu īpatsvars darbojas nozarēs ar augstu pievienoto vērtību un zemu dabas resursu patēriņu,
- uzņēmumi nepietiekošā apjomā izgatavo gala patēriņa produktus (konkurē industriālajā tirgū ar salīdzinoši zemas pievienotās vērtības produktiem),
- nepievilcīga infrastruktūra uzņēmējdarbības attīstībai reģionos,
- neelastīgs uzņēmējdarbības veicināšanas finanšu instrumentu klāsts.

306. KSP nosaka, ka dalībvalstīm ir jāveicina uzņēmējdarbība un jāatbalsta inovācijas, vienlaicīgi ievērojot konkurences regulējumu. KSP ierosina:

- padarīt P&A inovāciju un izglītības piedāvājumu efektīvāku un pieejamāku uzņēmumiem, it īpaši MVK,
- uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumu nodrošināšanu,
- veicināt uzņēmējdarbību, atbalstot jaunu uzņēmumu veidošanu, motivējot P&A iesaistītos dibināt uzņēmumus.

307. LNLK konstatē Latvijas atpalcību virknē būtiskāko uzņēmējdarbības rādītāju un situācijas uzlabošanai paredz:

- sektorālo nozaru politikas iniciatīvu izstrāde un analīze, ņemot vērā dažādu nozaru specifiskās problēmas, t.sk. veicināt klasteru attīstību,
- veicinot lauku ekonomikas diversifikāciju un tam labvēlīgu nosacījumu un nepieciešamās infrastruktūras izveidi.

308. Arī NAP konstatē, ka, neskatoties uz labvēlīgu nodokļu sistēmu, uzņēmējdarbības uzsākšana ir apgrūtināta, un paredz izstrādāt virkni pasākumu šādu būtisku MVK un eksporta uzlabošanas problēmu risināšanai: mainīgs uzņēmējdarbības regulējums, cilvēkresursu trūkums, inovāciju radīšanai nepieciešamo zināšanu trūkums, ierobežota uzņēmumu sadarbība. VSID uzņēmējdarbības veicināšanas investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība (t.sk. zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai, jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana, radošo industriju attīstīšana, dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana).

309. Bez jau iepriekš minētajiem stratēģiskajiem un plānošanas dokumentiem uzņēmējdarbības veicināšanas politiku nosaka vairāki Eiropas līmeņa un Latvijas politikas dokumenti – Konkurētspējas un inovāciju nacionālā programma, Tautsaimniecības vienotā stratēģija, Latvijas Ilgtermiņa ekonomiskā stratēģija un Latvijas Rūpniecības attīstības pamatnostādnes.

310. Uzņēmumu veidošanas un uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai ERAF sniegs finanšu atbalstu uzņēmējdarbības aktivitātes celšanai, uzņēmējdarbības attīstībai, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmējdarbībai reģionos, veicinās starpnozaru sadarbību, klasteru attīstību un piekļuvi ārējiem tirgiem, kā arī atbalstīs pievienotās vērtības palielināšanu ražošanā.

3.2.3. DP ieviešana

311. Darbības programmu līdzfinansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds.

312. Darbības programmas finansējums veidots no 30,19% ERAF piešķiruma.

313. Vadošās iestādes funkcijas pilda Finanšu ministrija, starpniekinstitūcijas funkcijas nodrošinās šādas atbildīgās iestādes - Izglītības un zinātnes ministrija, Ekonomikas ministrija un Finanšu ministrija atbilstoši to politikas veidošanas kompetencei nacionālajā līmenī.

3.3. „Infrastruktūra un pakalpojumi”, eiropas reģionālās attīstības fonda un kohēzijas fonda darbības programma

314. Investīcijas infrastruktūrā ir viens no būtiskākajiem investīciju virzieniem, kas sekmē mazāk attīstīto reģionu sociālekonomisko rādītāju izlīdzināšanos – infrastruktūra ir tautsaimniecības un sabiedrības mugurkauls, un no šī pamata izturības ir atkarīga iespēja panākt ātru, ilgtspējīgu un sabalansētu attīstību.
315. Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes atzīmē valsts infrastruktūras un reģionālās pievilcības nozīmi ekonomikas attīstībā un uzsver, ka jaunajām ES dalībvalstīm ir īpaši lielas infrastruktūras investīciju vajadzības.
316. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma īpaši uzsver vides, transporta un enerģētikas infrastruktūras nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā, kā arī investīcijas informācijas sabiedrības izveidē, ieviešot e-pārvaldi.
317. NAP sniedz detalizētu informāciju par infrastruktūras stāvokli un tās kvalitātes ietekmi uz citu tautsaimniecības jomu attīstību, pasvīturojot reģionālās atšķirības, kas ir vērojamas vairāku infrastruktūras veidu pieejamībā un kvalitātē.
318. Vienotā programmdokumenta ietvaros 2004.-2006.gada plānošanas periodā atbalstītas investīcijas vides infrastruktūras uzlabošanā, pieejamības un transporta sistēmas attīstībā, informāciju un komunikāciju tehnoloģiju attīstībā, kā arī izglītības, veselības aprūpes un sociālajā infrastruktūrā. Tāpat Kohēzijas fonds 2004.-2006.gada plānošanas periodā atbalsta investīcijas liela mēroga vides un transporta infrastruktūras projektos.
319. Darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi” tiek līdzfinansēta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda.

3.3.1. DP mērķis

320. Lai nodrošinātu nepieciešamu pamatu ātrai, ilgtspējīgai un sabalansētai attīstībai (Gēteborgas stratēģija), fondi atbalstīs investīcijas publiskās infrastruktūras un pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanā, līdzfinansējot ieguldījumus transporta, vides, enerģētikas, IKT, kultūras un tūrisma, mājokļa energoefektivitātes, pilsētu attīstības, kā arī izglītības un sociālajā infrastruktūrā un risinot citus ar infrastruktūras un pakalpojumu pieejamību saistītus jautājumus, kas būtiski apgrūtinā ES un Latvijas reģionālās attīstības mērķu sasniegšanu. Fondi īpaši atbalstīs iniciatīvas, kas papildus publiskajam finansējumam (ES un Latvijas) mobilizē arī privāto finansējumu un sekmē publiskā finansējuma lietderīgāku izmantošanu, t.i. valsts un privātās partnerības mehānismu izmantošanu.

3.3.2. DP virzieni

321. Darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi” vērsta uz šādiem investīciju virzieniem:

- transports,
- vide,
- enerģētika,
- informācijas un komunikāciju tehnoloģijas,
- izglītības infrastruktūra,
- sociālā infrastruktūra,
- kultūrvides sociālekonomiskais potenciāls,
- tūrisms,
- pilsētvides un pilsētregionu attīstība.

3.3.2.1. Transports

322. Investīcijas transporta jomā ir būtiskas, jo efektīva, pieejama un konkurētspējīga transporta sistēma ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem valsts ekonomiskās izaugsmes un ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai.
323. Latvijas transporta sistēmas galvenās problēmas saistāmas ar autoceļu un dzelzceļa infrastruktūras augsto nolietojumu, nepietiekamo caurlaides spēju atsevišķos posmos, ostu pievedceļu un starptautiskās lidostas „Rīga” nepietiekamo kapacitāti, neatbilstošu satiksmes drošības līmeni, nekonkurētspējīgu sabiedrisko transportu. Būtiskākās satiksmes problēmas ir infrastruktūras nolietojums, neefektīvi tiltu pieslēgumi ielu tīklam, vāja satiksmes organizācija un novecojuši satiksmes regulēšanas tehniskie līdzekļi.
324. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnes uzsvērts, ka efektīvas, elastīgas un drošas transporta infrastruktūras nodrošināšana uzskatāma par obligātu priekšnosacījumu ekonomiskajai attīstībai, jo tā veicina reģionu izaugsmes potenciālu, nodrošinot personu un preču kustību. Turklāt Eiropas mēroga transporta infrastruktūras izveide, īpašu uzmanību pievēršot pārrobežu projektiem, ir nozīmīga augstākai nacionālo tirgu integrācijai, īpaši paplašinātas ES kontekstā.
325. KSP turpmākās darbības vadlīnijas ietver:
 - prioritāru uzmanību 30 Eiropas nozīmes projektiem, TEN projektiem, pārrobežu savienojumiem,

- investīcijas sekundāros savienojumos reģionālā līmenī,
 - atbalstu dzelzceļa infrastruktūrā, izveidojot Eiropas mēroga savietojamu tīklu,
 - videi draudzīga un ilgtspējīga transporta tīkla veicināšanu,
 - ar dabiskiem šķēršļiem norobežotu teritoriju savienošanu ar TEN-T,
 - jūras pārvadājumu attīstību.
326. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma kā turpmāko gadu prioritāros uzdevumus izvirza:
- nodrošināt valsts autoceļu tīkla stāvokļa uzlabošanu un paaugstināt ceļu un tiltu caurlaides spēju atbilstoši ES prasībām, uzlabojot finansējuma sistēmu un palielinot valsts 2. šķiras autoceļu uzturēšanas un attīstības finansēšanu, lai veicinātu novadu attīstību,
 - uzlabot un attīstīt kvalitatīvus starptautiskos transporta koridorus,
 - izveidot integrētu pasažieru pārvadājumu sistēmu, izveidojot jaunu, efektīvu sabiedriskā transporta pārvaldes sistēmu, nosakot dažādu transporta veidu lomu sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanā un izveidojot vienotu un racionālu sabiedriskā transporta maršruta tīklu,
 - uzlabot starptautisko transporta koridoru kvalitāti un attīstību, paaugstināt ceļu un tiltu caurlaides spēju atbilstoši ES prasībām, lai pildītu Veronas deklarācijā noteikto ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaita samazinājumu līdz 2010. gadam par 50% salīdzinājumā ar 2002. gadu,
 - izveidot efektīvu, drošu, konkurētspējīgu, videi draudzīgu, sabalansētu un multimodālu transporta sistēmu, kas ir integrēta Eiropas transporta sistēmā, nodrošina valsts ekonomiskās un sociālās vajadzības pēc pasažieru un kravu pārvadājumiem iekšzemē un starptautiskajā satiksmē.
327. Lai arī visā valsts teritorijā līdz šim ir veikti investīciju ieguldījumi infrastruktūras kvalitātes uzlabošanā no dažādiem finanšu avotiem, Nacionālajā attīstības plānā tiek atzīts, ka joprojām ir vērojama nepietiekoša pakalpojumu pieejamība, īpaši lauku teritorijās. Turklāt teritoriālās reformas trūkums apgrūtina plānot infrastruktūras elementus kopējā valsts kontekstā. VSID transporta investīciju virziens atbilst Multimodālas, integrētas, iedzīvotājiem pieejamas un droša transporta sistēmas NAP stratēģijas apakšvirzienam.
328. Nacionālajā attīstības plānā iekļautie nepieciešamie pasākumi:
- nepieciešams paaugstināt TEN autoceļu tīklā esošo ceļu segas un tiltu caurlaides spēju,
 - uzlabot satiksmes drošību vietās, kur ievērojamas transporta plūsmas šķērso apdzīvotu vietu centrus,
 - paredzot investīcijas Austrumu-Rietumu dzelzceļa koridora attīstībai, nepieciešams turpināt iesāktos dzelzceļa attīstības projektus, kas saistīti ar sliežu ceļu attīstību un dzelzceļa kustības drošības paaugstināšanu un realizēt jaunus projektus,
 - attīstības perspektīvas ir galveno dzelzceļa koridoru iecirkņu elektrifikācija un elektrificēto iecirkņu vilces elektroapgādes sistēmu modernizācija, atsevišķu dzelzceļa posmu un staciju caurlaides spējas palielināšana.
329. 2004.-2006. gada plānošanas periodā Kohēzijas fonda ietvaros atbalstīti transporta infrastruktūras projekti *Via Baltica* ceļa posmos. Savukārt vienotā programmdokumenta ietvaros atbalsts sniegts pirmās kategorijas autoceļu infrastruktūras rekonstrukcijai, savstarpēji savienojot galvenos ekonomiskās attīstības centrus un pievienojot tos TEN-T tīklam, tāpat atbalstīta transporta sistēmas efektivitātes uzlabošana pilsētu teritorijās, mazo ostu atjaunošana, pasažieru vilcienu ritošā sastāva remonts.
330. Nepieciešamie pasākumi transporta attīstības sekmēšanā ir vērojami uz starptautisko transporta koridoru kvalitātes uzlabošanu un attīstību, valsts autoceļu tīklu stāvokļa uzlabošanu un valsts pirmās šķiras autoceļu atbilstības nodrošināšanu, ceļu un tiltu nestspēju paaugstināšanu atbilstoši ES prasībām, publiskā transporta attīstību, efektīvas un integrētas pasažieru pārvadājumu sistēmas izveidi, dzelzceļa infrastruktūras tālāku attīstību, tai skaitā elektrifikāciju, Latvijas ostu infrastruktūras attīstību un konkurētspējas paaugstināšanos, pilsētu transporta sistēmas optimizāciju un lidostu infrastruktūras attīstības nodrošināšanu.

3.3.2.2. Vide

331. Šī joma svarīga Latvijas kā reģiona attīstībai, jo tā ietekmē vispārējo dzīves kvalitāti un attīstības iespējas. Investīcijas vides infrastruktūrā ir jāišteno, lai būtiski uzlabotu sniegto pakalpojumu pārklājumu, kvalitāti, izmaksu efektivitāti un ilgtspējību. Savukārt tādas būtiskas vides jomas prioritātes, kā klimata pārmaiņu un gaisa piesārņojuma samazināšanas īstenošana iespējama, izvirzot šādas vides aizsardzības prasības investīcijām, kuras veic enerģētikas, transporta un lauksaimniecības nozarē. Vides infrastruktūras attīstība ietver sevī:
- ūdenssaimniecību,
 - sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu,
 - dabas aizsardzību,
 - vēsturiski piesārņoto teritoriju sanāciju,
 - vides risku samazināšanu.
332. Lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību un vides kvalitātes uzlabošanu, ir nepieciešama atbilstoša monitoringa un kontroles sistēma, attiecīgi veicot tās pilnveidošanu.
333. Latvijā galvenās problēmas ūdenssaimniecības jomā ir nepietiekama iedzīvotāju apgāde ar tīru dzeramo ūdeni no centralizētas ūdensapgādes sistēmas, nolietota, neatbilstoša un neefektīva notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēma un neattīrīto notekūdeņu izplūde vidē. Atkritumu apsaimniekošanā galvenās problēmas ir nepietiekama

atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamība, liels nelielo atkritumu izgāztuvju skaits un to negatīva ietekme uz vidi, nepietiekami vidi droša sadzīves un bīstamo atkritumu infrastruktūra, nepietiekamas atkritumu utilizācijas un pārstrādes iespējas, vēsturiski piesārņoto teritoriju negatīvā ietekme uz vidi, apdraudot iedzīvotāju veselību, ja piesārņojums nonāk pazemes un virszemes ūdeņos. Valstī trūkst arī vispusīga situācijas izvērtējuma saistībā ar vides un tehnoloģiskajiem riskiem, nav identificēti visi vidi bīstamie objekti un faktori. Līdztekus nepieciešamībai ieviest ES normatīvajos aktos noteiktās prasības un mērķus attiecībā uz vides aizsardzību, svarīgi ir panākt, lai šīs investīcijas ne tikai palielinātu atsevišķu valsts teritorijas daļu ekonomisko pievilcību investoriem un apmeklētājiem, bet arī garantētu nepieciešamās dzīves kvalitātes prasības tās iedzīvotājiem. Latvijā nav pietiekami attīstīta ekotūrisma infrastruktūra bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Augu un dzīvnieku kolekcijas izvietotas nepiemērotās telpās un nepiemērotos apstākļos, kas neveicina ne to saglabāšanos, ne arī sabiedrības informēšanas un izglītošanas vajadzības.

334. Kopienas Stratēģiskās pamatnostādnes uzsvēr atbalsta nepieciešamību projektiem, kas sekmē labvēlīgu ietekmi uz vidi, kā arī veicina jaunu darba vietu radīšanu, tādēļ ir jānovirza investīcijas infrastruktūrā uz reģioniem, īpaši jaunajām dalībvalstīm, lai panāktu atbilstību vides normatīviem ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas, gaisa kvalitātes un dabas daudzveidības jomās.
335. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma vides jomā paredz:
- saglabāt bioloģisko daudzveidību esošajā līmenī,
 - uzlabot un modernizēt vides aizsardzības infrastruktūru, attīstot ūdenssaimniecības infrastruktūru, izveidojot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, veicinot sadzīves atkritumu pārstrādi un izveidojot šķīrotas atkritumu savākšanas sistēmas,
 - iespēju robežās novērst klimata pārmaiņu radītās sekas un veikt pielāgošanās pasākumus.
336. Nacionālajā attīstības plānā paredzēti šādi vides investīciju virzieni: Ūdenssaimniecībā: jānodrošina, lai visi notekūdeņi tiktu pienācīgi savākti un tiem pirms izlaides saņēmējūdeņos piemērotu sekundāro vai līdzvērtīgu attīrīšanu, savākšanas sistēmas ir jāprojektē, jāizbūvē un jāekspluatē, izmantojot labākās tehniskās zināšanas, kas neizraisa pārlieku augstas izmaksas, jāņem vērā notekūdeņu apjoms un saturs, jānovērš noplūdes un jāsamazina piesārņojums saņēmējūdeņos, ko izraisa lietūs ūdens pārgāzne, un notekūdeņu dūņām ir jāpiemēro atbilstoša apsaimniekošana; un Atkritumu apsaimniekošanā: stabilizēt sadzīves atkritumu rašanos, pārstrādāt 50% iepakojuma, samazināt dioksīnu emisiju no atkritumu sadedzināšanas, samazināt apglabājamo atkritumu daudzumu un samazināt bīstamo atkritumu daudzumu. VSID vides investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Dabas un energoresursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana, publisko pakalpojumu (ūdensapgāde, atkritumu apsaimniekošana, siltumapgāde u.c.) attīstība un Saprātīgi izmantota un saglabāta dabas vide.
337. 2004.-2006.gada plānošanas periodā Kohēzijas fonds sektorā atbalsta lielos vides infrastruktūras projektus ūdenssaimniecības jomā un atkritumu apsaimniekošanas jomā. Līdzās tam vienotā programmdokumenta ietvaros tiek atbalstīta ūdenssaimniecības infrastruktūra apdzīvotās vietās, kur iedzīvotāju skaits nepārsniedz 2000, atkritumu dalītās vākšanas punktu izveide pašvaldībās, kā arī vides prasībām neatbilstošo mazo un vidējo atkritumu izgāztuvju rekultivācija atbilstoši nacionālo programmu prasībām.
338. Prioritārie virzieni investīciju politikas veidošanai vides aizsardzībā ir vides kvalitātes un iedzīvotāju dzīves uzlabošana, ievērojot vides aizsardzības regulējuma prasības, ūdenssaimniecības infrastruktūras sakārtošana atbilstoši vides aizsardzības prasībām, sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas ilgtspējīgas sistēmas izveide, piesārņoto teritoriju sanācija, bioloģiskās daudzveidības un aizsargājamo teritoriju saglabāšana un attīstība, arī vides risku identifikācija un novēršana.

3.3.2.3. Enerģētika

339. Enerģijas pietiekamība valsts ekonomiskajai attīstībai un dzīves kvalitātes nodrošināšanai ir valsts drošības jautājums. Enerģētikas jomas attīstība ir nepieciešama, lai nodrošinātu līdzsvarotu, kvalitatīvu, drošu un ilgtspējīgu tautsaimniecības un iedzīvotāju apgādi ar enerģiju. Investīcijas enerģētikas infrastruktūrā būtiski uzlabotu enerģijas pieejamību patērētājiem, sniegtu pakalpojumu pārklājumu, kvalitāti, izmaksu efektivitāti un ilgtspējību, samazinātu enerģētikas ietekmi uz vidi un klimata pārmaiņām, samazinātu Latvijas enerģētikas atkarību no ārpus ES primāro energoresursu piegādēm. Enerģētikas infrastruktūra sevī ietver:
- infrastruktūru primāro energoresursu ieguvei, transportēšanai un piegādei patērētājiem,
 - elektroapgādes sistēmu (elektroenerģijas ražošana, pārvade, sadale),
 - centralizēto, lokālo un individuālo siltumapgādi,
 - patērētāju enerģijas izmantošanas sistēmas.
340. Enerģētikas jomā galvenās problēmas ir lielā atkarība no importētā kurināmā (dabasgāzes), siltumapgādes decentralizācija, siltumapgādes sistēmu sliktais tehniskais stāvoklis, zemā energoefektivitāte siltumenerģijas patērētājiem un hidroelektrostaciju hidrotehnisko būvju nepietiekamā drošība. Siltumapgādei raksturīgais lēnais kapitāla apgrozījuma ātrums un nepieciešamo investīciju lielais apjoms ir problēmas cēlonis siltumapgādes uzņēmumu sistēmu sliktajam tehniskajam stāvoklim un zemajai energoefektivitātei. Ieviestas ES normatīvajos aktos noteiktās prasības un mērķi attiecībā uz vides aizsardzību nodrošina, ka investīcijas enerģētikas attīstībā ne tikai palielina

- atsevišķu valsts teritorijas daļu ekonomisko pievilcību investoriem un apmeklētājiem, bet arī garantē nepieciešamās dzīves kvalitātes prasības tās iedzīvotājiem.
341. Kopienas Stratēģiskās pamatnostādnes uzver atbalsta nepieciešamību energoefektivitātes projektiem un kā vēlamās darbības nosaka:
- veicināt investīcijas, kas dotu ieguldījumu ES saistībām attiecībā uz Kioto nosacījumu izpildi,
 - atbalstīt projektus, kas uzlabo enerģijas izmantošanas efektivitāti, piemēram, ēkās, atjaunojamās un alternatīvās enerģijas tehnoloģiju izmantošanu, attīsta tradicionālos energoapgādes tīklus, kuros novēroti trūkumi,
 - veicināt biomasas plašāku izmantošanu enerģētikā,
 - veicināt elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā.
342. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma enerģētikas jomā paredz:
- veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu,
 - veicināt koģenerācijas plašāku izmantošanu elektroenerģijas ražošanā.
343. Nacionālajā attīstības plānā paredzēti šādi enerģētikas attīstības pasākumi: paaugstināt energoefektivitāti gan piegādātāja, gan patērētāja pusē, veicināt biomasas plašāku izmantošanu enerģētikā, veicināt elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā. VSID enerģētikas investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana, Publisko pakalpojumu (ūdensapgāde, atkritumu apsaimniekošana, siltumapgāde u.c.) attīstība un Saprātīgi izmantota un saglabāta dabas vide.
344. 2004.–2006. gada plānošanas periodā tiek atbalstīta dažu siltumapgādes sistēmu modernizācija, lai nodrošinātu atbilstību vides prasībām un paaugstinātu siltumapgādes sistēmu energoefektivitāti.
345. Prioritārie virzieni investīciju politikas veidošanai enerģētikas sektorā ir atbalsts enerģētikas nozarei energoefektivitātes paaugstināšanai gan piegādātāja (enerģijas ražošanā, pārvadē un sadalē), gan patērētāja pusē, plašākai koģenerācijas, atjaunojamo un vietējo energoresursu izmantošanai, t.sk. vēja enerģijas, un tehnogēno risku novēršanai.

3.3.2.4. Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

346. Informācijas sabiedrības attīstība ir cieši saistīta ar virzību uz zināšanām ietilpīgu ekonomikas sabiedrību, jo no tās ir atkarīga piekļuve informācijai un zināšanām kā galvenajam valsts attīstības resursam. Informācijas sabiedrībā būtisku ekonomiskās izaugsmes un konkurētspējas kāpumu ir iespējams panākt tikai, balstoties uz plašu IKT izmantošanu publiskajā pārvaldē, uzņēmējdarbībā un māsaimniecībās.
347. Informācijas sabiedrības attīstības mērķis ir nodrošināt, lai ikviens iedzīvotājs varētu gūt labumu no IKT piedāvātajām iespējām, tāpēc ir jānodrošina visiem iedzīvotājiem vienādas iespējas izmantot IKT, piekļūt informācijai, jāveicina iedzīvotāju iemaņas IKT lietošanā, jāveicina sociālā iekļaušana un jāsamazina reģionālo atšķirību radītos šķēršļus.
348. Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes liek īpašu uzsvāru uz IKT infrastruktūras attīstību kā iespēju reģionu konkurētspējas veicināšanai un kā īpaši svarīgu ekonomiskās izaugsmes potenciālu uzsvē e-pārvaldes pakalpojumu pieejamības uzlabošanu.
349. Latvijai saistoša ir ES likumdošana un vadlīnijas informācijas sabiedrības jomā. ES iniciatīva „i2010 – Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai” nosaka informācijas sabiedrības prioritātes Lisabonas stratēģijas ietvaros saskaņā ar izaugsmes un nodarbinātības integrētajām pamatnostādnēm, kurās uzsvēta IKT loma, īpaši darba vietu radīšanā, izglītībā un publisko pakalpojumu sniegšanā. Veicinot visu iedzīvotāju pieeju informācijas sabiedrības ieguvumiem, jāņem vērā Eiropas Komisijas paziņojums par e-pieejamību, kurā uzsvērts uzdevums nodrošināt mājas lapu pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti un veciem cilvēkiem.
350. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma ir izvirzījusi šādus prioritārus virzienus, īpašu uzsvāru liekot uz zināšanu ekonomiku:
- sekmēt plašu IKT pielietojumu valsts un pašvaldību dienestos, MVK un māsaimniecībās,
 - ieviest valsts e-pārvaldi, ieskaitot elektronisko parakstu, reizē sakārtojot publiskās pārvaldes struktūru, izskaužot liekos posmus, nodrošinot atklātību un palielinot efektivitāti, kā arī paplašinot sabiedrības līdzdalību publiskās pārvaldes procesā,
 - nodrošināt tīklu un informācijas drošību, kā arī saskaņotību un savstarpējo izmantojamību, lai izveidotu informācijas telpu bez robežām,
 - veicināt platjoslas tīkla izvietojumu, tostarp reģionos ar sliktu piekļuvi pakalpojumiem, lai attīstītu zināšanu ekonomiku.
351. Nacionālais attīstības plāns par vienu no prioritātēm izvirza IKT infrastruktūras un pakalpojumu attīstību, kā arī vispārēju pieejamību publiskajiem tīkliem, lai nodrošinātu labāku pieejamību informācijai, zināšanām un pakalpojumiem. VSID IKT investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: IKT infrastruktūras un pakalpojumu attīstība un vispārēja pieejamība publiskajiem tīkliem un Infrastruktūra un pakalpojumi dažādiem cilvēku darbības veidiem un dzīves stiliem.
352. E-pārvaldes attīstības programma paredz pasākumus, lai uzlabotu atdevi investīcijām publiskās pārvaldes IKT infrastruktūrā, integrētu valsts reģistrus, izveidotu e-pārvaldes bāzes infrastruktūru, ar IKT palīdzību uzlabotu publiskās pārvaldes pakalpojumus, tai skaitā izveidotu e-pakalpojumus, uzlabotu esošās un attīstītu jaunas publiskās pārvaldes informācijas sistēmas, arhīvu, datu bāzu un reģistru digitalizāciju, drošību, kā arī saskaņotību un savstarpējo izmantojamību, lai izveidotu informācijas telpu bez robežām.

353. Galvenās ES nākotnes prioritātes, lai īstenotu Lisabonas stratēģijas mērķus e-pārvaldes jomā, definētas ES e-pārvaldes Ministru Deklarācijā :
- ikvienam iedzīvotājam jābūt ieguvējam no e-pārvaldes, publiskām administrācijām informāciju un pakalpojumus jāpadara viegli pieejamus, inovatīvi izmantojot IKT un uzlabojot lietotāju iemaņas,
 - jāceļ publiskās pārvaldes efektivitāte, izmantojot IKT, un būtiski jāsamazina administratīvais slogs uz iedzīvotājiem un uzņēmējiem,
 - publiskie pakalpojumi jāsniedz, balstoties uz klientu vajadzībām, tai skaitā nosakot mērķi līdz 2010.gadam 50% publisko iepirkumu, kas tiek veikti papildus ES projektu publiskajiem iepirkumiem, sniegt elektroniski,
 - veicinot plašu pieejamību un uzticamību publiskiem pakalpojumiem, tai skaitā izmantojot vienotu elektronisko identifikāciju.
354. No 2006.-2010.gadam Latvijai saistošs būs ES e-pārvaldes rīcības plāns, kas noteiks šādus četrus galvenos ES dalībvalstu uzdevumus e-pārvaldes jomā:
- iekļaujošas e-pārvaldes attīstība, lai veicinātu sociālo iekļaušanu,
 - efektīvāka un lētāka e-pārvalde,
 - pakalpojumu kvalitātes uzlabošana, tai skaitā izmantojot e-iepirkumu,
 - visu ieinteresēto pušu, tai skaitā publiskā un privātā sektora, sadarbība e-pārvaldes mērķu sasniegšanā.
355. 2004.-2006.gada plānošanas periodā Vienotā Programmdokumenta ietvaros atbalstīta publiskās lietošanas informāciju sistēmu (pašvaldību, bibliotēku, arhīvu, muzeju) attīstība, ieskaitot digitalizāciju, lai uzlabotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, interneta publisko pieeju punktu attīstība, kā arī informāciju un komunikāciju attīstība attāļajās teritorijās, paplašinot augstas kvalitātes platjoslas tīklu. 2004.-2006.gada plānošanas periodā ar ERAF finansējuma atbalstu tiek īstenota nacionālā programma „E-pārvaldes infrastruktūras bāzes attīstība un pilnveidošana”.
356. Elektronisko sakaru jomā līdz 2013.gadam galvenie sasniedzamie mērķi un rezultāti ir šādi:
- līdz 2010.gadam nodrošināt platjoslas piekļuves iespējas internetam 85% valsts teritorijas, 100% publiskās pārvaldes un 100% izglītības iestādēs, kas ietver esošās elektronisko sakaru infrastruktūras uzlabošanu, nepieciešamās infrastruktūras izbūvi un uzturēšanu,
 - līdz 2012.gadam nodrošināt pāreju no televīzijas un radio zemes analogās apraides uz ciparu apraides formātu,
 - līdz 2013.gadam nodrošināt, ka Ģeogrāfiskā informācijas sistēma ietver informāciju par elektronisko sakaru tīklu pārklājumu Latvijā.
357. Kopumā informācijas sabiedrības attīstības jomā 2007.-2013.gada plānošanas periodā aktuālie jautājumi un investīciju prioritārie virzieni ir šādi:
- valsts informāciju sistēmu attīstība, tai skaitā valsts nozīmes datu bāžu, reģistru un arhīvu izveide, pieejamība, digitalizācija, savietojamība un savstarpējo izmantojamība, un integrācija ar mērķi veidot tehnisko bāzi e-pakalpojumu attīstībai,
 - publiskās pārvaldes institūciju, tai skaitā nodarbinātības un sociālās, veselības, kultūras, izglītības iestāžu un citās nozarēs, nodrošināšana ar nepieciešamo IKT infrastruktūru un interneta pieslēgumu, e-pakalpojumu un e-izglītības attīstība,
 - tālāka publisko interneta pieejas punktu attīstība,
 - publiskās pārvaldes institūciju darbinieku apmācība un prasmju pilnveidošana darbam ar jaunajām IKT,
 - piekļuves platjoslu datu pārraidei nodrošināšana un uzlabošana, īpaši pievēršot uzmanību mazāk attīstītām teritorijām,
 - valsts nozīmes elektronisko sakaru tīklu izveide, attīstība un pilnveidošana, it īpaši informācijas un datu pārraides drošības nodrošināšana.

3.3.2.5. Izglītības infrastruktūra

358. Saeimas apstiprinātā ilgtermiņa koncepcija „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā” nosaka zināšanas, gudrību un to prasmīgu izmantošanu kā Latvijas izaugsmes galveno resursu. Zināšanu radīšana, uzkrāšana, izplatīšana un lietošana ir jāskata kā komplekss process, kas ir valsts ekonomikas attīstības, sociālās dzīves un uz zināšanām balstītas sabiedrības pamatā.
359. Izglītība, zinātne un pētniecība ir galvenie zināšanu, inovāciju un augsto tehnoloģiju radītāji, kuriem saskaņā ar minēto Saeimas konceptuālo dokumentu ir visaugstākā prioritāte valstī. Investīcijām izglītības sistēmā ir noteicošā loma izglītības, zinātnes un pētniecības attīstībā, kvalitatīva, profesionāla, mūsdienu prasībām atbilstoša darbaspēka sagatavošanā.
360. Galvenās izglītības sistēmas problēmas, kuru risināšanai ir nepieciešami visai ievērojami finanšu līdzekļi, ir saistītas ar novecojušos un nolietoto izglītības infrastruktūru – ēkām, telpām, mācību līdzekļiem un iekārtām, pētniecības aparāturu, iekārtām un instrumentiem. Ir jāpanāk tāds profesionālās izglītības nodrošinājums, lai profesionālā apmācība norisinātos materiāli tehniskā vidē, kas vismaz atbilst darba videi inovatīvākajos attiecīgās nozares uzņēmumos.
361. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnes izglītības attīstībā ir cieši sasaistīta ar nodarbinātības veicināšanu un ieguldījumu inovāciju un P&A potenciāla uzlabošanā. Izglītības attīstībai kā centrālais uzdevums tiek izvirzīta

- kvalitatīvas un pieejamas visu līmeņu izglītības nodrošināšana visā cilvēka mūža garumā un spēja dot ieguldījumu cilvēkresursu attīstībā kā izaugsmes stratēģijas pamatelementā.
362. LNLP izglītības attīstības jomā izvirza šādus prioritāros uzdevumus:
- pilnveidot izglītības sistēmas un audzēkņu spēju pielāgoties mainīgajām darba tirgus prasībām,
 - palielināt augstākās izglītības pieejamību un atbilstību darba tirgus prasībām,
 - uzlabot visu līmeņu izglītības pieejamību.
363. Augstākminētās prioritātes uzsver arī Nacionālais attīstības plāns, papildus īpaši akcentējot uzdevumu attīstīt augstāko un profesionālo izglītību, jo sevišķi reģionos, līdztekus nodrošinot tās atbilstību darba tirgus prasībām. VSID izglītības infrastruktūras investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Izglītots un radošs cilvēks (t.sk. Kvalitatīva pamatizglītība, obligāta vidējā un pieejama augstākā izglītība, Darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus prasībām, Cilvēka radošā potenciāla pilnvērtīga izmantošana un attīstīšana mūža garumā) un Zinātniskās infrastruktūras modernizācija institūtos un augstskolās.
364. 2004.–2006.gada plānošanas periodā atbalstu mācību aprīkojuma un infrastruktūras uzlabojumiem saņem 28 profesionālās un 9 augstākās izglītības iestādes, taču pieļautais līdzsvara trūkums starp ESF līdzekļu ieguldījumu izglītības satura un metodikas uzlabošanā un pedagogu tālākizglītībā, salīdzinot arniecīgo ERAF līdzekļu piešķirumu, lai nodrošinātu modernizētā satura ieviešanai nepieciešamo aprīkojumu, iekārtas un savestu kārtībā izglītības iestāžu bieži katastrofālā nolietojuma stāvoklī esošās telpas un ēkas, rada draudus, ka cerētais kvalitātes uzlabojums var netikt sasniegts.
365. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, ERAF atbalstīs šādus galvenos investīciju virzienus: mācību aprīkojuma modernizācija un infrastruktūras uzlabošana profesionālās izglītības iestādēs, t.sk., ieslodzījumu vietās, profesionālās izglītības programmu un īstenošanas kvalitātes uzlabošanai atbilstoši darba tirgus prasībām, augstākās izglītības iestāžu studiju aprīkojuma un infrastruktūras modernizēšana, augstākās izglītības kvalitātes un pieejamības uzlabošanai tautsaimniecības attīstībai svarīgās nozarēs, kvalitatīvai dabaszinātņu apguvei atbilstošas materiālās bāzes nodrošināšana vidējās izglītības iestādēs, vidējās izglītības iestāžu tīkla optimizācija, augstākās, profesionālās, vispārējās un speciālās izglītības iestāžu pieejamības uzlabošana, pielāgojot telpas un aprīkojumu izglītojamajiem ar funkcionāliem traucējumiem.

3.3.2.6. Sociālā infrastruktūra

366. Lai atbalstītu investīcijas cilvēkresursos, uzlabotu labklājību un nodrošinātu pieejamus un kvalitatīvus publiskus pakalpojumus visā valsts teritorijā, būtiskas investīcijas jāiegulda sociālajā infrastruktūrā.
367. Veselības aprūpes sistēmas problēmas ir saistītas ar ambulatorās un stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju infrastruktūras nepietiekami efektīvu nodrošinājuma iespēju, jo infrastruktūras uzlabošana ir uzsākta nesen. Tās ir arī saistītas ar neatbilstošu primārās veselības pakalpojumu kvalitāti un pieejamību visā Latvijas teritorijā un neatbilstošu neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumu pieejamību. Sociālo pakalpojumu jomā galvenās problēmas ir nepietiekoši pieejami, daudzveidīgi un kvalitatīvi sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, profesionālās rehabilitācijas pakalpojumi tehnisko palīgīdzekļu nodrošinājums personas veselības stāvokļa, funkcionālo spēju un to ierobežojuma pakāpes vērtēšanas sistēma, un pakalpojumu sniegšanai nepieciešamā infrastruktūra. Darba tirgus politikas ieviešanā iesaistīto institūciju infrastruktūras nepilnīgais nodrošinājums kavē mūsdienīgu un kvalitatīvu pakalpojumu nodrošināšanu klientiem, operatīvu informācijas apmaiņu starp institūcijām, filiālēm un centriem, vienotas klientu reģistrācijas uzskaites sistēmas darbību, sadarbību ar darba devējiem, kvalitatīvu datu apmaiņu un analīzi ES ietvaros.
368. Pamatojoties uz Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, īpaša uzmanība jāpievērš veselības aprūpes kvalitātei un pieejamībai, kas tieši ietekmē darbaspēka produktivitāti, konkurētspēju un dzīves kvalitāti. Papildus tam Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs kā prioritāte ir izvirzīta izglītības un apmācību infrastruktūras modernizēšana, izmantojot IKT.
369. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma, papildinot iepriekšminētās prioritārās jomas, kā svarīgu pasākumu izvirza arī sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas infrastruktūras uzlabošanu, profesionālās rehabilitācijas un tehnisko palīgīdzekļu pieejamības uzlabošanu, kā arī darba tirgus institūciju infrastruktūras uzlabošanu.
370. Augstākminētās prioritātes akcentē arī Nacionālais attīstības plāns. VSID sociālās infrastruktūras investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Cilvēka veselība kā vērtība un Iekļaujošs un noturošs darba tirgus (t.sk. Atbalsts nodarbinātības veicināšanai un Ilgstošā bezdarba mazināšana un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu iesaiste darba tirgū).
371. Atbalsta invalīdiem un personām ar draudošu invaliditāti politikas virzieni ir noteikti Invaliditātes un tās izraisīto seku mazināšanas politikas pamatnostādnēs 2005.-2015.gadam. Šī dokumenta ietvaros paredzēts īstenot invaliditātes profilakses pasākumu kompleksu attīstību, pilnveidot invaliditātes noteikšanas sistēmu un invalīdu sociālās nodrošināšanas sistēmu, veicināt invalīdu nodarbinātību. Jaunu sociālā atbalsta pasākumu ieviešana rehabilitācijas, nodarbinātības, sociālo pakalpojumu jomā, lai nodrošinātu nepieciešamo atbalstu, kas ļautu personām ar draudošu invaliditāti neklūt par invalīdiem, bet personām ar smagiem funkcionāliem traucējumiem mazināt sociālās atstumtības risku.
372. Veselības aprūpes jomā Latvijas politiku nosaka Ambulatorās un stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju

- attīstības programmas ieviešanas plāns 2005.-2010.gadam, kas kvantificē uzlabojamo veselības infrastruktūru, kā arī pamatnostādnes "Cilvēkresursu attīstība veselības aprūpē", kurās tiek uzsvērts mērķis nodrošināt cilvēkresursus un to attīstību veselības aprūpes nozarē ilgtermiņā (laika posmā no 2005.-2015.gadam).
373. Latvijā ir izteiktas sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa atšķirības starp Rīgu un pārējiem reģioniem, kā arī starp lielajām pilsētām un pārējo valsts teritoriju. Latvijas pašreizējais attīstības modelis būtu raksturojams kā monocentrisks, bet virzību uz policentrisku attīstības modeli kavē nepietiekama attīstības centru izaugsme. Šo centru attīstības traucēklis bieži ir nepietiekami attīstīti publiskie pakalpojumi, kā arī pievilcīguma trūkums gan uzņēmējiem kā potenciāliem investoriem, gan cilvēkiem dzīves vietas izvēles ziņā.
374. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs īpaša uzmanība tiek veltīta atsevišķu valsts teritoriju, tādu kā pilsētas un lauki, specifiskajām vajadzībām ar mērķi veicināt līdzsvarotu attīstību un novērst to izaugsmes šķēršļus. Līdztekus Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes aicina investēt publiskajos pakalpojumos un infrastruktūrā, kas uzlabotu investīciju vidi un dzīves kvalitāti minētajās teritorijās.
375. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma atzīst, ka reģionos ārpus Rīgas ekonomiskās aktivitātes palielinās izteikti lēnākos tempos nekā Rīgā un tās apkārtnē. Viens no iemesliem ir pārāk lēna administratīvi teritoriālā reforma, tāpēc Latvijā ilgstoši pastāv liels skaits ekonomiski un administratīvi vāju pašvaldību, kas nespēj nodrošināt visu pašvaldību funkciju veikšanu. Līdz ar to kā prioritārs uzdevums ir izvirzīts administratīvi teritoriālās reformas īstenošana, kā arī ekonomiskās aktivitātes stimulēšana vāji attīstītajos reģionos.
376. Nacionālajā attīstības plānā norādīts, ka pilsētas arī turpmāk būs vadošais spēks ilgtermiņa Latvijas ekonomiskajai izaugsmei un attīstībai. Šī ilgtermiņa attīstība tiks sasniegta ar policentriskas pilsētvides sistēmas palīdzību, kas ir labākais veids kā nodrošināt līdzsvarotu ekonomisko un sociālo attīstību visā Latvijas teritorijā. Pilsētas ir jāattīsta kā ekonomiskās attīstības mezglu punkti, kas nosaka ne tikai pašas pilsētas, bet arī to aptverošā reģiona attīstību. Līdz ar lielāku iedzīvotāju koncentrāciju un tā skaita palielināšanos pilsētu teritorijās, pilsētās kļūst aktuālas vairākas problēmas, kas saistās gan ar telpiskās plānošanas jautājumiem, gan arī ar kvalitatīvu fiziskās infrastruktūras pakalpojumu nodrošināšanu.
377. Reģionālās attīstības likumā (spēkā no 23.04.2002.) ir noteikts reģionālās attīstības mērķis – veicināt un nodrošināt līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību, ievērojot visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības un iespējas, samazinot atšķirības starp tām, kā arī saglabāt un attīstīt katras teritorijas dabai un kultūrvidei raksturīgās iezīmes un to attīstības potenciālu. Līdz ar ģeogrāfiskā izvietojuma, kultūrvēsturiskām un saimniecības tradīcijām, dažādās valsts teritorijās iespējams atšķirīgs attīstības izaugsmes modelis, izmantojot pilnībā konkrētai teritorijai raksturīgās iezīmes jeb potenciālu. Neprasme izmantot šo potenciālu pilnā apmērā ir radījusi nelabvēlīgas sociālekonomiskās atšķirības starp valsts teritorijām, kas vienlaicīgi kavē Latvijas konkurētspēju Eiropas Savienībā.
378. Lai risinātu augstākminētos jautājumus, ERAF investēs šādos galvenajos atbalsta virzienos:
- darba tirgus politikas ieviešanā iesaistīto institūciju infrastruktūras attīstībā, sociālās rehabilitācijas, tai skaitā ieslodzījuma vietu un probācijas iestāžu infrastruktūras uzlabošanā,
 - profesionālās rehabilitācijas, tehnisko palīgīdzekļu nodrošināšanas un darbaspēju vērtēšanas infrastruktūras uzlabošanā,
 - veselības aprūpes, jo īpaši, primārās veselības un neatliekamās palīdzības infrastruktūras modernizēšanā,
 - pirmsskolas izglītības iestāžu un alternatīvās aprūpes infrastruktūras atjaunošanā un attīstībā.

3.3.2.7. Kultūrvides sociālekonomiskā ietekme

379. Kultūrvide ir pievilcīgu dzīves vidi veidojošs faktors, kas veicina teritoriju ekonomisko un sociālo labklājību. Analizējot dažādus ekonomiskās izaugsmes faktoros, tieši kultūru var atzīt par vienu no izšķirošajiem nosacījumiem reģionu konkurētspējas veicināšanā. Kvalitatīva kultūrvide sekmē darbaspēka kvalitāti, rosina attīstību, nodarbinātību un ienākumus arī citās nozarēs. Tā veicina uzņēmējdarbību, radot jaunas un kvalitatīvas darba vietas, sekmējot reģionālās un vietējās ekonomikas dažādošanu, radošu un efektīvu attīstību, un līdz ar to reģionālo atšķirību izlīdzināšanos.
380. Galvenās problēmas Latvijas kultūrvīdē ir novecojusi kultūras infrastruktūra, mūsdienīgas kultūras infrastruktūras trūkums ārpus Rīgas nenodrošina tur kvalitatīvu vidi dzīvei un darbam, trūkst mūsdienīgu, reģionu attīstībai nozīmīgu kultūras objektu, kas ļautu veidot jaunus, sabiedrības attīstības vajadzībām un pieaugošajām prasībām atbilstošus kultūras produktus. Nav iespējams pilnvērtīgi izmantot kultūras potenciālu zināšanu sabiedrības veidošanā, kultūras produktu piedāvājums ir nepietiekams. Nav nodrošināta pilnvērtīga kultūras mantojuma saglabāšana, tā sociālekonomiski efektīva un inovatīva izmantošana, līdz ar to Latvijā radītie un uzkrātie kultūras resursi - kultūrvides ekonomiskais potenciāls - netiek izmantots visā pilnībā.
381. Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs norādīta kultūras pakalpojumu loma inovatīvā uzņēmējdarbībā, kvalificēta darbaspēka piesaistē un dzīves vides atjaunošanā Lisabonas procesa kontekstā.
382. Latvijas Nacionālā Lisabonas programma 2005.–2008.gadam uzņēmējdarbības vides uzlabošanas jomā paredz koordinētas nozaru un reģionālās politikas īstenošanu, radot labvēlīgus nosacījumus gan kultūras objektu, gan kultūras pakalpojumu, gan tūrisma un kultūras tūrisma produktu un pakalpojumu izveidei un attīstībai.
383. Nacionālajā attīstības plānā 2007.–2013. gadam norādīts, ka kvalitatīva kultūrvide, ko veido saglabāts un pieejams kultūras mantojums un daudzveidīgas kultūras tradīcijas, radošās izpausmes, ir viens no ilgtspējīgas un līdzsvarotas teritoriālās attīstības nosacījumiem. Latvijai ir svarīgi attīstīt ne tikai vietējo identitāti, bet arī veidot starpkultūru

- dialogu, attīstot atbilstošu laikmetīgu kultūrvidi un ar to saistītu infrastruktūru. NAP paredz arī kultūras pieejamības atšķirību mazināšanu Latvijas reģionos un kvalitatīvas kultūrvides nodrošināšanu visiem iedzīvotājiem (minimālais kultūras pakalpojumu grozs), tajā skaitā paplašinot kultūras resursu izmantošanu līdzvērtīgu attīstības iespēju nodrošināšanai sociāli mazaizsargātām sabiedrības grupām. VSID kultūrvides investīciju virziens atbilst NAP stratēģijas apakšvirzienam Vienotas kultūras telpas veidošana un apakšvirzienam Kopta un pieejama kultūrvide un kultūrvēsturiskais mantojums.
384. Latvijā kultūrpolitikas pamatdokumenti ir ilgtermiņa politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam „Nacionāla valsts” un Nacionālā programma „Kultūra” 2000.-2010.gadam. Kā prioritātes Vadlīnijās ir iezīmētas nacionālas nozīmes kultūras objektu saglabāšana un būvniecība, radošo industriju attīstība un reģionālās kultūrpolitikas veidošana.
385. 2004.-2006.gada plānošanas periodā Vienotā programmdokumenta ietvaros atbalsts pieejams dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma tūrisma produktu izveidošanai un attīstībai, kā arī publiskās tūrisma infrastruktūras veidošanai vai modernizēšanai, vienlaicīgi saglabājot un paaugstinot kultūras mantojuma ekonomisko potenciālu.
386. Lai turpmāk tiktu stiprināts un vairotas kultūrvides sociālekonomiskais potenciāls un tās resursi iesaistīti intensīvā publiskā aprītē, jāatbalsta mūsdienīgas daudzfunkcionālas kultūras infrastruktūras izveide reģionos un kultūras mantojuma objektu īpašnieki, tiesiskie valdītāji un apsaimniekotāji, tostarp valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī nevalstiskās organizācijas un privātpašnieki, kas īsteno normatīvajos aktos noteiktas publiskās funkcijas, ja tie nodrošina kultūras mantojuma objektu sabiedrisko funkciju īstenošanu un to pieejamību, integrējot nacionālas nozīmes kultūras mantojumu kvalitatīvas publiskās telpas izveides un radošo industriju attīstības procesā.
387. Prioritārie virzieni investīciju politikas veidošanai ir:
- nacionālas nozīmes kultūras infrastruktūras attīstība, t.sk. kultūras mantojuma saglabāšana un jaunu daudzfunkcionālu kultūras objektu un ar tiem saistītās infrastruktūras izveide un attīstība;
 - kultūras mantojuma un laikmetīgās kultūrvides ekonomiskās darbības formu attīstība un dažādošana un atbalsts jaunu nacionālas nozīmes kultūras produktu radīšanai.

3.3.2.8. Tūrisms

388. Attīstīta infrastruktūra tieši ietekmē ikvienas teritorijas iedzīvotāju dzīves kvalitāti, nodrošinot labvēlīgu dzīves vidi, kā arī ekonomisko labklājību. Tūrisma attīstība var veicināt daudzu saistīto ekonomikas sektoru izaugsmi, veidojot nozīmīgu ieguldījumu nacionālajā attīstībā kopumā un sekmējot valsts konkurētspējas pieaugumu ES kopējā tirgū. Attīstot tūrisma kā vienu no Latvijas prioritārajām tautsaimniecības nozarēm, tūrisma nozares īpatsvars IKP nākamo 5-8 gadu laikā varētu sasniegt 5-7%, tādējādi sekmējot IKP pieaugumu valstī kopumā.
389. Kaut arī Latvijā tūrisms ir strauji attīstījies, tomēr vēl joprojām ir vairākas problēmas, kas kavē turpmāku nozares iespēju izmantošanu tūristu piesaistīšanai, piemēram, nepietiekami attīstītā tūrisma infrastruktūra, tās kapacitāte un ar dabas un kultūrvēsturisko mantojumu saistīti tūrisma produkti (kultūras un ekotūrisms). Tūrisma infrastruktūras attīstība veicinās racionālāku dabas un kultūras resursu izmantošanu, kā arī sekmēs dažādu valsts teritoriju ilgtspējīgu attīstību. Latvijā trūkst tūrisma tirgus pētījumu, uz kuriem varētu balstīt profesionālu tūrisma mārketingu, kas savukārt veicinātu Latvijas kā tūrisma galamērķa atpazīstamību. Nepieciešams jauns inovatīvu un unikālu tūrisma produktu kopums. Vēl jo vairāk, jāattīsta starpsezonu tūrisma produktu un pakalpojumu klāsts. Tas rada priekšnoteikumus papildus investīcijām ekonomikas un tūrisma infrastruktūrā, kas veicinās piedāvājuma attīstību reģionos un tūrisma resursu koncentrācijas vietās.
390. Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes iezīmē integrētu pieeju teritoriālai kohēzijai, savukārt ES kohēzijas politika veido pamatu ilgtspējīgas attīstības koncepcijai, nodrošinot, ka ekonomiskie, sociālie un vides jautājumi tiek aplūkoti integrēti attīstības stratēģijas ietvaros gan ES, gan nacionālā līmenī. Tūrisma infrastruktūra ir viens no nozīmīgiem komponentiem ne tikai valsts ekonomiskās konkurētspējas paaugstināšanā, bet arī valsts ilgtspējīgai attīstībai.
391. Latvijas Nacionālajā Lisabonas programmā 2005.-2008.gadam ir noteiktas prioritātes līdzsvarotas attīstības veicināšanai – uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana, cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana, kas ir cieši saistītas arī ar tūrisma nozari.
392. Nacionālajā attīstības plānā norādīts, ka tūrisms ir nozare ar lielu saimnieciskās integrācijas pakāpi un saistīta ar transporta, IKT, tirdzniecības, pakalpojumu un citu nozaru attīstību. Viens no tūrisma nozares attīstības galvenajiem mērķiem ir tūrisma nozares īpatsvara pieaugums Latvijas iekšzemes kopproduktā, pozicionējot un virzot Latviju starptautiskajā tirgū kā atšķirīgu, drošu un atpazīstamu tūrisma galamērķi, veicinot tūristu uzturēšanās ilguma pieaugumu Latvijā, tādējādi palielinot ienākumus no tūrisma nozares. VSID tūrisma investīciju virziens atbilst šādiem NAP stratēģijas virzieniem un apakšvirzieniem: Kopta un pieejama kultūrvide un kultūrvēsturiskais mantojums, Saprātīgi izmantota un saglabāta dabas vide un Jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana, kā arī Pieeja darba vietām un to dažādība reģionos.
393. 2004.-2006.gada plānošanas periodā vienotā programmdokumenta ietvaros atbalsts sniegts dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma tūrisma produktu izveidošanai un attīstībai, kā arī nepieciešamās publiskās tūrisma infrastruktūras veidošanai vai modernizēšanai, vienlaicīgi saglabājot un paaugstinot kultūras mantojuma ekonomisko potenciālu.
394. Latvija ir bagāta ar dabas dziednieciskajiem resursiem un tradīcijām, kas netiek atbilstoši izmantotas. Piemēram, nepieciešams attīstīt kūrortu, minerālūdens un ārstniecisko dūņu apsaimniekošanas nacionāla līmeņa infrastruktūru. Pievilcīga kultūrvide un attīstīta kultūras infrastruktūra ne tikai tieši ietekmē dzīves kvalitāti, piedāvājot sakopty vidi,

bet arī veicina ekonomisko labklājību, attīstot kultūras tūrismu kā vienu no nozīmīgiem Latvijas tūrisma produktiem. Latvijas priekšrocība tūrisma tirgus konkurencē starp Eiropas valstīm ir Baltijas jūras piekrastes teritoriju pieejamība, to līdzsvarota attīstība un labiekārtošana izmantošanai videi draudzīgā veidā radītu ne tikai jaunu tūrisma produktu attīstību, bet arī veicinātu šo teritoriju ilgtspējīgu attīstību. Daudzveidīgi aktīvā tūrisma produkti saskaņā ar ekspertu vērtējumu veicinātu arī MVK skaita pieaugumu (līdz 30 uz 1000 iedzīvotājiem 2010.gadā) un bezdarba līmeņa samazināšanos. Saskaņā ar mārketinga pētījumu 1/3 rietumvalstu tūristu vēlētos piedalīties aktīvā tūrisma pasākumos - pārgājienos, velobraucienos vai ūdenstūrisma braucienos.

395. Tūrisma veicināšanai ERAF sniegs atbalstu nacionālās nozīmes tūrisma produktu attīstībai un tūrisma informācijas sistēmas attīstībai.

3.3.2.9. Pilsētvides un pilsētregionu attīstība

396. Līdzsvarotas attīstības nodrošināšanai būtiski ir veidot un attīstīt pilsētu tīklu, veicinot pilsētu un lauku ekonomisko sadarbību, nodrošinot pakalpojumu pieejamību iespējami tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai. Pilsētu nozīmīgā loma reģiona konkurences stiprināšanā arvien plašāk tiek atzīta Eiropas Savienības un valsts līmenī (gan pētnieku, gan politiķu, gan nozares speciālistu aprindās). Pilsētu kā reģionu attīstības virzītājspēku loma izvirzās priekšplānā, ņemot vērā Eiropas Savienības un NAP izvirzīto mērķi attīstīt konkurētspējīgu uz zināšanām balstītu ekonomiku. Papildus tam gan Eiropas līmenī, gan arī Latvijā ir atzīts, ka pilsētu (un arī pārējo teritoriju) attīstība ir jāveicina, ievērojot integrētas pieejas principus pilsētu attīstības prioritāšu un investīciju plānošanā un atbilstošu projektu īstenošanā.

397. Latvijas īpatnība ir monocentriskais apdzīvotības modelis ar spēcīgu galvenā centra – Rīgas pārsvaru, vienlaikus pastāvot plašam, samērā vienmērīgi izvietotam pilsētu tīklam. Ilgstoši šāda apdzīvotuma struktūra tiek vērtēta kā reģionu attīstības kavēklis, lai gan tā satur ievērojamu izaugsmes potenciālu, kuru var aktivizēt, izmantojot policentriskas attīstības pieeju. Pastāvošajā pilsētu tīklā līdztekus galvaspilsētai Rīgai, kuras attīstība ir būtiska valsts konkurētspējas nodrošināšanai starptautiskajā mērogā, mērķtiecīgi ir jāattīsta arī citi centri (pilsētas), līdz tie kļūst pietiekami spēcīgi, lai veicinātu reģionu izaugsmi. Nozīmīgākās problēmas, kas kavē pilsētu attīstību, ir novecojusi un nepievilcīga sabiedriskā infrastruktūra, tai skaitā sabiedriskā transporta, uzņēmējdarbības, kultūras u.c. infrastruktūra, nepietiekošs sabiedrisko pakalpojumu klāsts, zema pašvaldību administratīvā kapacitāte.

398. Balstoties uz Eiropas Savienības līmenī izvirzīto uzdevumu sasniegt Lisabonas stratēģijas mērķus, struktūrfondu ietvaros periodam no 2007.-2013.gadam Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes un struktūrfondu regulas nosaka nepieciešamību sniegt atbalstu pilsētu attīstībai, tādā veidā padarot pilsētas par pievilcīgu vietu investīcijām un darbam.

399. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013.gadam nosaka, ka pilsētām jāklūst par nozīmīgu katra reģiona un visas valsts attīstības virzītājspēku, kuru perspektīvo attīstības virzienu nosaka reģiona teritorijas plānošanas procesā, sadarbojoties valsts institūcijām, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām un sabiedrībai. Pilsētu tīklu radīšana un nostiprināšana palielina šo pilsētu savstarpējās papildināšanas spēju un ir efektīvs instruments līdzsvarotai attīstībai.

400. Plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentos (attīstības programmās, teritorijas plānojumos) liels uzsvars likts uz attīstības centru izaugsmes nodrošināšanu, veicinot pakalpojumu pieejamību un sasniedzamību, kā arī funkcionālo saišu veidošanos starp pilsētām un laukiem.

401. 2004.-2006.gada plānošanas periodā kā viena no struktūrfondu apguves prioritātēm ir teritoriju kohēzijas veicināšana, kuras ietvaros paredzēta pieejamības un transporta sistēmas attīstība, vides infrastruktūras uzlabošana un tūrisma veicināšana, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju attīstība. Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros, kuros potenciāli plānots novirzīt prioritātes ietvaros pieejamo finansējumu, programmēšanas periodā no 2004.-2006.gadam infrastruktūras sakārtošanai tika investēti aptuveni 420 milj. EUR.

402. Kopumā atbalsts ilgtspējīgas pilsētvides un pilsētregionu attīstībai ir plānots kā papildinošs visu trīs darbības programmu¹¹ ietvaros plānotajiem pasākumiem, dodot pilsētām iespēju attīstīt konkurētspējas, sasniedzamības/pieejamības un pievilcības faktorus saskaņā ar to integrētajām pilsētu attīstības stratēģijām, t.sk. piedāvāt inovatīvas idejas un pieejas, kas sekmētu dažādu pilsētu un pilsētregionu teritoriju izaugsmei būtisku elementu attīstību.

3.3.3. DP ieviešana

403. Darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi” tiek līdzfinansēta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda.

404. Darbības programmas finansējums veidots no 69,81% ERAF un 100% Kohēzijas fonda kopējā piešķiruma.

405. Darbības programmas vadošā iestāde ir Finanšu ministrija. Darbības programmas ieviešanā starpniek institūcijas funkcijas nodrošinās šādas atbildīgās iestādes – Satiksmes ministrija, Vides ministrija, Ekonomikas ministrija, Kultūras ministrija, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Labklājības ministrija, Veselības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija un Finanšu ministrija atbilstoši to politikas veidošanas kompetencei nacionālajā līmenī.

¹¹ Darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”, darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”, darbības programma „Infrastruktūra un pakalpojumi”.

4. FINANSĒŠANAS PLĀNS

406. Lisabonas stratēģisko mērķu izpildei tiks piešķirti aptuveni 61% no kopējā VSID finansējuma.

Tabula Nr. 14: *Finansēšanas plāns 2007. – 2013. gada periodam*

Kopienas finansējums, EUR, šī brīža cenās									
DP	Fonds	Kopā	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds									
DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"	ERAF	736 730 950	80 478 333	87 978 834	96 083 145	104 533 758	113 293 243	122 433 486	131 930 151
DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"	ERAF+KF	3 243 062 967	355 477 320	388 134 284	423 412 403	460 194 974	498 319 740	538 098 494	579 425 752
	ERAF	1 703 286 414	186 066 917	203 406 262	222 141 440	241 677 169	261 926 929	283 056 893	305 010 804
	KF	1 539 776 553	169 410 403	184 728 022	201 270 963	218 517 805	236 392 811	255 041 601	274 414 948
Eiropas Sociālais fonds									
DP "Cilvēkresursi un nodarbinātība"	ESF	550 653 717	60 319 858	65 876 139	71 878 635	78 137 205	84 624 222	91 392 770	98 424 888
Kopā VSID		4 530 447 634	496 275 511	541 989 257	591 374 183	642 865 937	696 237 205	751 924 750	809 780 791
Kopā ERAF		2 440 017 364	266 545 250	291 385 096	318 224 585	346 210 927	375 220 172	405 490 379	436 940 955
Kopā KF		1 539 776 553	169 410 403	184 728 022	201 270 963	218 517 805	236 392 811	255 041 601	274 414 948
Kopā ESF		550 653 717	60 319 858	65 876 139	71 878 635	78 137 205	84 624 222	91 392 770	98 424 888
ELFLA		1 041 113 504	152 867 493	147 768 241	142 542 483	147 766 381	148 781 700	150 188 774	151 198 432
EZF		125 015 563	13 597 544	14 887 723	16 282 146	17 736 296	19 243 706	20 816 794	22 451 354

5. STRUKTŪRFONDU UN KOHĒZIJAS FONDA VISPĀRĒJAIS VADĪBAS IETVARS UN ADMINISTRATĪVĀ KAPACITĀTE

5.1. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda vispārējais vadības ietvars

407. Atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 18.oktobrī apstiprinātajai koncepcijai par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda plānošanas un vadības sistēmu 2007.-2013.gadā struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībai Latvijā 2007.-2013.gada plānošanas periodā izvēlēts koncentrētais modelis. Tas paredz 2004.-2006.gada plānošanas perioda struktūrfondu vadības sistēmas pēctecību, saglabājot vienu vadošo iestādi, vienu maksājumu iestādi, vienu uzraudzības komiteju. Atšķirībā no 2004.-2006.gada plānošanas perioda optimizēts starpniek institūciju skaits un to statuss, atsakoties no divu līmeņu starpniek institūcijām. Tādējādi 2007.-2013.gada struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības institucionālais ietvars ietver sevī gan pēctecības elementus, kas ir bijuši veiksmīgi struktūrfondu ieviešanā, gan arī pilnveido 2004.-2006.gada plānošanas perioda vadības sistēmas būtiskākās nepilnības.
408. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītas šādas institūcijas:
- Finanšu ministrija kā VSID koordinējošā iestāde un DP vadošā iestāde,
 - Valsts kase kā maksājumu iestāde,
 - Nozaru ministrijas kā atbildīgās iestādes, kas veic starpniek institūcijas funkcijas (Ekonomikas ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, Kultūras ministrija, Labklājības ministrija, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, Satiksmes ministrija, Valsts kanceleja, Veselības ministrija, Vides ministrija, Finanšu ministrija) atbilstoši to politikas jomām,
 - Aģentūras kā sadarbības iestādes, kas veic starpniek institūcijas funkcijas atbilstoši atbildīgās iestādes deleģējumam (Nodarbinātības valsts aģentūra, Valsts izglītības attīstības aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts reģionālās attīstības aģentūra, Valsts aģentūra „Mājokļu aģentūra”, Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūra),
 - Valsts kase kā sertifikācijas iestāde,
 - Finanšu ministrija kā revīzijas iestāde,
 - Iepirkumu uzraudzības birojs kā ES fondu projekta iepirkuma dokumentācijas pirmspārbaudes veicējs.
409. Neskatoties uz to, ka Finanšu ministrija pilda gan vadošās, gan atbildīgās un revīzijas iestādes funkcijas, to izpilde ministrijas ietvaros ir skaidri nodalīta. Arī Valsts kases kā maksājumu iestādes un sertifikācijas iestādes funkcijas institūcijas ietvaros ir nodalītas.
410. Īpašu uzdevumu ministrs Eiropas Savienības līdzekļu apguves lietās atbild par ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda programmu koordināciju Latvijā.
411. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadību Latvijā nosaka Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes, Padomes Regula Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālā fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999, Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr. 1783/1999 atcelšanu, Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1081/2006 par Eiropas Sociālo fondu un Regulas (EK) Nr. 1784/1999 atcelšanu, Padomes Regula (EK) Nr. 1084/2006 par Kohēzijas fonda izveidi un Regulas (EK) Nr. 1164/1994 atcelšanu, Komisijas Regula (EK) Nr. 1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālā fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu.
412. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanai vadošā iestāde izstrādā vienotu normatīvo aktu bāzi, nodrošinot vienotu un iespējami vienveidīgu struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanu. Galvenais normatīvais akts, kas nosaka ES fondu vadību, lai veicinātu efektīvu, caurredzamu un finanšu vadības principiem atbilstošu ES fondu ieviešanu Latvijā, ir Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums (spēkā no 2007.gada 1.marta). Likums nosaka ES fondu vadībā iesaistīto institūciju un ES fondu finansējuma saņēmēja tiesības un pienākumus, kā arī ES fondu vadībā iesaistīto institūciju lēmumu pieņemšanas, apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtību.
413. Lai nodrošinātu ES fondu vadību, Ministru kabinets, balstoties uz likumā noteikto deleģējumu, izdod t.s. horizontālos MK noteikumus, kas attiecas uz dažādiem ES fondu ieviešanas posmiem un nosaka ES fondu ieviešanas sistēmu. Likums paredz deleģējumu šādu horizontālo MK noteikumu izdošanai:
- Kārtība, kādā ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un ES fondu ieviešanu, t.sk. iepirkuma dokumentācijas un iepirkuma procedūras norises izlases veida pirmspārbaudi;
 - Kārtība, kādā uzrauga un izvērtē ES fondu ieviešanu;
 - Kārtība, kādā ziņo par ES fondu ieviešanā konstatētajām neatbilstībām, pieņem pārvaldes lēmumu par piešķirtā finansējuma izlietojumu un atgūst neatbilstošos izdevumus;
 - Kārtība, kādā nodrošina revīzijas iestādes funkcijas ES fondu vadībā;
 - Kārtība, kādā vadošā iestāde, sertifikācijas iestāde, sadarbības iestāde vai atbildīgā iestāde veic pārbaudi ES fonda finansētā projekta īstenošanas vietā;
 - Kārtība, kādā valsts budžetā tiek paredzēti līdzekļi ES fonda līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī kārtība, kādā veic maksājumus un sagatavo izdevumu deklarāciju;
 - Kārtība, kādā publisko informāciju par ES fondu projektiem;

- Kārtība, kādā nodrošina ES fondu publicitāti un vizuālās identitātes prasību ievērošanu;
 - ES fondu vadības informācijas sistēmas izveidošanas un izmantošanas kārtība;
 - Prasības ES fondu vadības un kontroles sistēmas izveidošanai;
 - UK nolikums.
414. Katras ES fonda līdzfinansētās aktivitātes vai apakšaktivitātes ieviešanai MK, balstoties uz likuma deleģējumu, izdod MK noteikumus – kārtība, kādā īsteno darbības programmas papildinājumā norādīto ES fonda aktivitāti, nosaka projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijus, prasības projekta iesniedzējam, atbildīgo iestādi un sadarbības iestādi, kompetences sadalījumu starp šīm iestādēm un sadarbības kārtību, kā arī atbildīgās iestādes un sadarbības iestādes funkcionālās padotības formu.
415. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanā (tai skaitā projektu konkursu dokumentācijas izstrādē, kā arī projektu vērtēšanā) tiek iesaistīti plānošanas reģioni, nodrošinot partnerības principa ievērošanu, kā arī plānošanas reģionu vajadzību īstenošanu, ievērojot konkrētai teritorijai raksturīgās attīstības iezīmes un potenciālu.

5.1.1. Vadošā iestāde

416. Vadošās iestādes pienākums ir nodrošināt ES fondu vadību un īstenošanu. Vadošā iestāde, sadarbojoties ar atbildīgajām iestādēm un konsultējoties ar sociālajiem, nevalstiskā sektora un reģionālajiem partneriem, izstrādā Valsts stratēģisko ietvardokumentu un darbības programmas, tādējādi nodrošinot partnerības principa ievērošanu plānošanas dokumentu sagatavošanā, kā arī nodrošinot starpnozaru koordināciju starp struktūrfondu un Kohēzijas fonda intervencēm. Papildus ar Eiropas Kopienas tiesību aktiem noteikto plānošanas dokumentu sagatavošanai vadošā iestāde nodrošina arī darbības programmas papildinājuma, kuru apstiprina Ministru kabinets, izstrādi. Darbības programmas papildinājums nosaka aktivitāšu attiecināmās izmaksas, atbalsta veidu, finansējuma saņēmējus, finanšu plānus sadalījumā pa aktivitātēm un gadiem, aktivitāšu ieviešanas nosacījumus, uzraudzības rādītājus pasākuma līmenī, kā arī to sadalījumu reģionālā griezumā.
417. Tāpat vadošā iestāde nodrošina vienotas struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēmas izveidošanu un uzturēšanu.
418. Citas vadošās iestādes funkcijas ir:
- nodrošināt ES fondu ieviešanas izvērtēšanas pasākumus,
 - nodrošināt ES fondu vadības informācijas, publicitātes un komunikācijas pasākumu izpildi,
 - nodrošināt ES fondu tehniskās palīdzības vadību un tās īstenošanas efektivitāti,
 - vadīt uzraudzības komiteju un apakškomitejas, nodrošināt darbības programmu uzraudzību,
 - sagatavot gadskārtējos un nobeiguma ziņojumus,
 - sagatavot gadskārtējam ziņojumam par valsts reformu programmas īstenošanu sadaļu par ES fondu ieguldījumu,
 - saskaņot un iesniegt lielā projekta iesniegumu Eiropas Komisijā.
419. Vadošās iestādes funkcijas veic Finanšu ministrija.

5.1.2. Maksājumu iestāde

420. Maksājumu iestāde veic maksājumus finansējuma saņēmējam. Tāpat tā uzskaita no Eiropas Savienības saņemtos maksājumus un avansa maksājumus.
421. Maksājumu iestādes funkcijas veic Valsts kase.

5.1.3. Atbildīgās un sadarbības iestādes, kas veic starpniekinstitūciju funkcijas

422. Starpniekinstitūcija ir funkciju kopums, kuras veic vai nu atbildīgā iestāde, vai arī atbildīgā iestāde kopā ar sadarbības iestādi.
423. Paredzēts, ka 2007.-2013.gada programmēšanas periodā starpniekinstitūcijai ir šādas pamatfunkcijas:
- ES fondu plānošanas dokumentu izstrādāšana nozares kompetences ietvaros (analīze, stratēģija, prioritātes, pasākumi, utml.),
 - ieviešanas nosacījumu (kritēriju, attiecināmo izmaksu, atbilstošo aktivitāšu, utml.) izstrādāšana,
 - finanšu plānošana,
 - uzraudzība pasākuma līmenī,
 - projektu atlase un apstiprināšana,
 - projektu ieviešanas vadība, līgumu slēgšana, to izpildes uzraudzība,
 - kontrole un pārbaudes projektu īstenošanas vietās,
 - maksājumu pieprasījumu pārbaude un apstiprināšana, izdevumu deklarāciju sagatavošana,
 - informācijas un publicitātes pasākumi prioritātes un pasākumu līmenī.

424. 1.-4. funkcija ir nedeleģējama funkcija un tās veic pati atbildīgā iestāde, savukārt 5.-9.funkcijas īstenošana var tikt deleģēta sadarbības iestādei (aģentūrai).
425. Citas starpniekinstitūcijas funkcijas, ņemot vērā aģentūrai deleģēto funkciju apjomu, ir:
- pārbaudīt preču un pakalpojumu piegāžu un izmaksu atbilstību,
 - nodrošināt elektronisku grāmatvedības datu uzskaiti par katru projektu, kā arī nepieciešamo informācija finanšu vadībai, uzraudzībai, kontrolei un izvērtēšanai,
 - nodrošināt, ka finansējuma saņēmēji vai institūcijas, kas nodrošina darbības programmas ieviešanu, kārtā atsevišķu grāmatvedības uzskaiti,
 - nodrošināt dokumentu uzglabāšanu.

5.1.4. Revīzijas iestāde

426. Revīzijas iestāde nodrošina darbības programmu vadības un kontroles sistēmu efektivitātes un atbilstības pārbaudes:
- nosaka prasības starpniekinstitūciju, vadošās iestādes un sertificējošās iestādes izveidoto sistēmu auditam un organizē audita veikšanu, pārliecinoties par izveidoto darbības programmu vadības un kontroles sistēmu atbilstību EK tiesību aktos un LR normatīvajos aktos noteiktajām prasībām,
 - pārliecinās par darbības programmu vadības un kontroles sistēmu efektivitāti un atbilstību darbības programmu ieviešanas gaitā,
 - veic izdevumu atbilstības pārbaudes,
 - iesniedz Eiropas Komisijai audita stratēģiju par iestādēm, kuras veiks sistēmas efektivitātes un atbilstības pārbaudes un izdevumu atbilstības pārbaudes, izmantojamo audita metodoloģiju, izlases veidošanas metodoloģiju izdevumu atbilstības pārbaudēm, auditu un kontroļu indikatīvo plānu,
 - sagatavo un iesniedz Eiropas Komisijai: gadskārtējo vadības un kontroles sistēmas ziņojumu, ikgadējo atzinumu par vadības un kontroles sistēmas efektivitāti un atbilstību, noslēguma izdevumu deklarāciju kopā ar noslēguma ziņojumu par vadības un kontroles sistēmu,
 - nodrošina auditu veikšanu saskaņā ar starptautiski atzītiem audita standartiem.
427. Revīzijas iestādes funkcijas veic Finanšu ministrija.

5.1.5. Sertifikācijas iestāde

428. Sertificējošā iestāde nodrošina Eiropas Komisijai pieprasāmo finanšu līdzekļu sertificēšanu:
- sagatavo un iesniedz Eiropas Komisijai elektroniskā formātā izdevumu deklarācijas,
 - apliecina, ka izdevumu deklarācijās iekļautā informācija ir pareiza, pamatota ar pārbaudāmiem pamatojošiem dokumentiem, kā arī par veiktajiem izdevumiem ir nodrošināta atbilstoša grāmatvedības uzskaitē,
 - pārbauda deklarējamo izdevumu atbilstību Eiropas Savienības un nacionālajiem tiesību aktiem, kā arī, ka izdevumi radušies atbilstošu projektu ietvaros,
 - pārliecinās, ka saņemtā informācija par procedūrām un veiktajām pārbaudēm sniedz pietiekamu pamatojumu izdevumu sertificēšanai,
 - sertificēšanas nodrošināšanai izvērtē visus audita iestādes veikto auditu un pārbažu rezultātus,
 - nodrošina Eiropas Komisijai pieprasīto izdevumu uzskaiti elektroniskā formātā,
 - uzkrāj informāciju par atmaksājāmām summām, veic atmaksas Eiropas Komisijai, kur iespējams, par atmaksājamo summu samazinot nākamo izdevumu atmaksas pieprasījumu EK.
429. Sertifikācijas iestādes funkcijas veic Valsts kase.

5.1.6. Iepirkumu uzraudzības birojs

430. Iepirkumu uzraudzības biroja pienākums ir nodrošināt ES fondu projektu iepirkuma dokumentācijas un iepirkuma procedūras norises izlases veida pirmspārbaudi.
431. Iepirkumu uzraudzības birojam ir tiesības pieprasīt no ES fondu vadībā iesaistītajām institūcijām un ES fonda finansējuma saņēmējiem informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu ES fonda projekta iepirkuma dokumentācijas un iepirkuma procedūras norises izlases veida pirmspārbaudi.

5.1.7. Uzraudzības komiteja

432. Uzraudzības komiteja tiek izveidota, ievērojot partnerības un dzimumu līdztiesības principus. Uzraudzības komitejā ir iekļauti pārstāvji no vadošās iestādes, atbildīgajām iestādēm, sadarbības iestādēm, maksājumu iestādes, revīzijas

iestādes, sertifikācijas iestādes, kā arī sociālie, nevalstiskā sektora un reģionālie partneri. Uzraudzības komitejai ir izveidotas divas apakškomitejas – Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda līdzfinansēto darbības programmu apakškomiteja un Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētās darbības programmas apakškomiteja.

433. Uzraudzības komiteja nodrošina VSID un darbības programmu uzraudzību:

- veic programmu regulāru uzraudzību atbilstoši noteiktajiem rādītājiem,
- apstiprina projektu atlases kritērijus, kā arī jebkurus to grozījumus,
- izvērtē sasniegto progresu,
- izskata ieviešanas rezultātus, katrai prioritātei izvirzīto mērķu sasniegšanu, kā arī veikto izvērtēšanu rezultātus,
- izskata un apstiprina gadskārtējo un nobeiguma ieviešanas ziņojumus,
- izskata gadskārtējo kontroļu ziņojumus,
- izskata ziņojumus par progresu stratēģiju īstenošanā un mērķu sasniegšanā,
- izskata un ierosina grozījumus darbības programmās,
- izskata un apstiprina priekšlikumus par grozījumiem Eiropas Komisijas lēmumā par fondu ieguldījumu,
- nodrošina kvalitatīvu un savlaicīgu darbības programmu ieviešanu,
- nodrošina informācijas koordināciju starp fondiem.

434. Attiecībā par fondu ieviešanas uzraudzību politiskā līmenī paredzēts, ka Ministru kabinets izskata gadskārtējo un nobeiguma ieviešanas ziņojumu. Turklāt reizi ceturksnī vadošā iestāde sagatavo informatīvu ziņojumu Ministru kabinetam par aktuālo situāciju struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma apguvē.

Tabula Nr. 15: SF un KF vispārējais vadības ietvars

Valsts stratēģiskā ietvardokumenta koordinējošā iestāde FM						
DP	Infrastruktūra un pakalpojumi		Uzņēmējdarbība un inovācijas		Cilvēkresursi un nodarbinātība	
Fonds	ERAF, KF		ERAF		ESF	
VI	FM		FM		FM	
UK	Darbības programmu uzraudzības komiteja [VI, AI, SI, MI, SEI, RI, reģioni, LPS, sociālie partneri, NVO]					
	Uzraudzības apakškomiteja				Uzraudzības apakškomiteja	
	AI	Investīciju virzieni	AI	Investīciju virzieni	AI	Investīciju virzieni
AI un tām atbilstošie DP pamata virzieni	SM	Transporta infrastruktūra, telekomunikācijas	EM	Uzņēmējdarbība un inovācijas	LM	Nodarbinātība, sociālā iekļaušana
	IZM	Izglītības infrastruktūra	IZM	Zinātne, pētniecība	IZM	Izglītība, zinātne, apmācības, mūžizglītība, izglītības pieejamība
	VidM	Vides infrastruktūra	FM	Tehniskā palīdzība	VKanc	Administratīvā kapacitāte valsts līmenī
	LM	Sociālā infrastruktūra			RAPLM	Administratīvā kapacitāte reģionālā līmenī
	VeM	Veselības infrastruktūra			EM	Darbinieku apmācības
	EM	Enerģētika, tūrisms			VeM	Darbspēka veselība
	KM	Kultūrvēsturiskais mantojums			FM	Tehniskā palīdzība
	RAPLM	Reģionu un teritoriju attīstība				
	ĪUMEPLS	E-pārvalde				
	FM	Tehniskā palīdzība				
Sertifikācijas iestāde	VK		VK		VK	
Revīzijas iestāde	FM		FM		FM	
Maksājumu iestāde	VK		VK		VK	

Avots: Finanšu ministrija

5.2. Partnerība

435. Latvija atzīst, ka partnerības principu ievērošana ir svarīga VSID un DP sagatavošanas un īstenošanas sastāvdaļa. Latvijas mērķis bija iesaistīt VSID un DP izstrādē visas attiecīgās puses, t.sk. sociālekonomiskos partnerus, reģionālos partnerus (plānošanas reģionus, vietējās pašvaldības un to savienības), kā arī NVO, lai ievērotu visu partneru un ES fondu finansējuma saņēmēju intereses, tādējādi nodrošinot to atklātību un pārskatāmību.
436. Partnerība VSID un DP izstrādes laikā tika nodrošināta ar dažādiem paņēmieniem – partneru iesaisti (profesionālās asociācijas, reģionālie partneri un pašvaldības) attiecīgo DP prioritāšu un pasākumi izstrādē, VSID un DP apspriešanu ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu pagaidu uzraudzības komitejā, plānošanas dokumentu sabiedrisko apspriežu organizēšanu, VSID un DP projektu izvietojumu ES fondu internet mājas lapā www.esfondi.lv jau no to izstrādes agrīnajiem posmiem.
437. 2005.gada novembrī izveidotā pagaidu uzraudzības komiteja galvenokārt kalpo partneru iesaistei diskusijās par VSID un DP projektiem. Līdz ar to plānošanas reģionu padomēm, LPS, LDDK, LBAS un NVO tika lūgts nominēt savus pārstāvjus komitejā. VSID un DP projektu apspriedes šajā komitejā notika 2005.gada 2.decembrī un 2006. gada 2.jūnijā.
438. Lai nodrošinātu plānošanas dokumentu izstrādes procesa atklātību un dotu iespēju iepazīties ar šo dokumentu jaunāko redakciju, kopš 2005.novembra VSID un DP projekti ir publicēti ES fondu mājas lapā www.esfondi.lv.
439. Ikviens plānošanas dokuments tika izsludināts sabiedriskajā apspriešanā, informējot par to partnerus un plašāku sabiedrību preses konferencē. Lai veicinātu sabiedriskās konsultācijas par minētajiem dokumentiem, tie tika izvietoti ES fondu mājas lapā www.esfondi.lv. Visas organizācijas un personas, kurām bija interese par šiem dokumentiem, tika lūgtas sniegt savus komentārus. Noslēgumā tika organizēta plānošanas dokumentu izstrādātāju un visu iesaistīto pušu tikšanās, kurā tika izteikti komentāri un ieteikumi attiecībā uz tiem. Komentāros ietvertā informācija tika ziņota Ministru kabinetam, norādot arī kādos jautājumos netika panākta vienprātība.
440. Sabiedriskā VSID apspriešana sākās 2005.gada 16.novembrī un noslēdzās 2005.gada 9.decembrī, kas sakrīt ar VSID oficiālās saskaņošanas laika grafiku. Sabiedriskās apspriedes gaitā par VSID tika saņemti 358 komentāri no vairāk nekā 20 organizācijām (t.sk. plānošanas reģionu attīstības aģentūrām, vietējām pašvaldībām, NVO, utt.). 2006.gada 10.janvārī Finanšu ministrija organizēja tikšanos, lai apspriestu sabiedrisko konsultāciju laikā izteiktos komentārus, kur tika panākta vienošanās par 114 jeb 44% komentāru iekļaušanu VSID tekstā.
441. Paralēli tam Finanšu ministrija 2006.gada 25.janvārī organizēja apaļā galda diskusiju ar aktīvākajām NVO (Eiropas Kustība Latvijā, Sabiedriskās politikas centrs „Providus”, Latvijas pieaugušo izglītības asociāciju, Latvijas Zaļo kustību), lai vienotos par neskaidrajiem organizāciju izteiktajiem komentāriem. Lielākā daļa diskusiju jautājumu bija saistīti ar ESF finansējumu. Sabiedrisko konsultāciju rezultātā VSID būtiskāk akcentēti jautājumi, kas saistīti cilvēkresursu jomu, īpaši izglītību un zinātnei.
442. Triju DP („Cilvēkresursi un nodarbinātība”, „Uzņēmējdarbība un inovācijas” un „Infrastruktūra un pakalpojumi”) sabiedriskās apspriedes sākās 2006.gada 16.maijā, kas arī sakrīt ar oficiālo DP saskaņošanas gaitu. Par DP kopumā tika saņemti 453 sabiedrisko apspriežu komentāri, no kuriem 240 jeb 53% tika ņemti vērā DP.
443. Komentāru sadalījums pa DP ir šāds - 177 komentāri par DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” (89 komentāri jeb 50,3% no tiem ņemti vērā DP), 102 komentāri par DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas” (46 komentāri jeb 45,1% no tiem ņemti vērā DP) un 174 komentāri par DP „Infrastruktūra un pakalpojumi” (105 komentāri jeb 60,3% no tiem ņemti vērā DP).
444. Ar Reģionālo struktūrfondu informācijas centru palīdzību piecos Latvijas plānošanas reģionos tika organizētas DP sabiedriskās apspriešanas. Bez ministrijas apaļā galda diskusijām 2006.gada 26.jūnijā tika organizēta arī tikšanās ar cilvēkresursu, uzņēmējdarbības, makroekonomikas, infrastruktūras, reģionālās attīstības un ES finansējuma jautājumu ekspertiem. Diskusijas, kuru norise tika atspoguļota interneta portālā www.politika.lv, iekļāva tādus apspriežamos jautājumus kā 2007.–2013.gada ES fondu plānošanas dokumentos apskatītie investīciju virzieni.
445. Visbeidzot 2006.gada 6.septembrī Finanšu ministrija organizēja diskusiju par ES fondu apguves jautājumiem 2007.–2013. gadā, uzaicinot valsts, sabiedriskās organizācijas, reģionu un sociālos partnerus, kā arī ESF finansējuma saņēmējus iepriekšējā programmēšanas periodā, lai darba grupās apspriestu fondu vadības sistēmas izmaiņas jaunajā plānošanas periodā.
446. Plānošanas reģioni tika iesaistīti vairākkārtējās diskusijās ar nozaru ministrijām, ko organizēja Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, lai identificētu teritoriālos kritērijus (specifiskas uz konkrētām teritorijām vērstas atbalsta aktivitātes, specifiski projektu atlases kritēriji, reģionālās kvotas, diferencēta līdzfinansējuma likme) atbalsta aktivitāšu ietvaros, tādā veidā sekmējot teritoriju līdzsvarotas attīstības horizontālās prioritātes ievērošanu.
447. Ņemot vērā iepriekš minēto, partnerības princips tika ievērots arī DP apstiprināšanas tālākajā gaitā – MK apstiprinātajā sarunu delegācijā konsultācijām ar Eiropas Komisiju par plānošanas dokumentu apstiprināšanu bija arī sociālekonomisko un reģionālo partneru, kā arī NVO pārstāvji. Līdz ar to partneriem, tāpat kā nozaru ministriju pārstāvjiem tika radīta iespēja piedalīties visos divpusējos sarunu raundos ar Eiropas Komisiju par plānošanas dokumentu apstiprināšanu, kas noritēja 2007.gada martā un aprīlī.
448. Partnerības princips tiks ievērots arī ES fondu ieviešanā – piesaistot partnerus ES fondu aktivitāšu ieviešanas dokumentācijas izstrādē, organizējot sabiedriskās apspriedes par ES fondu aktivitāšu ieviešanas nosacījumiem (projektu vērtēšanas kritērijiem, MK noteikumiem par aktivitātes ieviešanu), partnerus iesaistot projektu vērtēšanas komisijās, partneriem piedaloties uzraudzības komitejas darbā.

5.3. ES fondu vadībā iesaistīto iestāžu administratīvā kapacitāte

449. Ievērojot institucionālās sistēmas pēctecību struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā, tiek nodrošināta arī cilvēkresursu un administratīvās kapacitātes pārņemšana. Visām atbildīgajām iestādēm (nozaru ministrijām), izņemot Valsts kanceleju, ir pieredze struktūrfondu vadībā un ieviešanā 2004.-2006.gada plānošanas periodā. Tāpat institūcijām ir pieredze ES pirmsiestāšanās finanšu instrumentu Phare un ISPA administrēšanā.
450. Kopumā vadošajā iestādē, starpniekinstitūcijās un grantu shēmu apsaimniekotājos 2004.gadā darbojās 897 štata vietas darbam ar struktūrfondu un Kohēzijas fondu. No tām aizpildītas ir 603 štata vietas jeb 67% no visām štata vietām. Ievērojamais kopējais cilvēkresursu trūkums pamatā veidojas dēļ Lauku atbalsta dienestā esošajām vakancēm, kas 2007.-2013.gadā nav struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistīta institūcija.
451. 2005.gadā darbojās 991 štata vieta jeb par 10% vairāk nekā 2004.gadā, galvenokārt stiprinot otrā līmeņa starpniekinstitūciju jeb sadarbības iestāžu kapacitāti. Sagaidāms, ka 2007.-2013.gadā būtisks štata vietu skaita pieaugums darbam ar struktūrfondu nav nepieciešams, jo, ievērojot veicamo funkciju raksturu un līdzību ar 2004.-2006.gada plānošanas periodā veicamajām funkcijām, tās pamatā iespējams nodrošināt esošo cilvēkresursu ietvaros.
452. Papildus administratīvās kapacitātes stiprināšana galvenokārt nepieciešama institūcijām, kas 2004.-2006.gada plānošanas periodā neveica struktūrfondu vadības funkcijas – starpniekinstitūcijai Valsts kancelejai un sertificējošajai iestādei Finanšu ministrijai.
453. 2004.-2006.gada plānošanas periodā struktūrfondu vadībā iesaistīto institūciju administratīvās kapacitātes stiprināšana pamatā notikusi, izmantojot struktūrfondu tehniskās palīdzības līdzekļus. Līdz 2005.gada novembrim noorganizēti 16 apmācību kursi par tādām tēmām kā ES reģionālā politika un strukturālie instrumenti, ar ES struktūrfondu saistītā normatīvā bāze ES un Latvijā, struktūrfondu projektu administrēšana, struktūrfondu projektu vērtēšana, risku vadība, valsts atbalsta sistēma, datu aizsardzība, u.c. Kopumā apmācību kursus piedalījušies 707 dalībnieki – tāpat, vidēji katrs ES struktūrfondu vadībā iesaistītais darbinieks.
454. Tehniskās palīdzības 2005.gada apmācību projekta investīciju kopējais apjoms uz vienu štata vietu ir 102 lati, taču, uzsverot nepieciešamību pēc jaunu zināšanu apguves efektīvākai struktūrfondu un Kohēzijas fonda apguvei, kā vitāli svarīga ir jāmin apmācību finansējuma palielināšana.
455. Civildienesta ierēdņiem notiek regulāri mācību kursi par struktūrfondu jautājumiem, ko organizē Valsts administrācijas skola. Taču, pētījums liecina, ka valsts pārvaldes darbinieki uzskata, ka sniegtās zināšanas ir pārāk vispārīgas vai arī novecojušas. Darbiniekus interesē praktiskās zināšanas, ko Valsts administrācijas skolas organizētie mācību kursi ne vienmēr spēj piedāvāt, jo nav atbilstošu mācību programmu un pasniedzēju.¹²
456. Struktūrfondu tehniskās palīdzības ietvaros 2004.-2006.gada plānošanas periodā daļa institūciju maksā darba algas darbiniekiem, kas strādā ar struktūrfondu jautājumiem. Vidējā bruto darba samaksa mēnesī no tehniskās palīdzības līdzekļiem ir 398 lati, kas par 40% pārsniedz vidējo publiskajā sektorā strādājošo bruto mēneša darba samaksu 2005. gada 2.ceturksnī.
457. Tomēr, neraugoties uz salīdzinoši augsto darba samaksu no tehniskās palīdzības atalgotajiem darbiniekiem salīdzinājumā ar publiskā sektora vidējo darba samaksu, vērojama ievērojama darbinieku mainība. Piemēram, vadošajā iestādē 2004. un 2005.gada laikā darbinieku mainība ir aptuveni 30%, kam par cēloni ir šāda veida speciālistu lielais pieprasījums Latvijas darbspēka tirgū, kur citas, pārsvarā privātā sektora organizācijas potenciāli var piedāvāt labākus darba un atalgojuma nosacījumus.
458. Administratīvās kapacitātes kvalitātē būtiska ir cilvēkresursu patstāvības nodrošināšana. Struktūrfondu vadošajā iestādē, vērtējot situāciju uz 2005.gada augustu, trešdaļai darbinieku darba pieredze darbā ar struktūrfondu un ES pirmsiestāšanās finanšu instrumentiem ir trīs līdz seši gadi. Savukārt ceturtdaļai darbinieku darba pieredze ar struktūrfondu jautājumiem ir mazāka par gadu. Salīdzinoši sabalansētais cilvēkresursu sastāvs, vērtējot to no profesionālās pieredzes struktūrfondu jomā, kā arī apstākļi, ka esošie darbinieki vadošās iestādes vadības līmenī ir uzkrājuši svarīgas zināšanas un pieredzi struktūrfondu vadībā, ļauj vadošajai iestādei iespējami optimāli veikt vadošās iestādes funkcijas.
459. Administratīvās kapacitātes stiprināšanai 2007.-2013.gada plānošanas periodā tiks sagatavots Cilvēkresursu attīstības plāns, kas aptvers visas struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas.
460. Administratīvās kapacitātes stiprināšanā 2007.-2013.gada plānošanas periodam būtiska ir esošo cilvēkresursu saglabāšana, nodrošinot konkurētspējīgu atalgojumu, kā arī turpmākā apmācība, nodrošinot atbilstošas zināšanas un prasmes struktūrfondu vadības jautājumos. Tas attiecas uz visām struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītajām institūcijām. Līdz ar to kā būtiskākās tehniskās palīdzības atbalsta jomas 2007.-2013.gada plānošanas periodā administratīvās kapacitātes stiprināšanai ir atbalsts cilvēkresursu apmācībai, kā arī konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšana darbiniekiem, kas strādā ar struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības jautājumiem.
461. Papildus tam, ievērojot 2004.-2006.gada plānošanas perioda pieredzi projektu pieteikumu sagatavošanā, kad līdz pat ceturtdaļai projektu ieviešana aizkavējās dēļ nepietiekamās projektu kvalitātes, tehniskās palīdzības ietvaros būtiska ir projektu pieteicēju, tostarp valsts pārvaldes iestāžu, administratīvās kapacitātes stiprināšana projektu sagatavošanā.

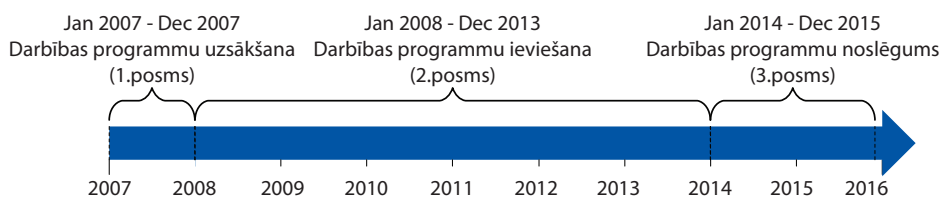
12 UNDP projekts. LR valdības institucionālās kapacitātes stiprināšana struktūrfondu ieviešanai. Gala atskaite. Rīga, 2004, 48.lpp.

462. Administratīvās kapacitātes stiprināšana nepieciešama arī izvērtēšanas pētījumu plānošanai un ieviešanas nodrošināšanai. Atsaucoties uz 2004.-2006.gada plānošanas perioda pieredzi izvērtēšanu veiksānā, kad, sagatavojot 2007.-2013.gada plānošanas perioda programmēšanas dokumentus nav pieejami izvērtēšanu rezultāti, nepieciešama savlaicīga izvērtēšanas pētījumu plānošana un to norise, kā rezultātā būtu iespējams piedāvāt risinājumus iespējami optimālākai fondu apguvei esošajā un nākamajos plānošanas periodos.
463. Tāpat izšķiroši būtiska ir administratīvās kapacitātes stiprināšana fondu uzraudzībā, tehniskās palīdzības ietvaros finansējot vadības informācijas sistēmas izveidi un darbības nodrošināšanu, kas ļautu operatīvi iegūt informāciju par struktūrfondu un Kohēzijas fonda ieviešanu. Ievērojot 2004.-2006.gada plānošanas perioda pieredzi, kad nav izveidots atbilstošs vadības informācijas sistēmas IT risinājums, ir apgrūtināta fondu uzraudzība kā projektu, tā arī pasākumu, prioritāšu un fondu limenī.
464. Administratīvās kapacitātes stiprināšanas pasākumi ir saskaņā ar VSID norādītajiem valsts pasākumiem pārvaldes un valsts pakalpojumu nodrošināšanā, kā arī tā stratēģiskajiem uzstādījumiem. Pasākumi tiks realizēti DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” prioritātē „Administratīvās kapacitātes stiprināšana”. Indikatīvais ESF ieguldījums šajā aktivitātē ir 52 410 000 EUR. Prioritātē paredzētās administratīvās kapacitātes celšanas galvenās aktivitātes ir:
- Politikas ietekmes novērtējums un politikas izpēte;
 - Valsts iestāžu pakalpojumu kvalitātes uzlabošana un administratīvo šķēršļu novēršana;
 - Valsts pārvaldes iestāžu darbības kvalitāte un efektivitāte;
 - Cilvēkresursu plānošanas ieviešana un vadības sistēmas valsts pārvaldē;
 - Sociālo partneru, nevalstisko organizāciju un pašvaldību kapacitātes stiprināšana;
 - Valsts ierēdņu apmācību programmas uzlabošana;
 - Speciālistu piesaiste plānošanas reģionos, pilsētās un novados;
 - Attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana plānošanas reģionos un pašvaldībās;
 - Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana.

6. INFORMĀCIJAS UN PUBLICITĀTES NODROŠINĀŠANA

465. Informācijas un publicitātes pasākumi attiecībā uz struktūrfondu un Kohēzijas fonda palīdzību ir paredzēti, lai veicinātu sabiedrības informētību par Eiropas Savienības darbībām un to atklātību, radot vienotu priekšstatu par minēto palīdzību visās dalībvalstīs.
466. Trīs mēnešu laikā no darbības programmu apstiprināšanas vadošā iestāde izstrādā darbības programmu komunikāciju stratēģiju. Darbības programmu komunikāciju stratēģijas izstrādē, sniedzot priekšlikumus, iesaistās atbildīgās iestādes un sadarbības iestādes. Pēc darbības programmu komunikāciju stratēģijas saskaņošanas tā tiek virzīta apstiprināšanai uzraudzības komitejā, kura informāciju par darbības programmu komunikāciju stratēģiju nosūta Eiropas Komisijai.
467. Darbības programmu komunikāciju stratēģijā paredzētajā kārtībā struktūrfondu un Kohēzijas fonda komunikāciju (informatīvo un publicitātes jautājumu) vadību nodrošina vadošā iestāde. Atbildību par komunikāciju stratēģijas ieviešanu nes atbildīgās iestādes, savukārt informatīvu atbalstu struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma saņēmējiem, administrējot konkursus un strādājot ar finansējuma saņēmējiem ikdienā, nodrošina ieviešanas sadarbības iestādes. Savukārt obligāto publicitātes prasību izpildi, īstenojot struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzfinansētus projektus, nodrošina finansējuma saņēmēji.
468. Vadošā iestāde koordinē arī ES struktūrfondu reģionu informācijas centru darbību ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda informācijas un publicitātes jautājumu kontekstā, kā arī informē uzraudzības komiteju par darbības programmu komunikāciju stratēģijas ieviešanas gaitu (t.sk. sagatavo informāciju gadskārtējam ieviešanas ziņojumam).
469. Indikatīvais ES fondu finansējums komunikācijas stratēģijas ieviešanai 2007.-2015.gadu periodam – 7,5 miljoni EUR.

Informatīvo un publicitātes pasākumu plāns:



1. posms. Darbības programmu uzsākšana: 2007.gada janvāris – 2008.gada janvāris

Pasākuma veids	Saturs	Mērķa auditorijas	Iesaistītās institūcijas
1. PASĀKUMS: SADARBĪBA AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - radio un TV raidījumi par ES fondiem - paziņojumi plašsaziņas līdzekļiem - Intervijas, viedokļi, komentāri - Preses konferences 	<ul style="list-style-type: none"> - ES fondu pieejamība, finansējuma apjoms - Atklātu konkursu uzsākšana - Ierobežotu konkursu uzsākšana - Lielie projekti - Nozares attīstība ES fondu apgaves kontekstā - Projektu īstenošana - Kontaktinformācija u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> - Projektu iesniedzēji - Finansējuma saņēmēji - Latvijas iedzīvotāji - Informācijas starpnieki 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
2. PASĀKUMS: MEDIJU MONITORINGS			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - mediju monitorings 	<ul style="list-style-type: none"> - LR nacionālo un lokālo preses izdevumu apskati un analīzes par ES fondiem 	<ul style="list-style-type: none"> - ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)

3. PASĀKUMS: REĢIONĀLĀS KONFERENCES PAR ES FONDIEM			
1	2	3	4
– reģionālās konferences	– ES fondu projekti piecos plānošanas reģionos	– Finansējuma saņēmēji plānošanas reģionos – NVO, sociālie un reģionālie partneri – ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas – Latvijas sabiedrība	– Reģionālie struktūrfondu informācijas centri
4. PASĀKUMS: INFORMATĪVO MATERIĀLU PUBLICĒŠANA UN IZPLATĪŠANA			
1	2	3	4
– Informatīvie materiāli, ievērojot MK noteikumus „Kārtība, kādā nodrošina Eiropas Savienības fondu publicitāti un vizuālās identitātes prasību ievērošanu”	– Valsts stratēģiskā ietvardokumenta publicēšana – Darbības programmu publicēšana – Darbības programmu papildinājumu publicēšana – Atbildīgās iestādes kompetencē esošas darbības – Citi materiāli, saturs atbilstošs mērķa grupām	– Potenciālie projektu iesniedzēji – Informācijas starpnieki – Valsts pārvaldes iestādes – Pašvaldības – NVO, sociālie un reģionālie partneri	– Vadošā iestāde – Atbildīgās iestādes – Sadarbības iestādes – Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
5. PASĀKUMS: INFORMĀCIJA UN KONSULTĀCIJAS, INFORMATĪVIE PASĀKUMI POTENCIĀLAJIEM PROJEKTU IESNIEDZĒJIEM, T.SK. INFORMATĪVAIS UN KONSULTATĪVAIS ATBALSTS REĢIONOS			
1	2	3	4
– Semināri, konsultācijas u.t.t.	– ES fondu pieejamība – praktiska informācija projektu iesniedzējiem un īstenotājiem – Kontaktinformācija u.c.	– Projektu iesniedzēji, īpaši rajonos – Finansējuma saņēmēji, īpaši rajonos – Informācijas starpnieki	– Reģionālie struktūrfondu informācijas centri – Sadarbības iestādes – Atbildīgās iestādes
6. PASĀKUMS: SABIEDRISKĀS APSPIEDES PAR ES FONDU PROJEKTU IESNIEGUMU VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJU PROJEKTIEM			
1	2	3	4
– Jebkāds risinājums, kas veicina sabiedrības iesaistīšanos	– ES fondu projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriji	– NVO, sociālie un reģionālie partneri – potenciālie projektu iesniedzēji	– Atbildīgās iestādes
7. PASĀKUMS: VIENOTA INFORMĀCIJAS TĪKLA STARP ES FONDU VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU MĀJAS LAPĀM IZVEIDE, NODROŠINOT NEPIECIEŠAMĀS SAITES NO ES FONDU MĀJASLAPAS WWW.ESFONDI.LV			
1	2	3	4
– vienota informācijas tīkla izveide – visu iesaistīto institūciju kontakt-informācijas apkopojums	– potenciālo projektu iesniedzēju un finansējuma saņēmēju informatīvajām vajadzībām	– Projektu iesniedzēji – Finansējuma saņēmēji – Informācijas starpnieki – Mājaslapu apmeklētāji	– Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgajām un sadarbības iestādēm, reģionālajiem SF informācijas centriem (5)
8. PASĀKUMS: ES KAROGA IZKĀRŠANA PIE VADOŠĀS IESTĀDES 9.MAIJĀ			
1	2	3	4
– ES karoga izkāršana		– Latvijas iedzīvotāji	– Vadošā iestāde

2. posms. Darbības programmu ieviešana: 2008.gada februāris – 2013.gada decembris

Pasākuma veids	Mērķi un saturs	Mērķa auditorijas	Iesaistītā institūcijas
1. PASĀKUMS: SADARBĪBA AR PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻIEM			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - radio un TV raidījumi par ES fondiem - paziņojumi plašsaziņas līdzekļiem - Intervijas, viedokļi, komentāri - Preses konferences 	<ul style="list-style-type: none"> - ES fondu pieejamība, finansējuma apjoms - Atklātu konkursu uzsākšana - Ierobežotu konkursu uzsākšana - Lielie projekti - Nozares attīstība ES fondu apguves kontekstā - Projektu īstenošana - Kontaktinformācija u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> - Projektu iesniedzēji - Finansējuma saņēmēji - Latvijas iedzīvotāji - Informācijas starpnieki 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
2. PASĀKUMS: PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU MONITORINGS			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Plašsaziņas līdzekļu monitorings 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas Republikas nacionālo un lokālo preses izdevumu apskati un analīzes par ES fondiem 	<ul style="list-style-type: none"> - SF vadībā iesaistītās institūcijas 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
3. PASĀKUMS: IKGADĒJĀ KONFERENCE PAR ES FONDIEM			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Konference	<ul style="list-style-type: none"> - Darbības programmu īstenošanas gaita, akcentējot sasniegtos rādītājus 	<ul style="list-style-type: none"> - Sabiedrība - Finansējuma saņēmēji - ES fondu vadībā iesaistītās institūcijas - NVO, sociālie un reģionālie partneri 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde sadarbībā ar atbildīgajām un sadarbības iestādēm, reģionālajiem struktūrfondu informācijas centriem
4. PASĀKUMS: SPECIALIZĒTAS INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANA			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Informatīvie materiāli, ievērojot MK noteikumus „Kārtība, kādā nodrošina Eiropas Savienības fondu publicitāti un vizuālās identitātes prasību ievērošanu” 	<ul style="list-style-type: none"> - Darbības programmu ieviešanas process un rezultāti - ES fondu projektu piemēri - Sasniegtie rādītāji - Projektu ieviešanas pieredze 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas iedzīvotāji - Valsts pārvaldes institūcijas - Informācijas starpnieki - Sociālie partneri - Finansējuma saņēmēji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
5. PASĀKUMS: SABIEDRISKĀS DOMAS APTAUJA (1X GADĀ) PAR IEDZĪVOTĀJU INFORMĒTĪBU PAR ES FONDU JAUTĀJUMIEM			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Sabiedriskās domas aptauja 	<ul style="list-style-type: none"> - Sabiedrības informētība par ES fondu jautājumiem 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde
6. PASĀKUMS: INFORMĀCIJAS STENDU UN INFORMĀCIJAS PLĀKŠŅU \ IZVIETOŠANA ES FONDU PROJEKTU ĪSTENOŠANAS VIETĀS			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Informācijas stendi un plāksnes ES fondu projektu īstenošanas vietās 	<ul style="list-style-type: none"> - Informācija par ES līdzfinansējumu projektos 	<ul style="list-style-type: none"> - Projektu īstenošanas vietās - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Sadarbības iestādes vai atbildīgās iestādes
7. PASĀKUMS: INTERNETA MĀJASLAPU AKTUALIZĒŠANA			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Interneta mājas lapas 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualitātes ES fondu jomā 	<ul style="list-style-type: none"> - Potenciālie projektu iesniedzēji - Finansējuma saņēmēji - Informācijas starpnieki - Mājaslapu apmeklētāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)

8. PASĀKUMS: INFORMĀCIJA UN KONSULTĀCIJAS, INFORMATĪVIE PASĀKUMI POTENCIĀLAJIEM PROJEKTU IESNIEDZĒJIEM, T.SK. INFORMATĪVAIS UN KONSULTĀTĪVAIS ATBALSTS REĢIONOS			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - konsultācijas - Semināri 	<ul style="list-style-type: none"> - Praktiska informācija projektu iesniedzējiem un īstenotājiem - Darbības programmu ieviešanas gaita - Projektu ieviešanas pieredze 	<ul style="list-style-type: none"> - Projektu iesniedzēji, īpaši rajonos - Finansējuma saņēmēji, īpaši rajonos - Informācijas starpnieki 	<ul style="list-style-type: none"> - Sadarbības iestādes vai atbildīgās iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
9. PASĀKUMS: TEHNISKA SATURA KONFERENCES, SEMINĀRI, PIEREDZES APMAIŅAS UN LABĀS PRAKSES PUBLISKOŠANAS PASĀKUMI PAR LIELO PROJEKTU ĪSTENOŠANU			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - konferences - Semināri - Pieredzes apmaiņas un labās prakses publiskošanas pasākumi 	<ul style="list-style-type: none"> - Praktiska informācija lielo projektu iesniedzējiem un īstenotājiem 	<ul style="list-style-type: none"> - Lielo projektu iesniedzēji un īstenotāji - Informācijas starpnieki 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde - Sadarbības iestādes - Reģionālie struktūrfondu informācijas centri (5)
10. PASĀKUMS: ES FONDU ATBALSTĪTO PROJEKTU SARAKSTU PUBLICĒŠANA			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - ES fondu atbalstīto projektu saraksti saskaņā ar MK noteikumiem „Kārtība, kādā publisko informāciju par Eiropas Savienības fondu projektiem” 	<ul style="list-style-type: none"> - Saturs atbilstošs MK noteikumiem „Kārtība, kādā publisko informāciju par Eiropas Savienības fondu projektiem” 	<ul style="list-style-type: none"> - Projektu īstenotāji - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Atbildīgās iestādes - Sadarbības iestādes - Vadošā iestāde (KF projekti)
11. PASĀKUMS: ES KAROGA IZKĀRŠANA 9.MAIJĀ PIE ES FONDU VADOŠĀS IESTĀDES			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - ES karoga izkāršana 		<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde
12. PASĀKUMS: KVALITATĪVS PĒTĪJUMS 2010.GADĀ PAR INFORMĀCIJAS UN PUBLICITĀTES PASĀKUMU SASNIEGTĀJIEM RĀDĪTĀJIEM UN IETEKMI			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - Kvalitatīvs pētījums 	<ul style="list-style-type: none"> - Informatīvo un publicitātes pasākumu sasniegtie rādītāji un ietekme 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde

3. posms. Darbības programmu noslēgums: 2014.-2015.gads

Pasākuma veids	Mērķi un saturs	Mērķa grupas	Iesaistītā institūcijas
1. PASĀKUMS: KVALITATĪVS PĒTĪJUMS PAR INFORMĀCIJAS UN PUBLICITĀTES PASĀKUMU SASNIEGTĀJIEM RĀDĪTĀJIEM UN IETEKMI			
1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> - Kvalitatīvs pētījums 	<ul style="list-style-type: none"> - Informatīvo un publicitātes pasākumu sasniegtie rādītāji un ietekme 	<ul style="list-style-type: none"> - Latvijas iedzīvotāji 	<ul style="list-style-type: none"> - Vadošā iestāde

7. STRUKTŪRFONDU UN KOHĒZIJAS FONDA DARBĪBAS PROGRAMMU KOORDINĀCIJA UN KOORDINĀCIJA AR CITIEM ATBALSTA MEHĀNISMIEM

7.1. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordinācija

470. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordinācija ir būtiska struktūrfondu un Kohēzijas fonda nozaru intervenču savstarpējai saskaņošanai un norobežošanai, kā arī saskaņotības ar horizontālajiem mērķiem nodrošināšanai.
471. Tādējādi Kohēzijas fonda investīcijas galvenokārt ir vērstas uz atbalstu liela apjoma publiskās infrastruktūras projektiem, bet Eiropas Reģionālās attīstības fonda – lielākajā daļā gadījumu atbalsta salīdzinoši maza mēroga investīcijas. Savukārt Eiropas Sociālā fonda atbalsts vērts uz investīcijām cilvēkresursos, vienlaikus ierobežoti ļaujot finansēt arī investīcijas infrastruktūrā, kas tradicionāli tiek finansētas no Eiropas Reģionālās attīstības fonda.
472. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu savstarpējo koordināciju nodrošinās vadošā iestāde Finanšu ministrija, kā arī darbības programmu uzraudzības komiteja un tās apakškomitejas. Koncentrēts ieviešanas modelis, kur visām darbības programmām ir kopīga vadošā iestāde, veicina iespējami pilnīgāku darbības programmu koordinācijas nodrošināšanu. Darbības programmām izveidota arī kopīga uzraudzības komiteja, kas ļauj iespējami optimāli nodrošināt darbības programmu koordināciju, vienuviet koncentrējot informāciju par visām darbības programmām.

7.2. Darbības programmu koordinācija ar citiem atbalsta mehānismiem

473. Lai nodrošinātu struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju nepārklāšanos, kā arī situāciju, kad kādai no atbalsta jomām finansējumu nav iespējams saņemt ne no viena finanšu instrumenta, būtiska ir struktūrfondu un Kohēzijas fonda koordinācija ar Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fondu. Īpaši nozīmīgi tas ir, ievērojot kohēzijas politikas mērķu papildinātību ar kopējās lauksaimniecības politikas mērķi par atbilstoša dzīves līmeņa nodrošināšanu lauku iedzīvotājiem.
474. 2004.-2006.gada plānošanas periodā Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda virzības daļa un Zivsaimniecības vadības finansēšanas instruments tika programmēti kopā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Eiropas Sociālo fondu, tādējādi vienotā programmdokumenta ietvaros nodrošinot fondu savstarpējo nepārklāšanos un papildinātību. Lauksaimniecības un lauku atbalsta pasākumus, kā arī pasākumus zivsaimniecības jomā pārgrupējot zem atsevišķiem finansējumiem, programmēšanas, finanšu vadības, ieviešanas un kontroles sistēmas, tiek padarīta vienkāršāka šo fondu vadība, taču pieaug nepieciešamība to savstarpējai koordinācijai un papildinātības nodrošināšanai.
475. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu koordināciju ar kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas ieviešanas instrumentiem nodrošinās darbības programmu vadošā iestāde Finanšu ministrija. Darbības programmu sagatavošanas gaitā Finanšu ministrija konsultējās ar minēto nozaru atbildīgo ministriju Zemkopības ministriju par programmēšanas dokumentos iekļaujamiem pasākumiem un nosacījumiem finansējuma saņemšanai.
476. Struktūrfondu un Kohēzijas fonda un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai intervenču jomas norobežotas kā teritoriālā, tā arī sektorālā griezumā. Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansējums konkurētspējas attīstībai, kā arī ekonomikas dažādošanai un dzīves kvalitātes uzlabošanai tiks novirzīts investīcijām lauku teritorijās. Atbilstoši Lauksaimniecības un lauku attīstības likumam lauku teritorija ir visa Latvijas teritorija, izņemot republikas nozīmes pilsētas un rajonu centrus¹³. Atbalstu jaunu uzņēmumu izveidei Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ietvaros paredzēts sniegt mikrouzņēmumu izveidei lauku teritorijā, kā arī neliela apjoma vietējās infrastruktūras uzlabošanai (piemēram, ceļiem, telekomunikācijām, energoapgādei, ūdensapgādei, kanalizācijai, atkritumu saimniecībai).
477. Sektorālā griezumā Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai ietvaros paredzēts līdzfinansēt investīcijas lauksaimniecības pārstrādes uzņēmumos neatkarīgi no to atrašanās vietas.
478. Programmu ieviešanas gaitā koordinācija nodrošināta, vadošās iestādes pārstāvim piedaloties Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Eiropas Zivsaimniecības fonda uzraudzības komitejās (vadības grupās), kā arī Zemkopības ministrijas pārstāvim piedaloties struktūrfondu un Kohēzijas fonda darbības programmu uzraudzības komitejā.
479. Papildus tam Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija sadarbībā ar vadošo iestādi nodrošina darbības programmu koordināciju ar Nacionālo attīstības plānu, tādējādi nodrošinot struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju saskaņotību ar nacionālā līmeņa reģionālās attīstības plānošanas dokumentiem.

¹³ Latvijas Republikas Saeima, Lauksaimniecības un lauku attīstības likums (spējā no 11.05.2004) Latvijas Vēstnesis, 2004, 10.maijs, 1.panta 5.daļa

8. INFORMĀCIJA PAR SĀKOTNĒJO (EX-ANTE) IZVĒRTĒŠANU UN STRATĒĢISKO IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMU, KĀ ARĪ IEVĒROTĀS REKOMENDĀCIJAS

8.1. Sākotnējās izvērtēšanas process

480. Saskaņā ar Padomes regulā (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999, 48.panta 2.daļu ES dalībvalsts ir nodrošinājusi plānošanas dokumentu sākotnējās (ex-ante) izvērtēšanas veikšanu.
481. Sākotnējā izvērtēšana Valsts stratēģiskajam ietvardokumentam un katrai darbības programmai tika uzsākta 2006.gada jūlijā, procesa rezultātā sagatavojot četrus ziņojumus. Atklāta konkursa iepirkumu procedūrai par ex-ante izvērtētāju tika izvēlēta SIA „PricewaterhouseCoopers”.
482. Sākotnējās (ex-ante) izvērtēšanas pamatmērķis ir nodrošināt kvalitatīvu ES fondu plānošanas dokumentu 2007.-2013. gadam izstrādi atbilstoši ES un Latvijas normatīviem aktiem, kā arī saskaņā ar valsts attīstības vajadzībām un ES un Latvijas plānošanas dokumentos noteikto.
483. Saskaņā ar iepriekš minētās regulas 48.pantu sākotnējās izvērtēšanas mērķis ir optimizēt budžeta līdzekļu sadali darbības programmās un uzlabot plānošanas kvalitāti. Izvērtējumos identificē un izvērtē atšķirības, trūkumus un attīstības potenciālu, sasniedzamos mērķus, sagaidāmos rezultātus, kvantitatīvos mērķus, ja vajadzīgs – ierosinātās reģiona stratēģijas saskaņotību, Kopienas pievienoto vērtību, to, ciktāl ir ņemtas vērā Kopienas prioritātes, iepriekšējā plānošanā izdarītos secinājumus, kā arī īstenošanas, uzraudzības, izvērtēšanas un finanšu pārvaldības procedūru kvalitāti.
484. Sākotnējā izvērtēšana noritēja paralēli ar ES fondu plānošanas dokumentu sagatavošanu. Tās laikā neatkarīgi eksperti plānošanas dokumentu sagatavotājiem sniedza vērtējumu un rekomendācijas par dokumentu izstrādi, kā arī piedalījās sarunās ar Eiropas Komisiju par plānošanas dokumentu apstiprināšanu.
485. Līdz 2006.gada oktobra beigām, kad tika sagatavoti izvērtējumu ziņojumu projekti, notika regulāras diskusijas par katru plānošanas dokumentu starp plānošanas dokumentu sagatavošanā iesaistītajām pusēm – attiecīgo ministriju pārstāvjiem, vadošās iestādes pārstāvjiem un neatkarīgajiem ekspertiem. Pēc ziņojumu saņemšanas norisinājās sabiedriskā apspriede (sk. sadaļu par Stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu), kuras laikā viedokli par ekspertu sagatavotajiem ziņojumiem un par plānošanas dokumentiem kā tādiem varēja izteikt visa sabiedrība, tai skaitā arī sociālie, reģionālie un nevalstiskā sektora partneri. Pēc ziņojumu saņemšanas par katru izteikto komentāru notika diskusijas starp iesaistītajām pusēm, kuru rezultātā ziņojumi tika aktualizēti.
486. Eksperti palīdzēja sagatavot tādus plānošanas dokumentus, kas nodrošina skaidru un konstruktīvu jautājumu izklāstu un pārskatāmību.

8.1.1. Sociālekonomiskās analīzes un izstrādātās stratēģijas atbilstības identificētajām vajadzībām novērtējums

487. Galvenie ekspertu secinājumi un ierosinājumi bija saistīti ar nepietiekamu datu analīzi par intervences nepieciešamību konkrētajā jomā, kā arī ar valsts politikas plānošanas dokumentu neesamību konkrētajā jomā, kas ļautu noteikt, piemēram, prioritārās nozares. Izvērtētāji aicināja pamatot analīzes daļā izdarītos secinājumus un identificētās vājās puses ar statistisko informāciju un analīzi. Tas ir ticis izdarīts, aktualizējot plānošanas dokumentus, precizējot aktivitāšu aprakstus, kā arī sniedzot plašāku informāciju DPP. Ministrijas savu iespēju robežās, aktualizējot datus, ir izmantojušas aktuālāko statistisko informāciju, kā arī objektīvu informāciju no veiktajiem pētījumiem. Attiecībā uz aktivitāšu pamatojumu ir iekļauti detalizētāki paskaidrojumi.

8.1.2. Izstrādātās stratēģijas pamatojuma un stratēģijas atbilstības novērtējums

488. Eksperti aicināja izskatīt iespēju attiecībā uz noteiktām aktivitātēm sniegt specifisku informāciju par atbalsta nepieciešamību. Jānorāda, ka DPP apraksta plašāk tās jomas, kurās tiks sniegts atbalsts, kā arī plānošanas dokumentu gala versijā ir ievērojami papildināta sinerģijas sadaļa.
489. Tika izteikts aicinājums detalizētāk aprakstīt, kādā veidā tiks īstenota horizontālo prioritāšu mērķu sasniegšana pasākumu ietvaros, piemēram, iezīmējot konkrētas aktivitātes, kuras būs vērstas uz to, vai mērķa grupas, kuras tiks iesaistītas aktivitāšu realizācijā, vai arī definējot, ka būs specifiska projektu atlases kritēriju kopa, kas ļaus sasniegt horizontālo prioritāšu mērķus. Tādējādi DPP ir ticis sniegts apraksts, kā tiks īstenota horizontālā prioritāte. Piemēram, horizontālā prioritāte „Rīgas starptautiskā konkurētspēja” tiks īstenota tādējādi, ka liela daļa no pasākuma mērķa grupas ir lokalizēta Rīgā vai Rīgas apkārtnē.

8.1.3. Izstrādātās stratēģijas atbilstības novērtējums Kopienas kohēzijas stratēģiskajām pamatnostādnēm un Latvijas nozares politikām

490. Neatkarīgie eksperti ir konstatējuši, ka izstrādātie plānošanas dokumenti visumā atbilst Kopienas stratēģiskajām pamatnostādnēm, Nacionālajā attīstības plānā noteiktajam attīstības scenārijam un attiecīgo nozaru pamatnostādnēm, kas attiecas uz 2007.–2013. gada periodu.

8.1.4. Sagaidāmo rezultātu un ietekmes novērtējums

491. Tika konstatēts, ka dokumentu izstrādes stadijā nevienai no horizontālajām prioritātēm nav norādīti sasniedzamie rādītāji, tika identificēts risks, ka tādējādi var būt apgrūtināta horizontālo prioritāšu sasniegto mērķu novērtēšana. No ekspertu puses izskanēja aicinājums izstrādāt novērtēšanas kritērijus programmas līmenī (rezultatīvos, ietekmes rādītājus), lai radītu iespēju novērtēt kopējos programmas sasniegtos rezultātus, neiedziļinoties detaļās līdz programmas prioritātes līmenim, izskatīt iespēju norādīt bāzes vērtības visiem rādītājiem, tādējādi radot iespējas izteikt sasniegto rezultātu relatīvās vienībās un padarot vieglāk interpretējamu sasniegto rezultātu konkrētā kontekstā, kā arī izskatīt iespēju norādīt datu avotus un atjaunošanas periodus dokumentā ietvertajiem novērtēšanas rādītājiem, kā arī norādīt datu noteikšanas metodi. Eksperti salīdzinoši ļoti daudz darba ieguldīja, palīdzot izstrādāt rādītājus.
492. Vadošās iestādes vadībā tika organizēta starpinstitūciju darba grupa par rezultatīvajiem rādītājiem, kas ņēma visus ekspertu izteiktos komentārus un kuras darbības rezultāti atspoguļojas plānošanas dokumentu gala versijā – ir definēti saprotami un loģiski rādītāji, nodrošinot sasniegto mērķu novērtēšanu, t.sk. ir definēti rādītāji horizontālo prioritāšu ietekmes novērtēšanai, DPP tiek runāts par datu avotiem un to noteikšanas metodi.

8.1.5. Plānoto ieviešanas sistēmu novērtējums

493. Eksperti izteica aicinājumu norādīt precīzus finansējuma saņēmējus. Šī informācija ir iekļauta DP, pie katras aktivitātes norādot finansējuma saņēmēju grupas.

8.2. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

494. Sākotnējās izvērtēšanas līguma ietvaros saskaņā ar LR likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Eiropas Komisijas direktīvu 2001/42/EC „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu” neatkarīgi eksperti (SIA „VentEko”) veica arī iepriekšminēto četru plānošanas dokumentu stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, sagatavojot četrus vides pārskatus – vienu par katru plānošanas dokumentu.
495. Vides pārskatu ietvaros ir veikta plānošanas dokumentu līmenim atbilstošo ES un Latvijas vides politikas dokumentu un normatīvo aktu analīze, analizētas plānošanas dokumentos paredzētās aktivitātes no vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības viedokļa, noteikta plānošanas dokumentu īstenošanas iespējamā ietekme uz vidi, analizētas iespējamās alternatīvas, ja tādas tiek izvirzītas, kā arī sniegtas rekomendācijas plānošanas dokumentos paredzēto darbību ietekmes uz vidi samazināšanai un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.
496. Gan vides pārskatu sagatavošanā tika ievērots caurspīdības princips, aktuālāko informāciju operatīvi ievietojot FM administrētajā mājas lapā internetā, tādējādi padarot informāciju publiski pieejamu. Laikā no 2006.gada 31.oktobra līdz 14.decembrim notika vides pārskatu sabiedriskā apspriešana. 2006.gada 6.novembrī tika rīkots seminārs, lai piesaistītu sabiedrības uzmanību faktam, ka sākusies sabiedriskā apspriede SIVN. Seminārā piedalījās ES fondu ieviešanā un plānošanas dokumentu sagatavošanā iesaistītās institūcijas, kā arī sociālie, reģionālie un nevalstiskā sektora pārstāvji. Seminārā piedalījās kopumā gandrīz 50 dalībnieki. Semināra mērķis bija sniegt vispārīgu ieskatu un aktuālāko informāciju par ES fondu plānošanas dokumentu sākotnējo izvērtēšanu un stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, radīt interaktīvu vidi viedokļu apmaiņai par sākotnējā izvērtējuma ietvaros iegūtajiem secinājumiem un stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kā arī atkārtoti pievērst partneru uzmanību, ka ir sākusies ES fondu plānošanas dokumentu vides pārskatu sabiedriskā apspriešana. Sabiedriskās apspriedes sanāksme, kuras laikā bija iespēja izteikt komentārus un diskutēt par komentāriem, notika 2006.gada 6.decembrī.
497. Eksperti konstatēja, ka plānošanas dokumenti kopumā atbilst vides politikas plānošanas dokumentu mērķiem. Tika izteikts aicinājums veicināt lielāku iedzīvotāju iesaisti vides jautājumu risināšanā, veicināt vides izglītību un zināšanu pārnesi tehnoloģiju projektos, precizēt nozīmīgākās vēsturiski piesārņotās vietas, kā arī izvērtēt iespēju noteikt alternatīvas teritorijas ostas attīstībai (aizsargājamo teritoriju Natura 2000 tiešs tuvums) vai pamatot šo izvēli, ņemot vērā vides aspektus.
498. Vadošā iestāde, precizējot plānošanas dokumentus, ir ņēmusi vērā izteiktos komentārus un veikusi tajos attiecīgas izmaiņas.
499. 2007.gada marta sākumā tika saņemti pozitīvi atzinumi no Vides pārraudzības valsts biroja – kompetentās iestādes – par sagatavotajiem četriem Vides pārskatiem.

500. Saskaņā ar 2004.gada 23.marta MK noteikumu Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" VII daļā noteikto LR Finanšu ministrija 14 dienu laikā pēc plānošanas dokumenta pieņemšanas sagatavo un ievieto interneta mājas lapā informatīvu ziņojumu, kurā norāda, kā plānošanas dokumentā ir ņemts vērā vides pārskats un biroja atzinums par to, un kā veikta alternatīvo risinājumu un attiecībā uz vides pārskatu saņemto komentāru un priekšlikumu izvērtēšana. Izstrādātājs 5 dienu laikā pēc ziņojuma sagatavošanas ievieto savā mājas lapā internetā, publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un nodod Vides pārraudzības valsts birojam elektroniskā veidā ievietošanai biroja mājas lapā paziņojumu par valsts plānošanas dokumenta pieņemšanu, kā arī nosūta informāciju institūcijām, no kurām dokumentu izstrādes gaitā ir saņemti komentāri vai priekšlikumi.
501. Lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, kā arī lai nepieciešamības gadījumā izdarītu grozījumus politikas plānošanas dokumentā, Vides pārraudzības valsts birojs savā atzinumā ierosina LR Finanšu ministrijai vismaz divas reizes plānošanas periodā (vēlams 2010.gadā un plānošanas perioda beigās 2013. gadā) izstrādāt monitoringa ziņojums un iesniegt birojam. Lai konstatētu plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, vides pārskatā iepriekš neparedzētu ietekmi uz vidi, kā arī, ja nepieciešams, izdarītu grozījumus plānošanas dokumentā, plānošanas dokumenta izstrādātājs veic Vides monitoringu. Izstrādātājs izstrādā monitoringa ziņojumu, kurā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu. Vides monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Monitoringa pārskats ir pamats mērķtiecīgai un uz precīziem datiem balstītai turpmāko lēmumu pieņemšanai. Vides pārraudzības valsts birojs rekomendē apsvērt iespēju veidot vienotu monitoringa programmu visiem četriem plānošanas dokumentiem, lai izvairītos no datu ieguves, apkopošanas un analīzes dublēšanās. Izstrādājot monitoringa sistēmu, būtiska ir visu iesaistīto interešu grupu interešu un galveno vides aspektu apzināšana, ņemot vērā Vides aizsardzības prasības un ilgspējīgas attīstības principus.
502. Vadošā iestāde plāno praksē ieviest kompetentās iestādes izteiktos ierosinājumus.

9. PIELIKUMI

Pielikums Nr.1. Esošās situācijas analīze Valsts stratēģiskajam ietvardokumentam 2007.-2013.gada periodam

Pielikums Nr.2. Informācija par papildinātības principa ievērošanu Valsts stratēģiskajam ietvardokumentam 2007.-2013.gadu periodam

Pielikums Nr.3. Valsts stratēģiskā ietvardokumenta sākotnējais (ex-ante) izvērtējums. Sākotnējā izvērtējuma ziņojums

Pielikums Nr.4. Valsts stratēģiskā ietvardokumenta Vides pārskats. Informatīvais ziņojums

Pielikums Nr.5. Valsts stratēģiskā ietvardokumenta Vides pārskats. Informācija par izstrādi

Pielikums Nr.6. Valsts stratēģiskā ietvardokumenta Vides pārskats. Monitorings

Pielikums Nr.7. Valsts stratēģiskā ietvardokumenta Vides pārskats. Kopsavilkums